

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ

1496

10

динара

29.8.1980. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLІ

КОМПЛЕТАН
СТРИП

РИП
КИРБИ
(Ідео)

Ripley

Веровати или не!

МОРЕ УЗЕЛО, МОРЕ ВРАТИЛО

ЈЕДРЕЊАК "СЕЛИ ЕН", КОЈИ ЈЕ ПЛОВИО ИЗ ХАЛИФАКСА ЗА БЕРМУДЕ С ПОСАДОМ ОД 9 МОРНАРА И 3 МОРНАРСКА ПОМОЋНИКА, ЗАПАО ЈЕ У СТРАХОВИТУ БУРУ. ЈЕДАН ТАЛАС ПРЕЛИО СЕ ПРЕКО ПАЛУБЕ И ПОВУКАО У МОРЕ КРМАНОША И 2 МОРНАРА, АЛИ САМО ТРЕНУТАК КАСНИЈЕ ДРУГИ ТАЛАС ЈЕ СВУ ТРОЈИЦУ ИЗБАЦИО НА ПАЛУБУ.

(НОВЕМБАР 1827.)

БЕКРИЈСКИ НОВЧИЋ

МАДА МУ ЈЕ ВЕРА ЗАБРАЊИВА-ЛА АЛКОХОЛНА ПИЋА, ИНДИЈСКИ ВЛАДАР ЧАГАНХИР (1569-1627) ТОЛИКО ЈЕ ВОЛЕО ВИНО ДА ЈЕ ИСКОВАО ЗЛАТНИКЕ НА КОЗИМА ЈЕ ПРЕДСТАВЉЕН КАКО ПРИНОСИ УСНАМА ПЕХАР ВИНА.

ЏЕМ ОД МАЛИНА

АУСТРАЛИЈСКО ДРВО, ДОБИЛО ЈЕ ТО ИМЕ СТОГА ШТО МУ СТАВАО И ГРАНЕ МИРИШУ НА ЏЕМ ОД МАЛИНА.

КАЗА ДЕ КОРДЕРО

ПАЛАТУ У МАДРИДУ, ДОБИО ЈЕ 1860. ГОДИНЕ САНТЈАГО ДИОЗО КОРДЕРО, УМЕСТО ПРЕМИЈЕ НА ЛУТРИЈИ. ШПАНСКА ВЛАДА НИЈЕ ИМАЛА ТОЛИКО НОВЦА ДА МУ ИСПЛАТИ ПРЕМИЈУ И КОРДЕРО ЈЕ ЗАХТЕВАО И ДОБИО У ЗАМЕНУ ОВУ ПАЛАТУ У ЦЕНТРУ МАДРИДА.

ОД КОЛЕВКЕ ДО ГРОБА

ЦАР ОЈИЊ ТЕНО (201-310) ВЛАДАО ЈЕ ЈАПАНОМ 109 ГОДИНА, А ПОСТАО ЈЕ ЦАР ЧИМ СЕ РОДИО И ОСТАО ЈЕ НА ПРЕСТОЛУ СВЕ ДО СМРТИ.

КРАСТАВАЦ

ДУГАЧАК 145 САНТИМЕТРА УЗРЕО ЈЕ 1898. ГОДИНЕ У ВРТУ ОСКАРА МЕРИЛА ИЗ ЛЕДАФА (САД).

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● неки стручњаци тврде да се 45 одсто укупних резерви нафте на Земљи налазе испод морског дна.

● поред тога што организује трке бубашваба и такмичење бува у скоковима, један досетљиви Американац увео је још једну такмичарску дисциплину — трке отровних паукова тарангула. Трка се одвија на посебним стазама, а њени учесници се повремено заустављају да би појели своје супарнике. На циљ стижу само они најпрождрљивији.

● у дунглама Гватемале живе две интересантне врсте птица. Једна се зове тинамуи и позната је по томе што се оглашава сваких пола часа. Друга је чакалака која с успехом може да замени барометар јер промену времена наговештава карактеристичним продорним криком.

● у време процвата пиратства у Енглеској, од 16. до 18. века, гусари су се бавили својим послом уз благослов краља. Сви који су желели да постану пирати морали су да прибаве потврде да су пунолетни, да су добри хришћани, и да се уљудно понашају.

● највећа арена древног Рима био је circus Maximus која је изграђена у доба Диоклецијана. Вила је већа него Колосеум и могла је да прими 300.000 гледалаца. Дуго се сматрало да је заувек нестала у рушевинама. Међутим, један археолог је недавно установио да се у центру Рима, под земљом, на дубини од 7 до 8 метара налази добро очувани амфитеатар. Његова ширина износи 125 метара, а дужина 600. Го-

дине 549. circus Maximus претворен је у тврђаву, а после пропасти Римског царства постао је градско ђубриште. Тако је овај историјски споменик ишчезао под брдима отпадака.

● према твђењу једног професора са универзитета у Мичигену (САД) анализом само неколико власи косе може се утврдити да ли је дете здраво, добро ухрањено, и да ли добро учи. Он је тако, на пример,

утврдио да власи доброг ђака садрже више бакра и цинка, а мање јода и олова него власи детета које слабо учи.

● у Шведској наталитет опада великом брзином, али се зато дужина живота Швеђана продужава. Тако данас у овој земљи од 8,2 милиона становника има 85 хиљада житеља који имају више од 85 година. Рачуна се да ће их до 1985. бити 120 хиљада, а 2000. године 185 хиљада. Стручњаци су израчунали да ће просечан век Швеђанина 2000. године износити 72,2 године за мушкарце и 78,8 година за жене.

РАТ ЗА ТРИ МИНУТА

КАД
КОМПЈУТЕР
ПОГРЕШИ

новембра прошле године када посаде нуклеарних бомбардера Б-52 нису чак ни биле на својим местима.

То показује да су Сједињене Државе на вишем степену борбене готовости и да је данашња ситуација у том погледу „много повољнија“.

Опет према изјавима Пентагона и других владиних извора, 3. јуна ове године унутар подземних центара за лансирање који се налазе у Колораду Спрингсу, у близини сиса са америчким ракетама ICBM (интерконтинентал-

Америчких Држава користећи нуклеарне пројектиле са копна и подморница. Подморничке ракете циљају ниском путањом а испаљене су из велике близине америчких обала и погодиће циљеве у року од три минута“.

Функционери Војног ваздухопловства бацили су се на проверавање веродостојности напада употребивши директне телефонске везе да би обавестили постројења широм Запада

Подигнута је узбуна у Стратешкој ваздухопловној команди, посаде сто шеснаест нуклеарних бомбардера Б-52 широм Сједињених Америчких Држава, који су непрекидно на пистама у стању приправности, ускочиле су у авионе, активирале моторе и кренуле према стазама за узлетање.

Алармирани су такође и обични и контролни авиони Ратног ваздухопловства а један, стациониран у бази на Хавајима, чак је узлетео!

У подземном центру официри за лансирање нуклеарних пројектила причврстили су појасеве у својим покретним столицама отпорним на потресе, откључали сефове, извадили шифре за проверу напада и кључеве за лансирање и увукли их у одговарајуће „браве“.

Када се два кључа, међусобно удаљена три метра, у року од два секунда окрену један за другим, ракете са нуклеарним бојевим главама крећу на циљеве у Совјетском Савезу!

Муњевитом брзином алармирани су и заповедници америчких нуклеарних подморница, Војни командни центар у Пентагону и функционери у Белој кући у Вашингтону.

Али ни председник Картер ни министар Браун нису обавештени све док подаци које дају сензори уграђени у сателите нису показали — да није ни било никаквог напада!

У Сједињеним Америчким Државама сматра се (вероватно веродостојно) да и совјетски одбрамбени компјутери често дају нетачне податке, али да Совјети нису принуђени да реагују на брзину. Они се, за разлику од друге суперсиле, не ослањају на нуклеарне бомбардере који морају хитно да узлете како би избегли противничке ракете.

Изгледа да нуклеарна игра постаје саставни део живота становника наше планете упркос протестима не само несврстаних земаља већ и многих хиљада добронамерних људи широм света.

Љ. П.

Два последња инцидента, која Американци узалуд покушавају да заташкају, доказују да светски мир врло лако може да буде угрожен.

Прве седмице јуна компјутерски аларм дао је упозорење да је извршен нуклеарни напад на Сједињене Амричке Државе. Почело је „одбројавање уназад“ (10-9-8-7-...) против совјетских подморница које су лансирале нуклеарне ракете на САД из „близине америчких обала“.

Према изјавама Пентагона, војног руководства САД, совјетски пројектили могли су да погоде мете у року од три минута — колико је било потребно да се открије грешка.

Наравно да су Американци покушали да заташкају озбиљност инцидента до којег је дошло због грешке компјутера. Државни министар за одбрану Харолд Браун изјавио је новинарима да компјутер често изазива лажне узбуне и да ће тако бити и убудуће „без икакве опасности“.

Министар је нагласио да компјутерски систем има суперсигурносне уређаје и додао да ће бити спроведена строга истрага да би се утврдили тачни узроци „инцидента“.

Његове речи нису никог разувериле јер то је већ други лажни знак за нуклерани напад за последњих седам месеци што очигледно значи да је светска безбедност ипак озбиљно угрожена.

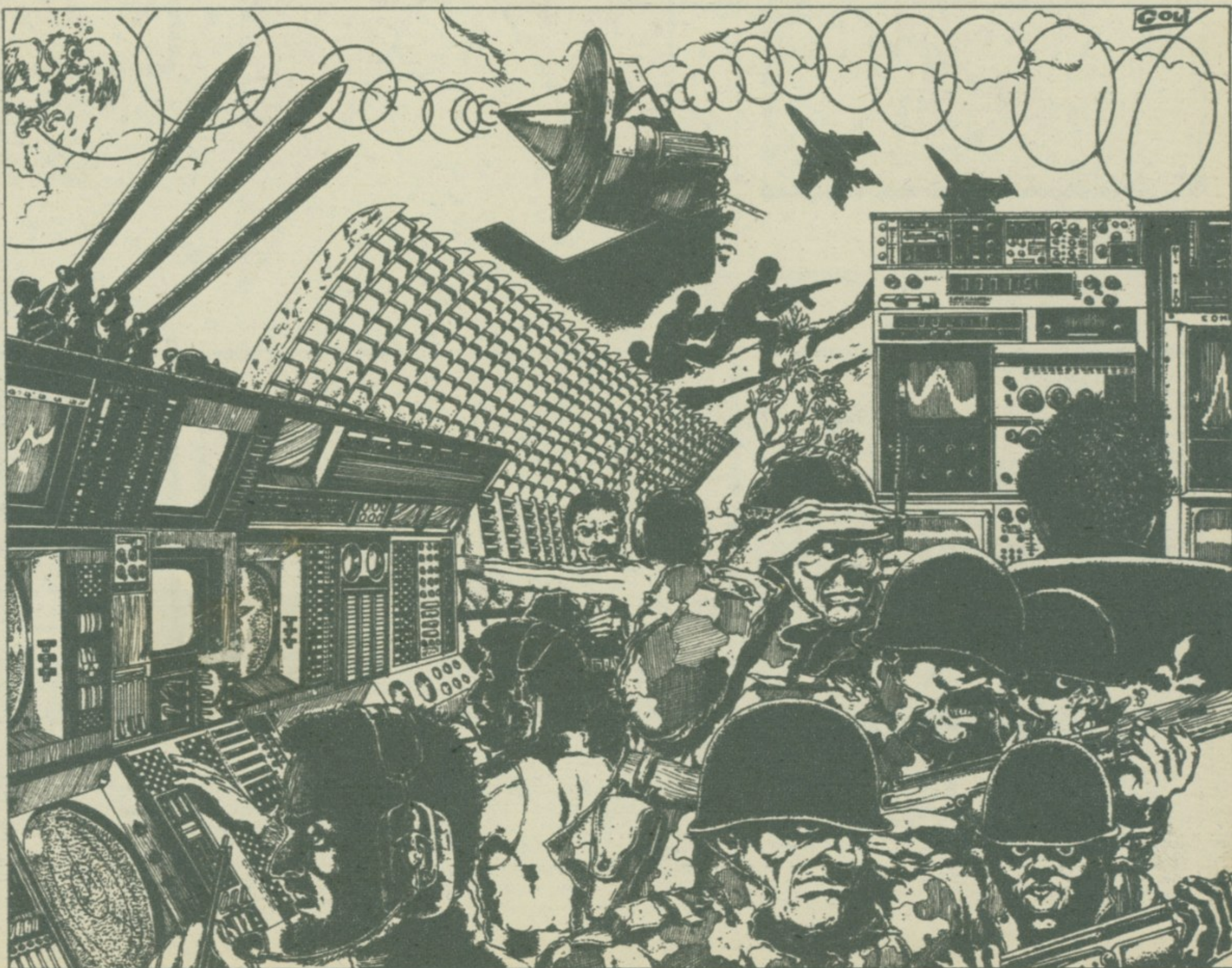
Један од високих службеника Министарства за одбрану, који је из размљивих разлога желео да остане анониман, изјавио је да је учесталост лажних

нуклеарних узбуна достигла скандалозне размере.

Он је нагласио да је реаговање војске за време узбуне у јуну било много брже и ефикасније него током шестоминутног сличног инцидента од 9.

ни балистички пројектили — светлећи индикатори централног компјутера за рано упозорење одједном су севнули:

„Совјети су отпочели ракетни напад великих размера против Сједињених

ЦРВЕНИ ПЛАМЕН СЛОБОДЕ

Пред крај првог светског рата у нас долази до новог оживљавања радничког и социјалистичког покрета. Пре свега под утицајем победоносне социјалистичке октобарске револуције. На Конгресу уједињења, одржаном у Београду од 20. до 23. априла 1919, основана је Социјалистичка радничка партија Југославије (комуниста),

а већ следеће године у Вуковару на Другом конгресу (20—25. јун) добија име Комунистичка партија Југославије. Међутим, доношењем Обзана и Закона о заштити државе КПЈ је била принуђена на деловање из илегалности.

Текст и цртеж: Петар Радичевић

Лист „Срп и чекић“, орган КПЈ из 1918, имао је у заглављу амблем по узору на октобарску револуцију — срп и чекић, симбол радника и сељака, а ту је и бакља, старо знамење слободе.

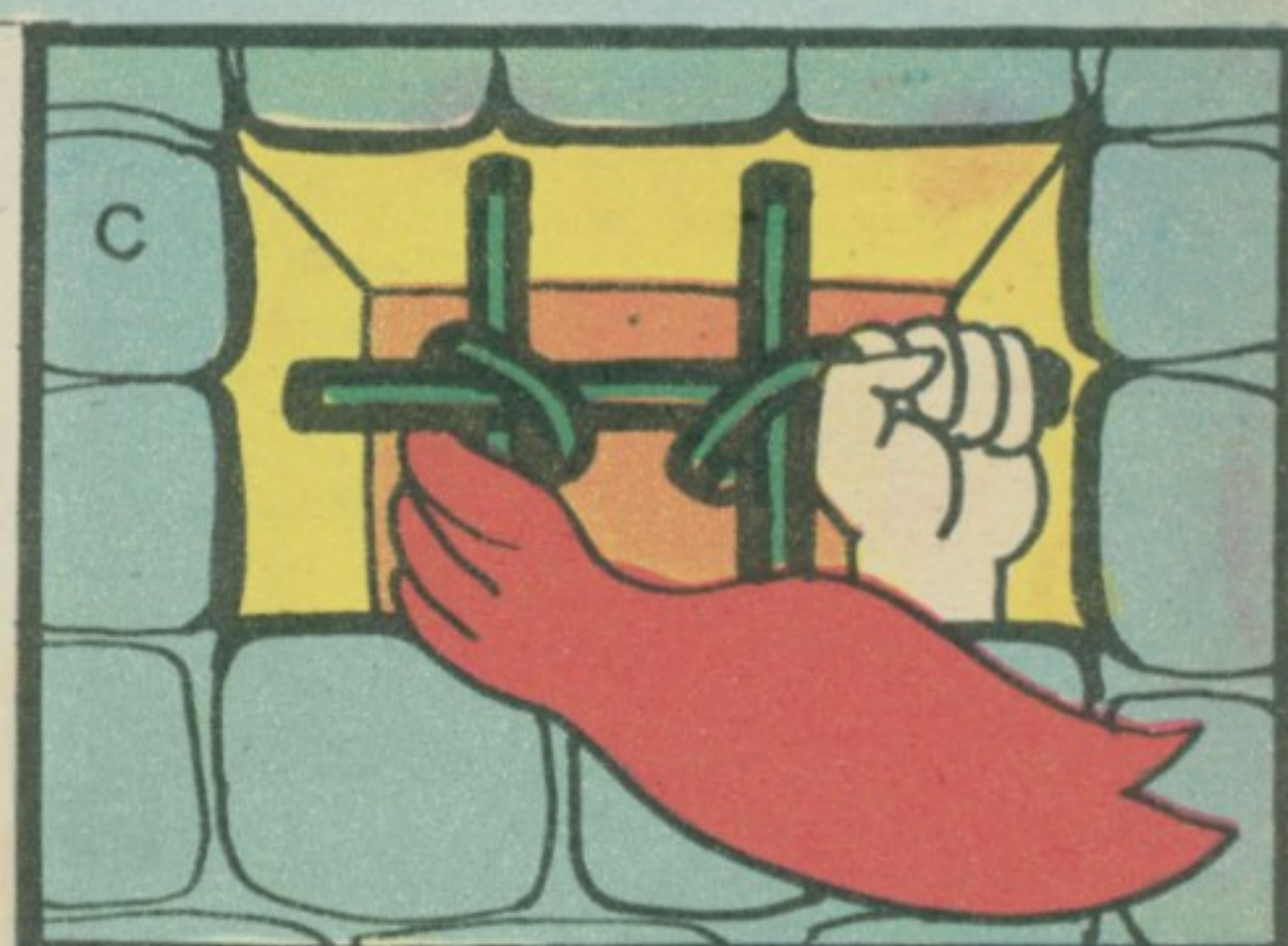
И у Словенији су напредне пролетерске снаге деловале преко многих гласила. Буђење националне и социјалне свести нашло је одјека и у овом железничком гласнику са знаком државних железница.

Новосновани Савез комунистичке омладине Југославије, по узору на један од првих симбола Октобра, користио је 1919—1920. петокраку, симбол пролетаријата, са чекићем и плугом.

На Марковом брду у близини Пећи одржане су првимајске манифестације, а учесници су носили црвену заставу са амблемом рука-руци и девизом Интернационале „Пролетери свих земаља уједините се“ (А). Август Цесарец 1919. у Запребу покрене и уређује напредни часопис „Пламен“, гласило теоретског садржаја. Његова насловна страна (Б) симболично је илустровала тежње југословеноког пролетаријата за солидарношћу са револуционарним покретима у свету.

Безмало идентичан грбу младе совјетске републике из 1918. године је и овај амблем сарајевског „Гласа слободе“, органа Комунистичке партије Југославије 1920. (А). Лист младих радника и сељака „Искра“ из Запреба имао је 1924. у свом заглављу срп и чекић. У знак пролетерске солидарности и помоћи у совјетској Русији код нас је 1921. створена хуманитарна организација звана „Црвена помоћ“. Лењинов апел за помоћ гладнима у Русији и код нас је нашао великог одјека, посебно за време терора у периоду монархофашистичке диктатуре. Симболични плакат (В) имао је и текст: „У помоћ жртвама реакције! Не заборавите на организацију пролетерске помоћи!“

На вуковарском Конгресу Комунистичку партију Југославије представљала су 374 делегата. На згради Радничког дома, где су комунисти усвојили Програм и Статут, завијорила се црвена за-става (Б) док су црвени редари са црвеним тракама око рукава (А) обезбеђивали не-сметан рад. Пролетер-ски знак рука-руци нашао се и на тробој-ци која се завијорила на 25-годишњици Срп-ске радничке задруге у Котору 1921. са де-визом „Сви за једног, један за све!“ (В). Цр-вени пролетерски бар-јак са српом и чеки-њем и петокраком на-шао се 1921. у рукама учесника познате Ла-бинске републике (Г)

Од Обзанае 1920. Црвена за-става се није завијорила у Београду. Али, 21. јануара 1924. стигао је глас о Лењи-новој смрти и Моша Пијаде је на редакцији „Радника“ истакао заставу са црном праком. Од тада у знак се-ћања на Розу Луксембург, Карла Либкнехта и Лењина комунисти славе тзв. Дан 3-Л.

Члан Централног комитета СКОЈ-а Јанко Мишић покре-нуо је 1925. лист „Млади бољ-шевик“, орган СКОЈ-а, у чи-јем се заглављу налазио и но-ви амблем: срп и чекињ, црве-ни барјак и петокрака (лево). Лево доле налазио се амблем листа „Пролетер“ органа Ко-мунистичке партије Југосла-вије.

Поред деловања у синдикатима, чланови забрањене КПЈ активно раде и у другим тегалним организацијама. Од 1930. кому-нисти делују преко Српске земљорадничке задруге која је, поред ашова, косе и вила, у свом амблему имала и знамење рука-

-руци (А). Од 1924. комунисти делују и у загребачком друштву пријатеља природе (Б). После затварања друштва 1934, актив-ности се настављају у „Излетничком до-му“ на Главци (В).

Комунистичка партија из-даје 1933. нов лист „Про-летерец“ који има ам-блем са неуобичајеним распоредом српа и чеки-ња и петокраком у среди-ни. Затвори су у старој Југославији с правом на-зивани црвени универзи-тети, а заточеници ми-

тровачке казнионице иле-гално издају лист „ЗБ“ (За бољшевицију) — (Б). На манифестацијама у Крагујевцу 1934. поја-вили су се транспаренти са симболом интерна-ционалног пролетаријата: пе-токрака чији кракови до-

дирују пет пролетерских центара Европе (В). Опо-зиција не мирује и преко својих радничких синди-ката ЈУГОРС покушава да разбијачки делује уну-тар напредног покрета користеи се пролетерским симболима.

ИЗ СЛАВНИХ
ДАНА

НАШЕ
БОРБЕ

НЕЖЖЕЉЕНИ СУСПРЕТ

**ЗАНЕТИ РАЗГОВОРМ НЕОЧЕКИВАНО СМО СЕ НАШЛИ
ОЧИ У ОЧИ СА БАТАЉОНОМ ИТАЛИЈАНСКИХ ВОЈНИКА.
НАС ЈЕ БИЛО ДВОЈИЦА, А ЊИХ ПРЕКО ХИЉАДУ.**

Више скакутајући с
камена на камен него
ходајући низ при-
морску врлет, двадесет
двогодишњи Срећко Мур-
ета тешко је држао корак
уз много старијег Роберта.
Сметале су му плитке ци-
пеле веће бер за број и по.
Роберт му је нешто причао,
али је до његове свести
дспирала тек понека реч.
Размишљао је о ципелама
с ксјима је кубурио још од
пре рата. Цео мушки ров
има мушко стпало, ја ма-
лено као у жене. Где год
уђем у радњу, ретко нађем
број 38! Немају, веле. Је
л'? А шта ја да радим, да
ијем бос?

За мирних дана Срећко
се некако сналазио, али
откако је почео рат, а он
се већ у септембру 1941.
обрео у партизанском ло-
гору на Вишевици изнад
родног му Брибира у Ви-
нодолском у Хрватском
приморју, до сбуће се те-
шко долазило, погостову до
одсварајуће величине.
„Људи моји, не смета ми
што сам мали растем, ма-
лен човек — малена мета,
али ово са ципелама мука
жива!“, често се јадао дру-
говима. Сада му је дошло
да их скине и продужи без
њих. Пренуо га је Роберт
глас:

— Ма, је л' ти мене слу-
шаш?

— Слушам те, него шта!
— брзо је одговорио.

КРОЗ СТРАЖЕ И БУНКЕРЕ

Целог живота Срећко
Мурета се вртео у том кра-
ју. Волео је море, али од
њег вајду није видео. Ни
од земљорадње: земље ма-
ло, а уста много. Стигао је
рат. Дошли су Италијани и
сместили штаб V корпуса у
Приквеници. Из Брибир-
ског партизанског логора,
потом чете која је касније
припојена Четрнаестој
триморско-горанској бри-
гади, избивао је борећи се
у другим јединицама дубо-
ко у Хрватској, а онда се
у првој половини 1943.
вратио и постао секретар
СКОЈ-а котара Носи Ви-
нодол, а затим Сушака.
Провлачио се Срећко тај-
ним стазама и ботама
између италијанских стра-
жа и бункера, одржавао

везу са члановима народно-
ослободилачких одбора по
селима. Колико се само
обрадосао када је почетком
септембра 1943. почело да
се зучка о скорој капиту-
лацији Италије.

Седмог септембра попод-
не стигао је у село Краси-
цу и са чланом Народно-
ослободилачког одбора, кога
данас памти само као Ро-
берт и негдашњег поморца,
запутио низ камењар на
обалу и у стари гретић
Бакар.

— У Баку сам преко
везе заказао састанак са
народом. Треба људима о-
бјеснити да је Италија го-
това! — рекао је Роберт на
поласку. — Само да уз пут
не набасам на непријате-
ља!

Село су напустили нео-
пажено и са пиштољем за
пасом ступили се низ ка-
мењар. Од друма који је
вијугао изнад мора делило
их је неколико километа-
ра.

Већи део пута Срећко је
превадио занет мислима о-
ко ципела које су му тако
рећи ландале. Проклињао
је природу која се пои-
грала с његовим ногама.

СТОЈ!

Двојица активиста изби-
ла су на друм разговарају-
ћи. Толико су се занели,
да су заборавили на о-
презност. Схватили су да
су погрешили, када су се
нашли очи у очи са бата-
љоном италијанских вој-
ника који је, подељен у
две колоне, журно грабио
поема Приквеници.

Од преко хиљаду до зуба
наоружаних непријатељ-
ских пешадица делило
их је једва десетак метара!

Срећко Мурета данас

Италијански официр на
челу застао је као укупан.
Стали су и изненађени
војници.

Секунди су истицали, је-
дан, други, трећи... Грсна
тишина. Срећку се чинило
да је време стало. Чуо је
само лупање срца. Никада
се у рату није уплашио,
никад га метак окрзнуо.
Сада је било нешто друго:
двојица против хиљаду и
више људи!

Изаза није било. И Ро-
берт је стајао као скаме-
њен. Гледао је у итали-

јанског официра. Није
сумњао да је дошао крај
Срећковом и његовом жи-
воту. Како су само могли
да буду тако неспрежни!
Неочекивано Срећко је
грмнуо:

— Стој!

Шта ли је наурио, питао
се Роберт и забезекнуто га
погледао. Срећко није губио
време.

— Роберт, ти знаш ита-
лијански, реци војницима
да их са околних висова
држе на нишану две наше
бригаде, а да смо ми и-
звешница чији је задатак
да их позове да предају о-
ружје! И држи се чврсто,
иначе ће нас збрисати!

Италијански официр је
саслушао превод стиснутих
зуба. Док је Роберт говорио,
испитивачки је одмеравао
Срећка.

— Откуд знам да сте
партизани! — неспрељиво
је упитао.

Срећко се муњевито
снеласо. Силан страх који
је доласе осећао полако га
је напуштао. Сетио се да у
цепу има пропусницу. Био
је то документ који су по-
седовали готсво сви парти-
зани. Служио је као објава
за кретање на партизан-
ској територији и као нека
врста личне карте.

Официр је неколико
тренутака превртао у руци
патир и загледао отиске
невешто направљеног пе-
чата, а затим га вратио и
наредио војницима да о-
ложе сружје поред друма.

Малени Срећко се оку-
ражио. Дозволио је војни-

цима да наставе за Италију. Чим су они измакли, одмахнуо је мукло прозборивши.

— Аух, остадосмо живи!

ТОГА СЕ НИСАМ СЕТИО

Само што је то изустило, из истог правца наишао је нови батаљон Италијана. И испред овог корачао је официр. Опет није било изгледа за двојицу активиста.

— Да ли ја то сањам! — мислио је Срећко.

Удахнуо је ваздух пуним плућима, напрегао се да потисне страх и заиграо на малопређашњу карту.

— Ни корака даље!

Роберт, већ научен на улогу, брже-боље је превео. За разлику од претходног, овај официр није био подозрив. Штавише, кад му је Срећко рекао да може да продужи без сружја, неколико пута се поклонило.

— Грација, грација!

Оружје два италијанска батаљона толико потребно партизанима на терену пренето је у Бакар и склоњено.

Срећан што је у размаку од неколико минута два пута извукао живу главу, Срећко је започео говор окупљеном народу у Вакру.

Једва да је говорио неколико минута, кад му се поглед приковао за стари пут уз обалу. Личило је на ружан сан, али није био: уз мору је надирао батаљон италијанске коњице. Овог пута Срећко није морао да блефира — народ је журнуо на непријатеља!

Дошло је до гужве. Коњи су ништали и прспинали се, народ избацивао из седла војнике, градом су се расипали псвици и тешко је рећи како би се све завршило да Италијани нису нагнали коње у трк и узмакли.

Убрзо све се утишало. Двојица активиста окренули су назад. Ћутали су. У једном тренутку Роберт је нагло застао.

— Кад већ разсружасмо толику војску, што бар не узме неком Италијану ципеле, они нису мали број!

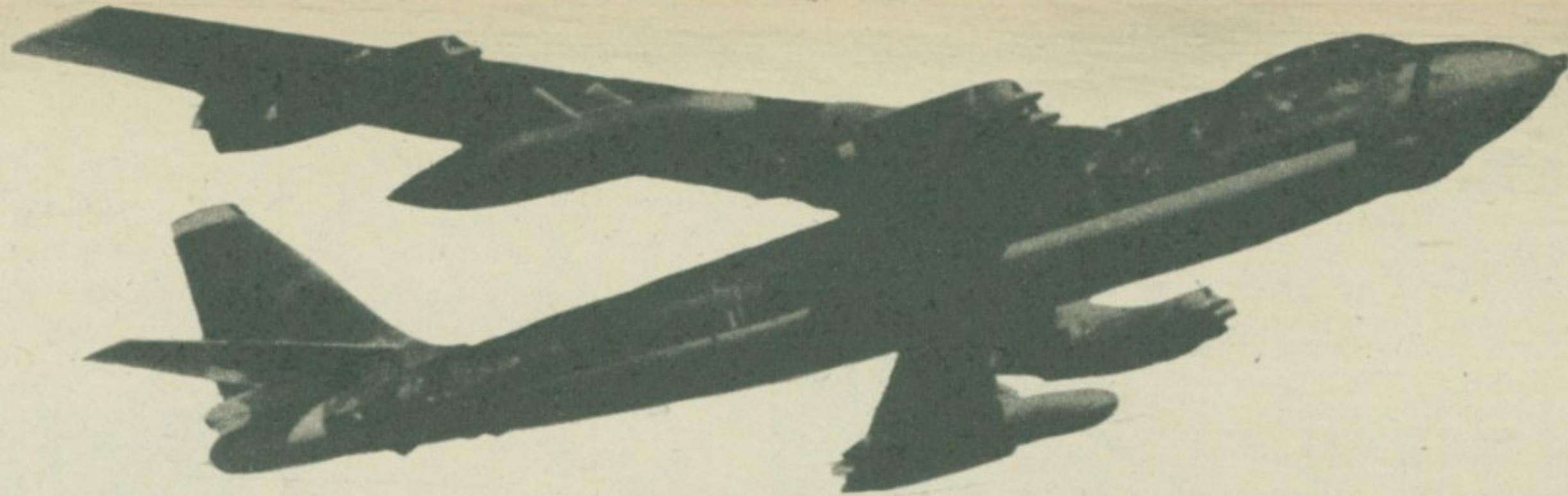
Срећко се тргао и са горчином у гласу узвикнуо:

— Их, тога се нисам се-тио!

Срећко Мурета, који је препознао себе у догађајима везаним за Срећка курира у прве три епизоде телевизијске серије „Капелски кресови“, живи данас као пензионер у Медолини код Пуле. Носилац је Спеменице 1941. и више ратних и мирнодопских одликовања.

Роберт је умро пре десетак година у свом селу Кресици.

М. Тодоровић

Боинг В-47 стратоџет, стратешни бомбардер који је први пут узлетео 17. децембра 1947. године.

БЕЗ ВАТРЕНОГ КРИШТЕЊА

Апарат боинг В-47 стратоџет је први амерички млазни бомбардер стреластих крила. Замишљен је још током две последње године другог светског рата а рад на конструктивном програму започет је октобра 1945.

У програму огромних размера учествовало је на стотине инжењера и техничара тако да је већ у пролеће 1946. било могуће приказати војним стручњацима Америчког ратног ваздухопловства макету будућег стратоџета у природној величини. Први прототип полетео

парате најсавременије концепције, толико различите од класичних бомбардера. Новину су представљали и високоуспавршени супермодерни инструменти и гигантски трупови у којима није било места за људе већ само за бомбе, електронске уређаје и гориво.

Само три човека у кабини под притиском смештеној у носу авиона била су довољна да опслужују бомбардер у рату и миру.

Авиони В-47 стратоџет представљали су за своје доба апсолутно авангар-

КОНСТРУКТОР ЛЕГЕНДАРНИХ ФРАНЦУСКИХ »МИРАЖА« МАРСЕЛ ДАСО ЈЕДНОМ ПРИЛИКОМ ЈЕ РЕКАО ДА САМО ЛЕП АВИОН МОЖЕ ДА БУДЕ И ДОБАР АВИОН.

дне летелице, чак и у естетском погледу. Узгред речено, конструктор прослављених француских миража Марсел Дасо изјавио је једном приликом „да ружан авион не може да буде добар авион“. Није, према томе, случајност што је један спитфајер, најбољи ловац другог светског рата, чува у Галерији модерне уметности у Њујорку.

Производња бомбардера стратоџет закључена је тек 15. фебруара 1957. године а тек 1966. ови апарати повучени су из првих линија Америчког ратног ваздухопловства.

Авиони боинг В-47 стратоџет никада се нису нашли у ратном окршају и никада нису бацили ниједну бомбу на непријатеља. У корејском рату намерно нису коришћени из оправдане бојазни да би евентуално обарање и једног јединог апарата

могло да пружи драгоцене технолошке податке Совјетском Савезу.

Упркос чињеници да нису доживели ватрено криштење, бомбардери В-47, стационирани у базама в Сједињеним Државама, Великој Британији, Африци и у пределу Пацифика, били су из све снаге протагонисти хладног рата.

Додељени Стратешкој ваздухопловној команди летели су натоварени нуклеарним оружјем свакога дана, из године у годину, у правцу граница Совјетског Савеза, спремни да изруче атомски товар на директну заповест из Вашингтона.

Овакво наређење, срећом, никада није дато и стратоџетови се из дана у дан враћали у своје базе са атомским бомбама у огромном трупу играјући улогу застрашивача.

Љ. К.

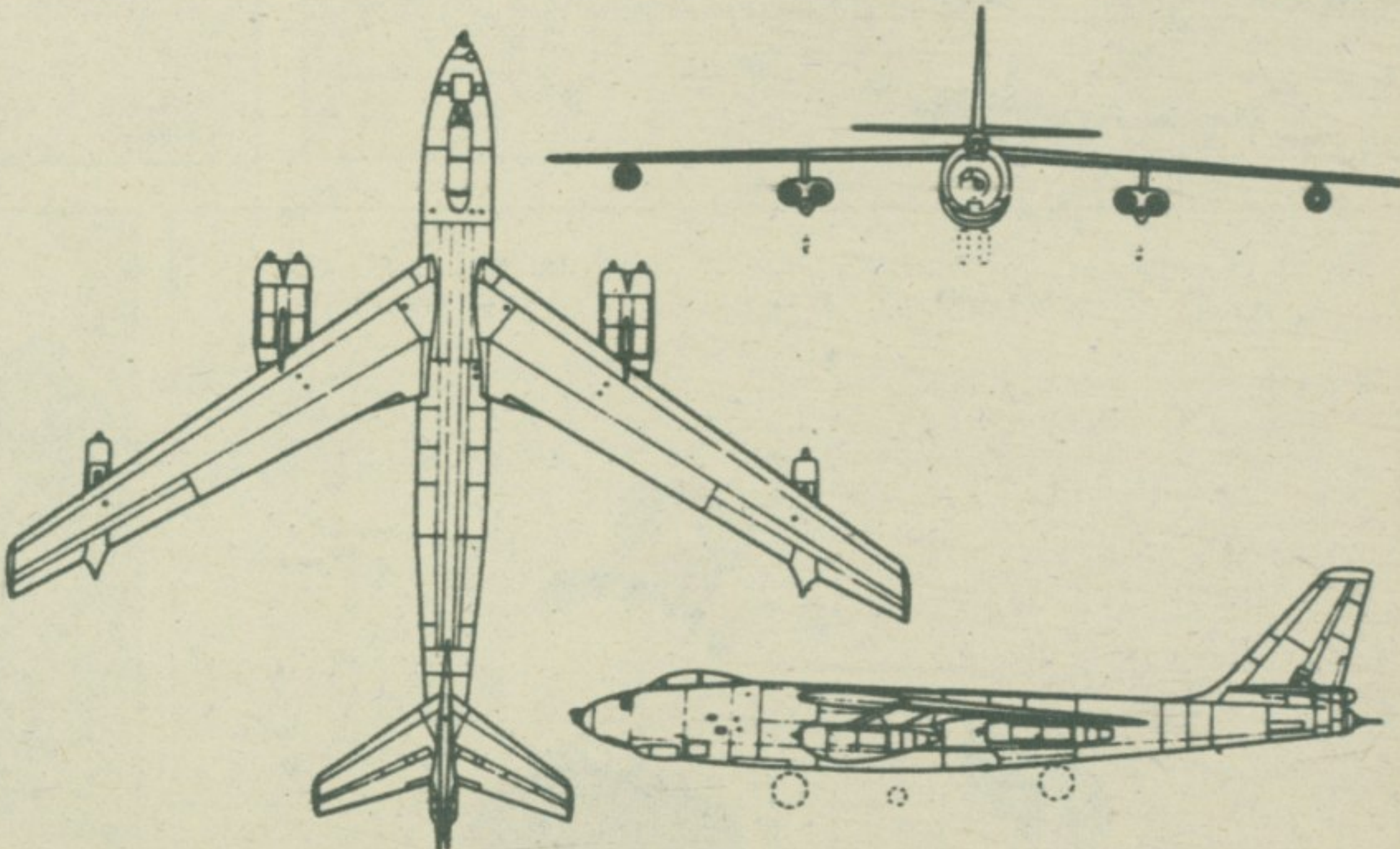
ТЕХНИЧКИ ПОДАЦИ (за боинг В-47Е)

РАСПОН КРИЛА: 33,35 m
ДУЖИНА: 33,47 m
ШЕСТ МЛАЗНИХ МОТОРА: J47-GE-25 од 2.721 kg потиска сваки
МАКСИМАЛНА ТЕЖИНА ПРИ УЗЛЕТУ: 93.760 t
НАОРУЖАЊЕ: до 20.000 тежинских фунти бомби класичних или нуклеарних (9.072 kg), два топа калибра 20 mm
МАКСИМАЛНА БРЗИНА: 975 km/h на висини од 5.000 m
АУТОНОМИЈА ЛЕТА: 6.450 km
МАКСИМАЛНА ОПЕРАТИВНА ВИСИНА: 12.300 m

је 17. децембра 1947. опремљен млазним моторима од 1.700 потисне снаге и показао фантастичне и револуционарне аеронаутичке квалитете. Други прототип узлетео је неколико месеци касније са млазним моторима од 2.165 kg. потиска. Први серијски израђен апарат В-47А са шест млазних мотора први пут се вино 25. јуна 1950, на сам дан избијања корејског рата.

Од приближно 1.800 конструисаних апарата стратоџет најмасовнији је био В-37В (први лет прототипа априла 1951) и В-4Е (први лет прототипа јануара 1953). Ови последњи били су углавном предвиђени за фотографска извиђања.

Пилоти Америчког ратног ваздухопловства брзо су се навикли на ове а-

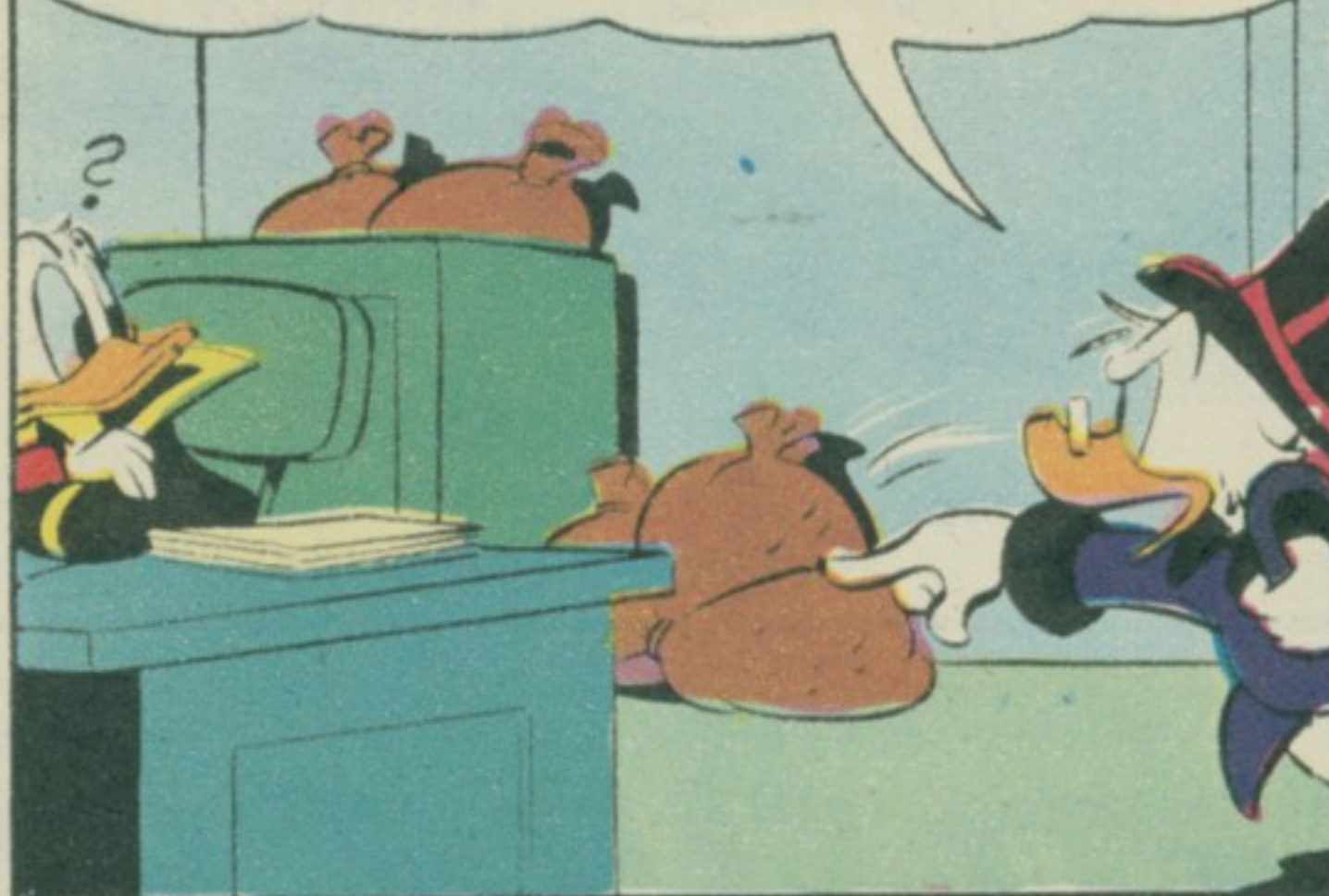

Три цртежа авиона В-47 стратоџет, првог млазног бомбардера са стреластим крилима и шест мотора, посматраног одозго, спреда и бочно.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

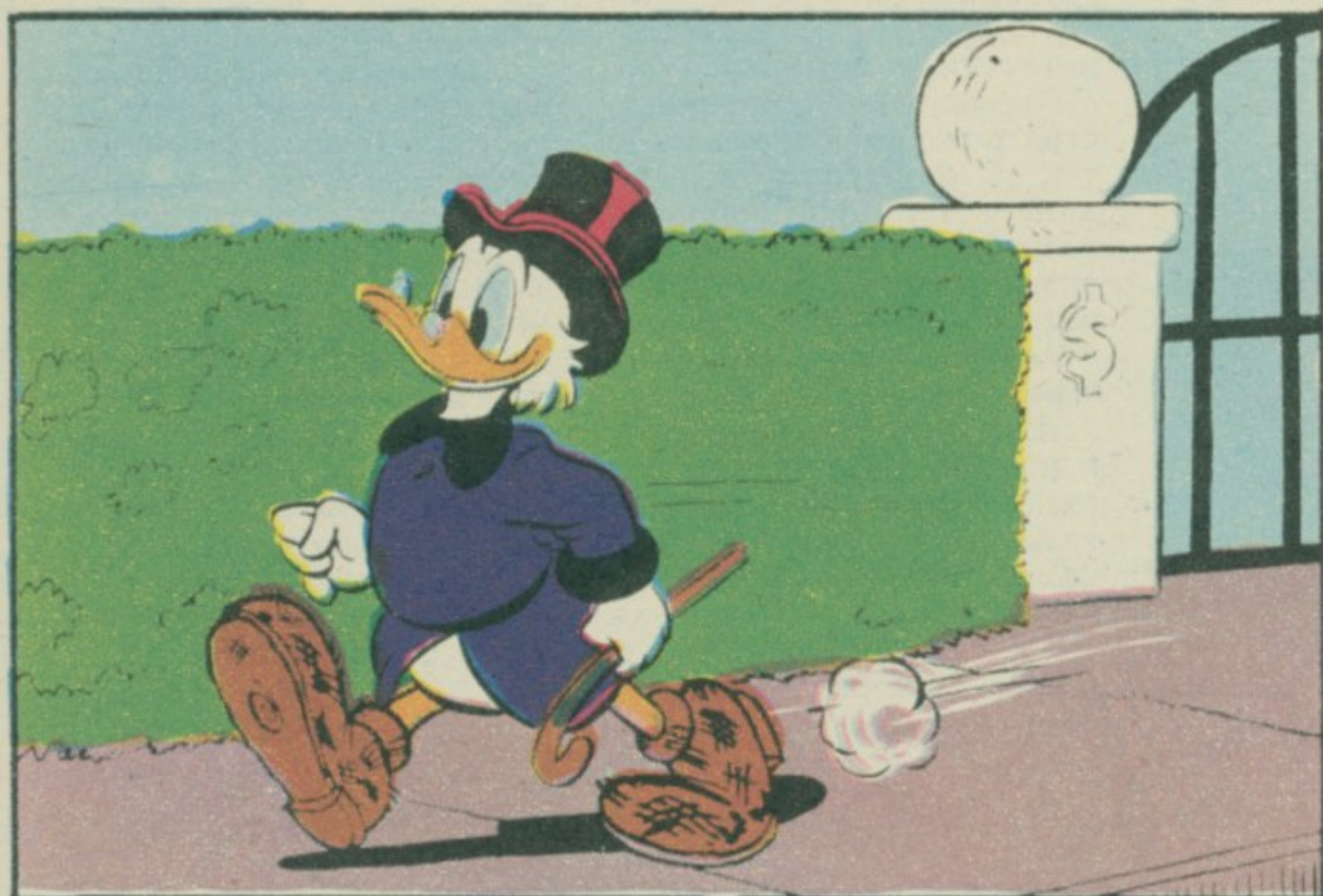
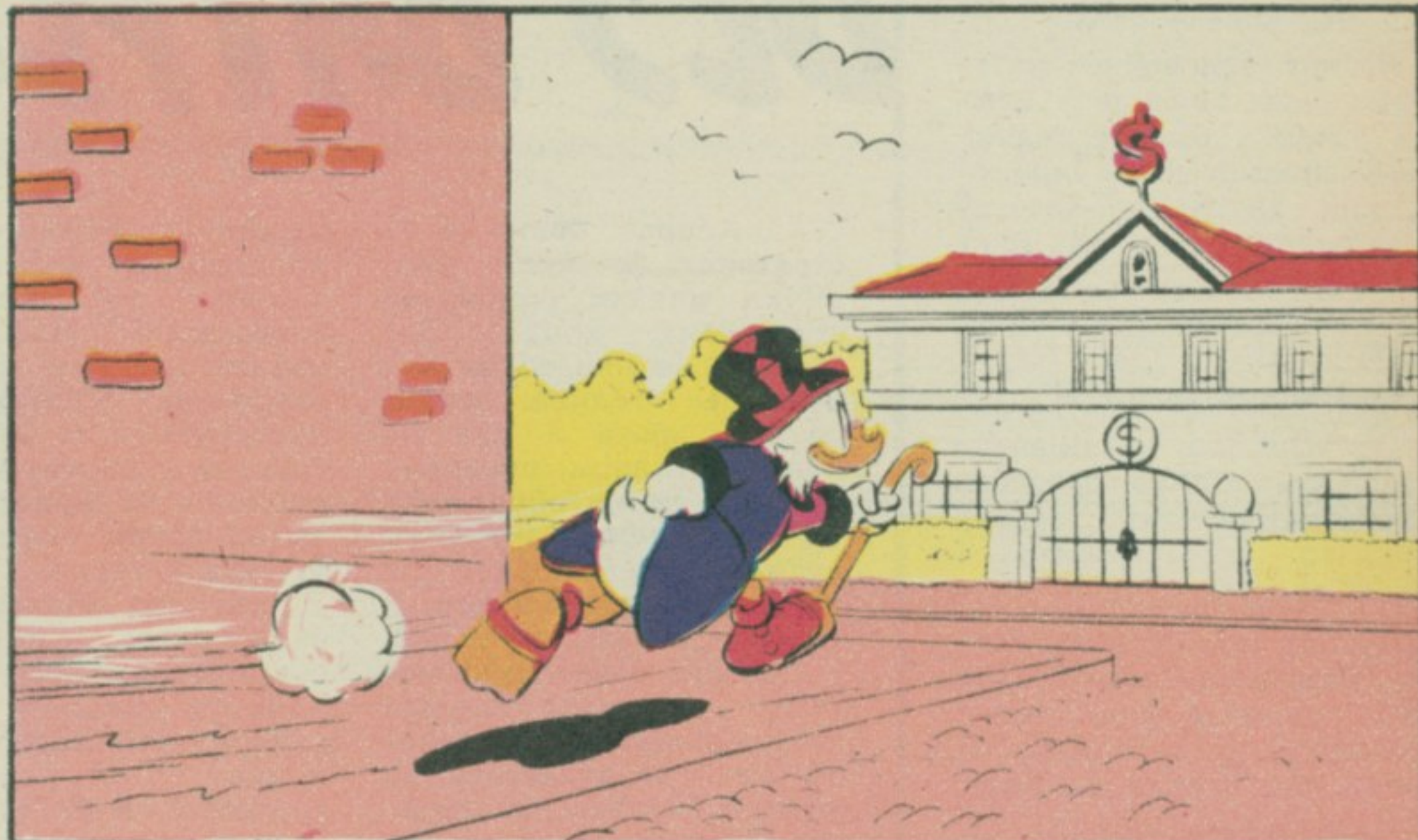
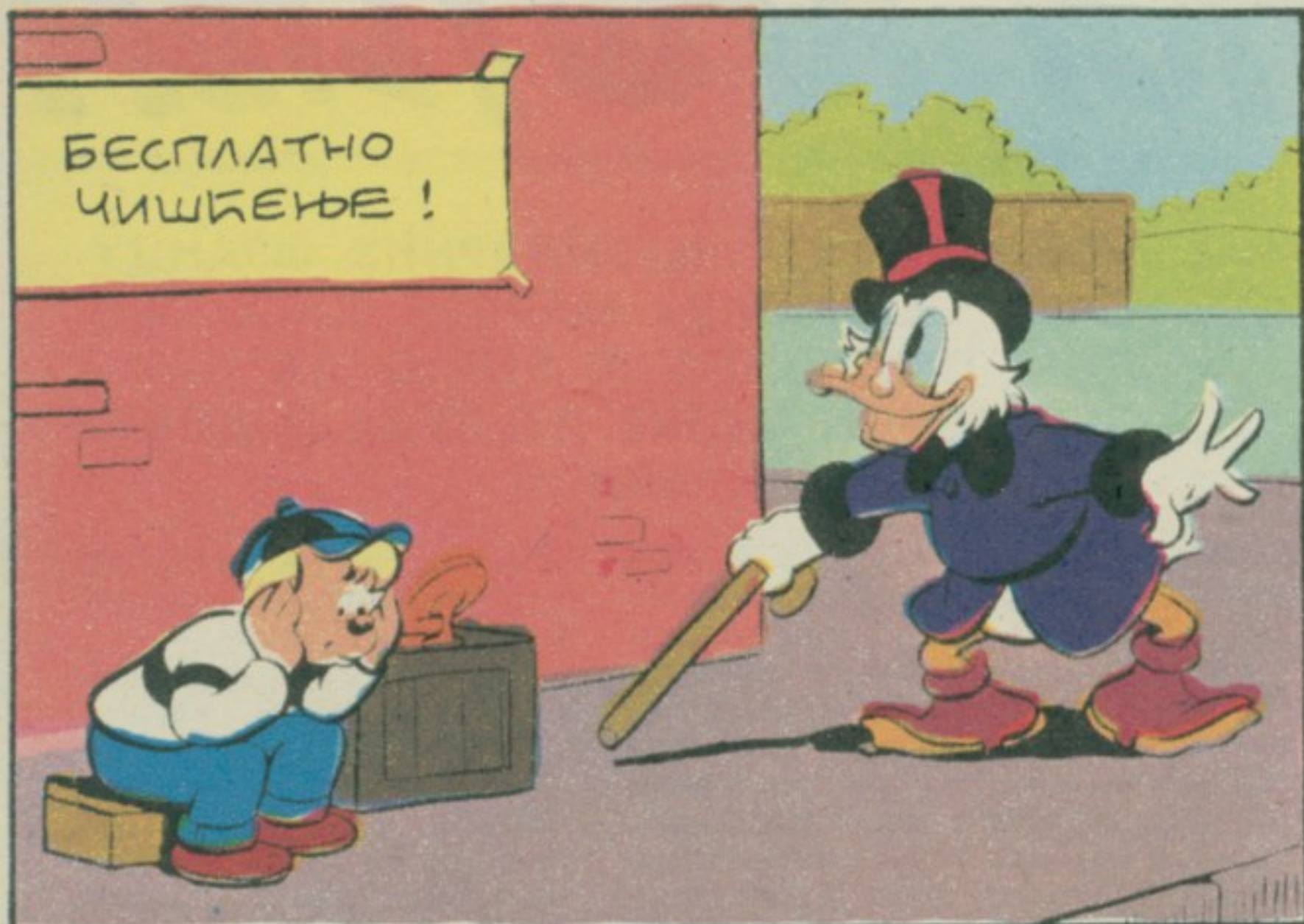
АКО ЖЕЛИШ ДА СЕ ОБОГАТИШ
КОРИСТИ СВАКУ ПРИЛИКУ ДА
УШТЕДИШ КОЈУ ПАРИЦУ...

А САД,
ЖУРИМ У
БАНКУ!

БЕСПЛАТНО
ЧИШЉЕЊЕ!

ЕВО, ГОТОВО ЈЕ!

А ДРУГА?

ЈА БЕСПЛАТНО ЧИСТИМ
САМО ЈЕДНУ!

А ШТА ЈЕ СА
ДРУГОМ?

ЧИШЉЕЊЕ ДРУГЕ КОШТА
ДВЕ ХИЛИАДАРКЕ!

ИЗ МИНУЛИХ ВРЕМЕНА КОЛО НА ГРОБУ

Глас се брзо пронео градом: умро је Чика-Љуба. Ускоро је цело Ваљево било на ногама.

На сахрану Љубомира П. Ненадовића, изданка угледне ваљевске и српске породице, дошло је и старо и младо. Дуго се причало да Ваљево никад дотле није видело такав погреб.

Ковчег са покојником стајао је поред раке, а око ње се вило коло. То је била Чика-Љубина жеља. Имао је још једну.

— Нека ми на гробу свирају Цигарни, онако од срца, како то они умеју! — говорио је пред крај.

Обе жеље су му испуњене. Роми су свирали и плакали. Јецно је и окупљени свет.

ВАТРЕНА ПЕРСИДА

Тако је јануара 1895. сахрањен човек за кога се причало да је имао највише духа и најширу културу од свих српских писаца 19 века. Био је доброта каква се ретко рађа. Толико је пленио благошћу и питомом душом да су га од милоште сви звали Чика-Љуба.

Скромност је, ипак, била највећа врлина Љубе Ненадовића. Иако је припадао истакнутој породици, никада то није користио. Порекло га је чак оптерећивало а после убиства кнеза Михаила Обреновића — дотукло.

Љуба Ненадовић је био син из другог брака проте Матеје Ненадовића. За средње слово узео је почетно слово очевог „занимања“, а не његовог имена.

У вишечланој породици Ненадовића било је разних нарави. Љуба је био слика и прилика проте Матеје: речит, паметан и изнад свега душеван. Зато се лепо слагао с оцем и веома га волео. За разлику од проте, Љубин стриц Јаков важио је за одсечног. Дали су се његове карактерне особине пренеле на унуку Персиду — тешко је рећи. Тек та ватрена и болесно амбициозна жена, удата за Карађорђевог сина Александра, била је умешана у атентат на кнеза Михаила Обреновића 1868.

Кад је чуо за Михаилову смрт, Љуба Ненадовић се скљокао у столицу. Кнез Михаило је био његов велики пријатељ. Волео га је, поштовао и с њим проводио сате у шетњи и разговорима.

Избио је скандал. На судском процесу на Ненадовиће је пала љага. На Чика-Љубу нико није сумњао, али су његов брат

ПЕСНИК И ПУТОПИСАЦ ЉУБОМИР НЕНАДОВИЋ БИО ЈЕ ЗБОГ СВОЈЕ ДОБРОТЕ ТОЛИКО ОМИЉЕН ДА СЕ ЈЕДНА УЛИЦА У ЦЕНТРУ БЕОГРАДА И ДАНАС НАЗИВА КРАТКО: ЧИКА-ЉУБИНА.

и још два Ненадовића стрељани! Сви су знали да иза прљавштине стоји Персида, знао је то и Чика-Љуба. Но, опет, чињеница да је његова фамилија умешана у смрт пријатеља — раздирала га је. Доживео је нервни слом.

УДАЛА СЕ ЗА ДРУГОГ

Скрхан од бола због Михаилове смрти и скандала, Љуба се повукао у Беч а затим у Минхен и Висбаден. Људи су га ретко виђали. Премда је имао само 40 година, преконоћ се претворио готово у старца. Коса му је нагло оседела. Његов живот, већ и дотада загонетка, сада је постао потпуна тајна. У ствари, Љуба га није више ни имао. Животарио је. Из иностранства се вратио у Ваљево, у самоћу.

Истина, Љуба Ненадовић је још од ране младости био дружелубив али и за-

копчан кад се радило о његовом приватном животу. Многе жене заљубљивале су се у њега. Остао је равнодушан и доследан светачком ставу.

Док је за младачких дана боравио у Немачкој на студијама, заволео је једну Немецу. Она је умрла. Њено име остало је тајна. Ненадовић јој је посветио песму „Гроб тај не лежи на српској земљи“.

Нешто касније, заљубио се још једном, овога пута у неку Београђанку. Ни њено име се не зна. Она се удала за другог и песник је до краја живота остао нежења.

ЗВОНА ЗА НОВИНЕ

За Љубомира Ненадовића се говорило да је светски човек. Учио је у Србији, Прагу, Берлину, студирао у Немачкој, Швајцарској и Паризу, био професор у Београду, онда отишао у Лондон, затим се обрео у

Живео је скромно: Љубомир П. Ненадовић

Италији да наплати неки стари дуг кнеза Милоша и најзад, тамо се за извесно време скрасио.

У Италији се упознао са Његошем и бавио се писањем. Тако је оставио непроцењиве биографске податке не само о славном црногорском песнику него и о себи.

Дипломатско место у Цариграду није га дуго привлачило. Када су свргнути Александар Карађорђевић и жена му Персида, Љуба се вратио у Београд.

Из тог времена остала су најлепша сећања на њега. Просипао је досетке као из рукава. Отуда су за његово име везане многе анегдоте. Тако, на пример, када је 1850. године покренуо лист „Шумадинка“, а власти га забраниле, отишао је у та-

да најлепшу и највећу београдску цркву — Саборну и платио да звона три пута звоне као да је умрло женско чељаде!

У Ваљево је уређивао лист „Гласоноша“. Како се често кубурило с парама за плаћање радника, Чика-Љуба би понекад сам слагао слова у штампарији. Волео је то да ради на миру. Једном приликом у штампарију је ушао неки гњаватор и још с врата распалио:

— Је л' ту Љуба Ненадовић?

Песник га је погледао преко наочара и мирно одговорио:

— Није!

На несрећу, давеж није попуштао:

— Како није, кад сте то ви!

Видећи да нема куд, Чика-Љуба му је благо рекао:

— Е, па кад сам ту, онда седите и чекајте!

Брижно се односио према сирочади породице Ненадовић. Није много трошио. Приход је стицао обрађујући очево имање. Живео је аскетски. Бир је веома осетљив. Очас би се заплакао дирнут туђом невољом. Црногорце је волео и о њима оставио ванредна запажања. У време рата 1877—1878. био је дописник из Црне Горе руског „Новог времја“ и неких париских листова. О Црној Гори је често говорио:

— Мени је у Париској опери бивало досадно, а у Црној Гори никад!

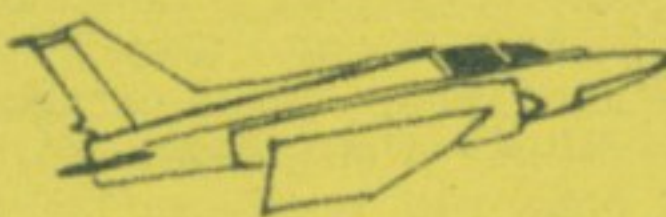
Када је умро имао је 69 година.

М. Тодоровић

ЗАБАВНИКОВА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

АВИОНИ

КАД СЕ КРИЈА

1

BOEING 727 (САД) — Комерцијално најнајуспешнија путничка реактивна летелица први пут је узлетела 1963. године. Према информацијама произвођача до сада је израђено и продато преко 1500 комада овог путничког гиганта за средње дуге пруге. Са три мотора „прат-витни“ постиже путничку брзину око 960 km/h, а у својој класи „202“ прима и до 189 путника са долетом до 3000 километара. Боинг 727 је познаник и нашег неба и ЈАТ га је веома успешно уврстио у свој међународни летачки програм.

3

LOCKHEED C-141 A STARLIFTER (САД) — Велика војна транспортна летелица први пут је узлетела 1963. и до 1968. изграђено је 285 примерака. Четворомоторац са четири „прат-витнија“ од по 10500 килограма потисне моћи био је тежак 143 тоне и способан да 32 тоне терета носи до 6500 километара. Упркос својој величини није задовољавао захтеве наручилаца па је труп убрзо продужен за седам метара. Тако је већина већ израђених летелица преуређена у нов тип C-141 А чиме је продужен и век трајања.

5

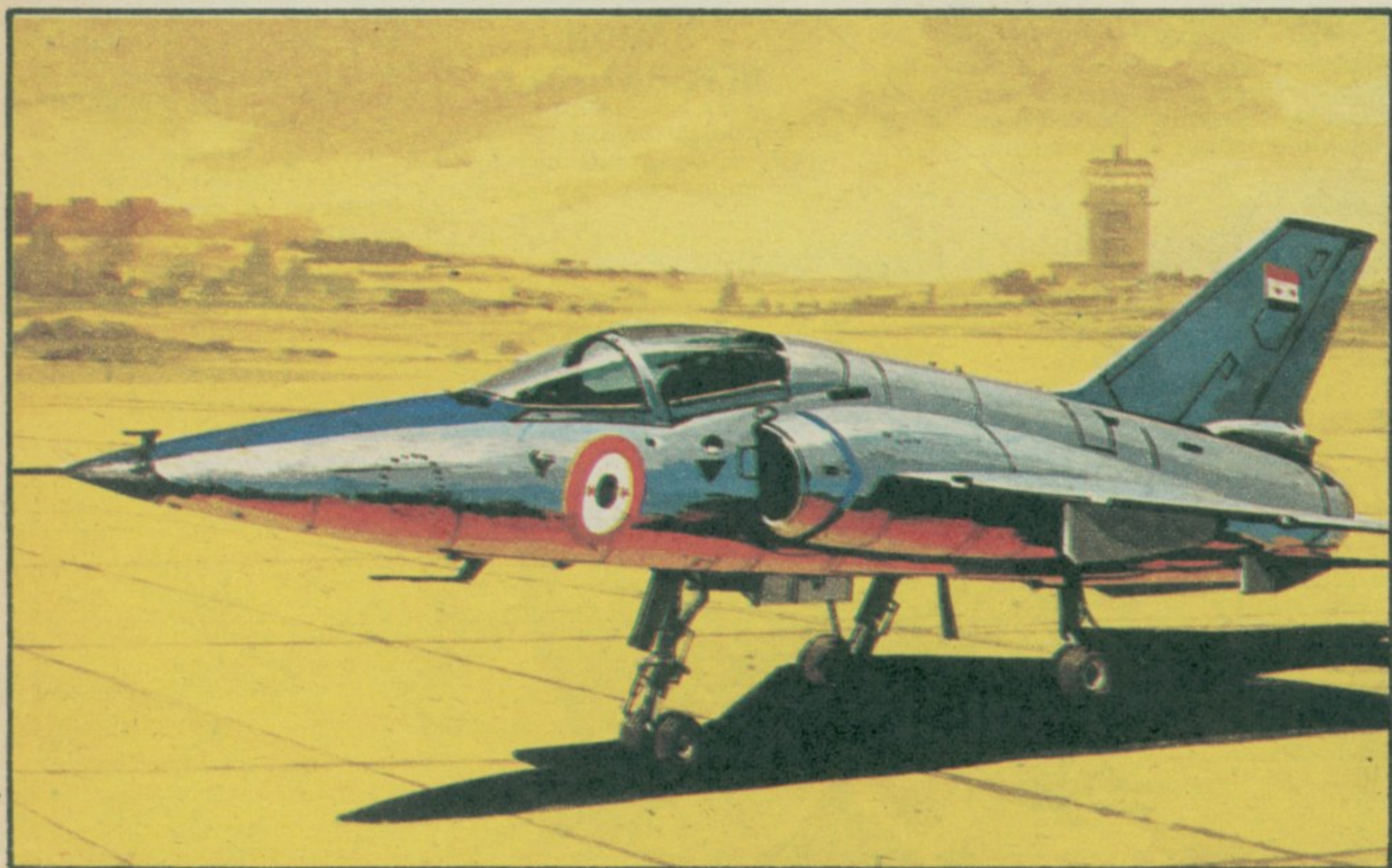
HAWKER SIDDELEY HS-125 (Велика Британија) — Већ више од 200 продатих летелица овог типа који је први пут полетео 1926. сведоче да се овај пословни али лагани путнички авион убраја у најуспешније европске летелице своје класе. Покретан са два мотора „бристол спидли вајпер“ од по 1500 kg потиска постиже путничку брзину близу 820 km/h. Последњи типови ових авиона који имају простора за дванаест путника и два до три члана посаде користе се и за обуку у навигацији.

А ПРОДУЖЕ

2

GENERAL DYNAMICS F-111 (САД) — Предвиђено да буде ловачки авион двосед којег би истовремено користила војна и морнаричка авијација, овај владар неба „изродио“ се на крају стратешког бомбардера F-111. Полетевши први пут 1964. са два мотора „прат-витни“ потисне моћи 8890 кг, овај авион постиже максималну брзину од 2415 km/h. Предност у односу на своје сроднике изражена је и у способности да по потреби мења површину стрелног поља, односно угао крила која су у могућности да до 2400 sm носе 7 тона бомби.

4

HELOUAN HA-300 (Египат) — У последње време и привредно неразвијене земље латиле су се компликованих техничких захвата на стварању сопствене летелица. По нацртима познатог немачког конструктора Месершмита 1964. полетео је први прототип египатског надзвучног ловца. Истовремено је група немачких конструктора, такође у Египту, радила на конструкцији реактивног мотора Е-300 са пет тона потиска. Међутим, производња је отказана пре него што је авион до краја испитан.

6

VAK 191 (СР Немачка) — Године 1964. већ се више европских држава бавило идејом о конструкцији, и производњи, наравно, летелице која би могла вертикално да узлеће и слеће. Западни Немци су тај захтев остварили једноседом VAK-191 који је први пут узлетео 1970. Овај близу осам тона тежак авион покреће мотор »RB-193« са 4600 kg потиска и два додатна мотора »RB-162« са 2500 kg потиска што је омогућавало вертикално узлетање. VAK-191 постигао је 1175 km/h али није серијски произвођен.

КОРЕНИ СЛУЧАЈНОСТИ

КРАТАК С

П рва од великих подударности у историји примећена је након 5. децембра 1664. године. Тога дана, у мореузу Менаи, у близини Северног Велса, потонула је лађа са осамдесет једним путником од којих је преживео само човек по имену Хју Вилијемс. Истога датума, али 1785. године, потонуо је брод са шездесет путника. Само један је преживео — Хју Вилијемс. На исти дан 1860. године потонула је лађа са двадесет пет путника. Један једини је преживео, а звао се — Хју Вилијемс.

(НЕ)ОПИПЉИВ ТРАГ

Не дешава ли се и вама да понекад уочите подударност? На пример, тражили сте у речнику значење неке речи која се иначе ретко употребљава, а онда у току неколико наредних дана више пута налетите баш на ту реч. Или пишете пријатељу о коме ништа нисте чули годинама, а сутрадан вас у поштанском сандучету чека писмо од њега. Да ли је то баш само случајност?

По научницима, у то се не може сумњати. Међутим, можда ове појаве, које у суштини не познајемо иако се са њима често сусрећемо, ипак могу да се објасне и друкчије. У то је убеђен и британски писац Артур Кестлер који их већ дужи проучава.

У свом недавно издатом делу „Невероватна коинциденција“, Ален Вон прихвата ово Кестлерово становиште и поткрепљује га са 152 примера из живота. Између осталог, наводи случај Ерва Кипсина, новинара једног чикашког листа. Једном приликом Ерв је одсео у хотелу „Савој“ у Лондону и у једној фијоци у својој соби пронашао ствари које су припадале његовом пријатељу Харију Хенину, кошаркашу клуба „Харлем Глобтротерс“.

— Два дана касније — прича Вон — Кипсин је добио писмо од Харија који се тада налазио у хотелу „Мерис“ у Паризу. „Догодило ми се нешто невероватно“, писао је Хари. „У једној фијоци у својој соби пронашао сам кравату са твојим именом!“ Заправо, неколико месеци пре тога, Кипсин је боравио у истом хотелу и у истој соби...

Кестлер и остали истра-

И НЕПОБИТНЕ ЧИЊЕНИЦЕ
ПОНЕКАД СУ У СУПРОТНОСТИ СА
ЗДРАВИМ РАЗУМОМ.

живачи покушавају да открију шта лежи у основи оваквих двоструких подударности. Међутим, резултати су још увек врло скромни, јер овакви догађаји не остављају за собом никакве опипљиве трагове који би могли да се анализирају већ се само задржавају у варљивом сећању.

Године 1966. Ричард Бах, писац и пилот, организовао је покретну изложбу са својим авионом „детроит-паркс Р-2А“ из 1929. године, једним од осам преосталих примерака ове летелице. У Палмири, у држави Висконсин, САД,

пријатељ коме је препустио команде оштетио је апарат при слетању.

ЗАКОН ВЕРОВАТНОЋЕ

У својој књизи „Ништа није препуштено случају“ Бах пише како су успели

да поправе све, али им је затребао један резервни део. Није било никакве наде да ће успети да га набаве. Док су се договарали шта да раде, пришао им је непознат човек и понудио се да помогне.

— Како да нам помогнете?! — упитао га је Бах иронично и рекао му шта им недостаје.

Подударност: последица дејства невидљивих сила или стицаја околности?

ПОЛ

Човек је хутке отишао до своје шупе и убрзо се вратио са потребним ретким делом. Вах закључује:

— Могућност да нам се незгода догоди баш код места где живи човек који има резервни део стар четрдесет година, да нам он сам понуди помоћ у тренутку кад нам је била неопходна и да слетимо на три метра од резервног дела који смо поломили била је толико минимална да се овде заиста не може говорити о пукој случајности.

Наравно, сумњичави духови одбијају сваку сличну помисао. Како наглашава писац научно-популарних дела Мартин Гарднер, у милијардама људских живота свакодневно се збивају милијарде и милијарде разних догађаја. Према томе, и овако невероватне подударности су понекад неизбежне.

Према овом гледишту, подударности се јављају као последица деловања закона великих бројева који већ вековима збуњује филозофе. „Противречно је“, констатује Кестлер у свом делу „Јанус“, „то што рачун вероватноће омогућава да се са сигурношћу одреди укупан збир догађаја, док су сами догађаји сваки за себе непредвидљиви. Другим речима, велики број неодређености ствара одређеност“.

Парадоксалан или не, закон вероватноће је прихваћен у физици, генетици и другим научним дисциплинама, користи се приликом испитивања јавног мњења, а углавном на основу њега послују и осигуравајућа друштва и коцкарнице.

ПУДИНГ И ГЛУМАЦ

Неки научници се заносе идејом да се подударност јавља као резултат деловања невидљивих сила. Тако је физичар и математичар Адријан Добс поставио хипотезу да силе преноса, које он назива пситронима, делују као радар и разоткривају другу временску димензију на тај начин што унапред преузимају узроке будућих збивања и преносе их у садашњост. По Добсу, пситрони делују директно на мозак и стварају неку

врсту кратког споја у нашим чулима.

Постоји и једна расправа психијатра К.Г. Јунга и физичара, добитника Нобелове награде Волфганга Паулија. Ево најпре једног познатог Јунговог примера:

„Извесни господин Дешамп је једном у детињству јео пудинг од шљива којим га је понудио извесни господин Фортгиби. Десет година касније у једном париском ресторору угледао је сличан слаткиш и поручио га. Речено му је да не може да га добије јер је то последњи комад, а већ га је поручио један од гостију... неки господин Фортгиби.“

После много година господин Дешамп је био на вечери код пријатеља и понуђен му је пудинг од шљива. Док се сладио првим залагајем, помислио је како му још само недостаје господин Фортгиби. Тог тренутка улазна врата су се отворила и на њима се, на општу збуњеност осталих, појавио један старац: био је то господин Фортгиби који је грешком упао у друштво у које није био позван“.

По Паулију, подударности су само „видљиви трагови дејства принципа који делају изван ланца узрочних веза“. Јунг и овде види последицу утицаја „колективно-несвесног“, то јест подсвесног дела личности који потиче из искуства читавог човечанства.

Међутим, славни психијатар Јунг тешко би могао да разјасни судбину која је задесила тело канадског глумца Шарла Френсиса Коглана после смрти. У својој књизи „Невероватна коинциденција“ Вон приповеда како је Коглан рођен на острву Принц Едуард, а умро 1899. године у Галвестону (Тексас), за време турнеје. Његово тело положено је у ковчег који је потом заливен и спуштен у гробницу од граница.

После непуних годину дана Галвестон је задесио познати ураган из 1900. године и гробље је било поплављено. Гробница се отворила и ковчег са Коглановим телом отплутао је до Мексичког залива, затим је опловио Флориду

и стигао до Атлантског океана где га је захватила Голфска струја и повукла према северу.

Осам година касније, октобра 1908, рибари са острва Принц Едуард приметили су трошни ковчег како се љуљушка на води. Извукли су га на копно и на њему пронашли металну плочицу са Коглановим именом. Све се то догодило свега неколико километара од глумчевог родног места. Коглана су поново сахранили, одавши му све дужне почести, поред цркве у којој је био крштен.

Случајност? Можда...

ЛАКРДИЈА СУДБИНЕ?

Најновија испитивања у области биологије и физике потврђују да у природи

постоји снажан подстицај да се од нереда створи ред.

— Окружени смо појавама које као да се посебно трудимо да не примећујемо — пише Кестлер у својој књизи „Корени случајности“, а онда кад смо принуђени да их уочимо, приписујемо их празноверицама. Све до 13. века човек није знао да око њега делују магнетске силе... Зашто, онда, не бисмо могли да замислимо да живимо окружени неком врстом психомагнетског поља које је у стању да изазива и такве појаве као што су подударности?

Без обзира на све закључке који се могу извести, Кестлер има своју сопствену дефиницију подударности:

— Подударности су — каже он — лакрдије судбине.

А оно што је испричао Ентони Кланси из Даблина — још један од примера из живота из Вонове књиге „Невероватна коинциденција“ — управо показује како и подударности, као праве лакрдије, могу да буду смешне:

— Рођен сам седмог дана у недељи, седмог дана у месецу, седмог дана у години, седме године у веку, седмо сам дете седмог детета и имам седморицу браће: све у свему — седам седмица. На дан мог двадесет седмог рођендана, док сам разгледао распоред коњских трка да бих се кладио на седмо грло, уочио сам да се коњ број 7 зове „Седмо Небо“. Улог је био седам према један. Ставио сам седам шилинга на тог коња. Он је стигао — седми...

Д. П.

ПРИЧЕ О НАШИМ ГРАДОВИМА БОЛ

НА КА

Како је Бол, градић на јужним падинама острва Брача, добио своје необично име још није утврђено. Неки стручњаци претпостављају да назив насеља долази од латинске речи «vallum» што значи обала, земљани бедем или земљом утврђено насеље. Међутим, према предању, име Бол потиче из времена када су се у овај здрав и лековит крај склањали болесни од куге и рањеници који су из Босне избегли пред турским најездама. Легенда казује да су многи до обала Брача препловили море на надуваним мешинама.

Бол се први пут помиње у познатој Поваљској листини 1184. једном од наших

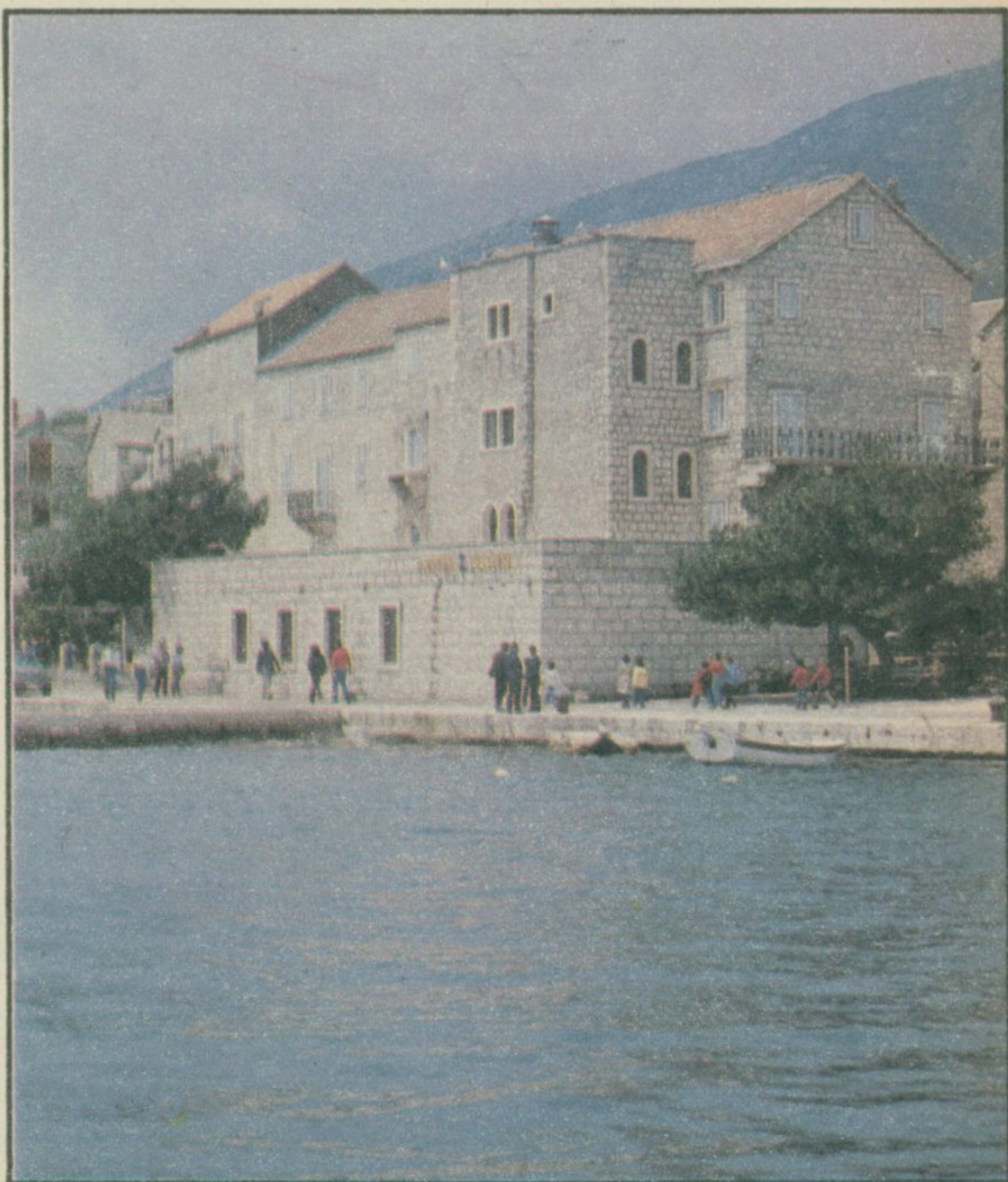

ПЕШЧАНИ ЈЕЗИК — Златни рат (Златни рт), као огроман длан пешчана плажа истурена у море, годинама је симбол Бола и вероватно најлепше купалиште на нашој обали. Међутим, они који у жарким месецима уживају све благодети Златног рата и чистог мора око њега и не претпостављају да је овај рт у јесен и зиму изгледа сасвим другачије. Захваљујући јаким ветровима и снажној струји Хварског канала, Златни рат се видно смањи и заузме другачији положај од оног каквог га знају летњи посетиоци, тако да изгледа да се овај пешчани језик увек помера, нестаје и обнавља се.

ИЗ БОСНЕ У БОЛ — До наглог пораста стовништва на Брачу, дакле и у Болу, долази после пада Босне 1463. године када су пред Турцима многи бегунци потражили уточиште на овом острву. Међу вођама босанских избеглица нарочито се истичу браћа племићи Зуане и Матија Бабић, који су се прочули после битке против Турака 1646. године код Задварја. Уз дуждов пристанак они су на свој трошак превели 150 породица бегунаца са копна на Брач и настанили се у Болу, где је до 1944. године живео последњи мушки потомак ове древне босанско-брачке породице. Због тих заслуга Млетачка Република признала је браћи Бабић постојеће племићке титуле. На слици: кућа Бабића.

ЈУНАЦИ ИЗ КАШТЕЛА — Од многобројних поморских болских породица, у 17. веку нарочито се истицала породица Вусио, односно Вужић. Храброшћу, о којој се приповедало и у народу и у редовима непријатеља, највише су се истицала браћа Иван и Јосип Вужић од 1658. до 1663. године. Иван је са својом галијом био страх и трепет турских гусара, истакавши се особито у боју са султановим поморцима приликом њиховог напада на Боку которску. За ратне заслуге и новчану помоћ државној благајни, млетачки Сенат и дужд наградили су га златном огрлицом и титулом кавалира. У жељи да се обезбеде од напада с мора, браћа Вужић су на обали подигли утврђење звано Каштел. Данас је у њему истоимени хотел (на слици).

ДАЛМАЦЕНУ ЖИВА ВОДА

најстаријих докумената писаних на народном језику. Али, историјски налази сведоче да је област данашњег Бола била насељена још у праисторијско доба. Од тада до данас њим су владали Грци, Римљани, Сарацени, Млеци, Аустријанци, Французи, Италијани... И поред многих завојевача, Бол је, као и цео Брач, сачувао своје аутохтоно становништво, језик, културу, обичаје. Данас је то једно од најпознатијих туристичких места нашег мора које, иако невелико, крије у себи мноштво историјских споменика, сведона богате прошлости овог дела Брача.

Текст: И. Лончар
Снимио: Љ. Патрновић

ДУКАТИ ВЕЛИКОМ МАЈСТОРУ — Године 1475. основан је у Болу, на рту Главиде, доминикански самостан који је вековима био центар културе и писмености на Брачу. У мају 1561. године донесена је одлука да се код чувеног италијанског сликара Тинторета наручи велика слика за самостанску цркву. Редовник Лука Половинић отпловио је у Млетке и са мајстором Тинторетом лично уговорио слику за 270 дуката. Већ у септембру 1563. године Јакопо Тинторето испоручио је слику самостану, где се налази и данас као једно од највреднијих сликарских дела на нашем приморју. На слици: доминикански самостан у Болу.

ОВЦА ЗА КНЕЗА Године 1420. Млетачка Република купила је Далмацију за 100 хиљада дуката од краља Ладислава Анжујског. Од тада острво Брач, као и цела Далмација, остају под млетачком влашћу све до 1797. године. Кнеза као прву личност острва више није бирао народ, већ га је постављала Венеција. Одлуком Сената од 1626. године кнезу су се морала исплаћивати 24 дуката, што се убирало од десетине свих брачких становника. Међутим, похлепним кнезовима ни то није било доста. Кнез Франческо Дандоло захтевао је 1565. године да му се сваке суботе допреми најбоља овца или коза и преда сав лој који се добије на острву. Такође је под претњом наредио да му Бољани, чувени рибари и виноградаре, на леђима доносе рибу и вино у Нережишће где је сгловао. На слици: ренесансно-барокна палата у Болу саграђена 1694. године у којој је данас Галерија „Бранко Дешковић“.

ЗЛАТНИ СТУДЕНАЦ — Брач је сав саздан од камен на којем је одувек вода била право богатство. Хиљадама година скупљала се кишница и користила за пиће; кише су на овом острву ретке. Међутим, Бол има оно што нема ниједно друго насеље на Брачу — изворе питке воде! Дуго су житељи из других места односили драгоцену воду из овог бунара на магарцима и мазгама, док су становници Бола пажљиво чували извор поставивши на оградама студенац 1885. следећи натпис: „Ђедови нам од искона ископали, опћина оспрадила ову златну воду...“

ОПЕТ У ПЛАМЕНУ — У 9. веку Бол су до темеља спалили Сарацени, а у августу 1943. године и Италијани су се „послужили“ ватром. Но, Бол, као и цео Брач, никада у току другог светског рата није био сасвим покорио. Још 5. августа 1938. године у овој згради одржана је прва конференција комуниста острва Брача који су доцније, нарочито после капитулације Мусолинијеве Италије септембра 1943. године, организовали снажан оружани отпор окупатору.

Да је ајкула једна од најопаснијих морских немани добро је познато. Међутим, многи не знају да од 250 врста морских паса, колико их по проценама ихтиолога живи у морима и океанима света, само 27 напада човека.

Готово свака ајкула има сопствену борбену тактику, али све имају једну заједничку особину — не могу да одоле мирису крви коју нађуше са огромне раздаљине. Експерименти су показали да морски пас има тако истанчано чуло мириса да може да осети крв у води до мере 1:50 милиона.

УНИШТАВАЈУЋИ НЕУНИШТИВИ ЗУБИ

У потрази за храном ајкула има још један ситуран путоказ — таласање воде. Ако осети било какав неуобичајен немир, ако се нека болесна или озлеђена риба праћак или купач снажно удара рукама и ногама, ајкула поуздано зна да се плен налази у непосредној близини.

Покрети воде толико раздражују ову прождрљивицу да чим осети појачано струјање воде, једини циљ јој је да се дочепа жртве. Али, ако таласање престане, ајкула ће највероватније заборавити да је кренула у лов.

Ово су потврдили и истраживања познатог америчког ихтиолога Вилема Биба који је пуне две деценије вршио разне експерименте са ајкулама. Са палубе брода бацао је, једном приликом, удицу и уловио делфина. Чим је делфин почео да се бори не би ли се ослободио, на њега се устремило неколико морских паса. Пре него што је иједан успео да га зграби, Биб је опусто најлонски конач удице и делфин се примирио.

Оно што се затим догодило потпуно је збунило ихтиолога. Ајкуле су се зауставиле, почеле да се врте у круг и — нестале. Делфина нису удостојиле ни погледом, а камоли нападе.

Непрестана глад приморава ајкуле на сталну активност. Процењено је да у потрази за храном ова риба пређе годишње и до 56 хиљада километара. Када крене у напад, њено тело, попут торпеда, постиже брзину до 90 километара на час. Плива готово нечујно, тако да је жртва најчешће примети сувише касно.

Уста ајкуле веома су велика у односу на тело. У чељусти циновске ајкуле која је пре неколико година ухваћена у Панамском каналу стала су два човека леђима окренута један другом. У устима има 4 до 6 редова опасних зуба општрих као бријач. Прва два реда служе јој за убијање, а остали као резерва. Ако неким случајем положи предње зубе, задњи се померају напред, а на њиховом месту израстају нови.

ЕЛЕКТРИЧНИ ИМПУЛСИ, МАСТИЛО, ВАЗДУШНЕ БРАНЕ, ДРЕСИРАНО МОРСКО ПРАСЕ, САМО СУ НЕКИ ОД НАЧИНА КОЈИМА СУ НАУЧНИЦИ ПОКУШАЛИ ДА ЗАПЛАШЕ МОРСКЕ ПСЕ ЉУДОЖДЕРЕ.

Да би лакше варила храну, ајкула има и веома снажан желудац. Њен желудачни сок толико је јак да само једна кап која падне на човечју кожу може да разори ткиво.

САЈМОВА ТАЈНА

Прве озбиљније студије о заштити човека од ајкуле извршили су савезници у току другог светског рата. Пошто су установили да

ајкула не воли мастило и да се удаљава чим га примети, опремили су морнаре бочицама мастила и тако успели да спасу многе ратне бродоломнике.

У новије време испробани су и други методи. Група америчких научника из Моут Марин лабораторије у Флориди покушала је да за борбу против ајкуле обучи морско прасе. Његов задатак био је да будно стражари на улазу у зону одређену за купаче и спречи приступ крвотока

у приобални појас. За први експеримент изабран је Сајмо, изузетно снажно и два и по метра дугачко морско прасе из зоолошког врта у Флориди. Захваљујући упорном тренингу на бази условног рефлекса, Сајмо је брзо научио да узима храну спуштenu у непосредну близину мртве ајкуле која се налазила у базену. Кад год би Сајмо ударио ајкулу својом дугачком њушком, стизала му је дупла порција јела. Већ после две недеље у

базен је спуштена прва жива ајкула. Сајмо се није збунио. Муњевито је журнуо на уљеза и сабио га у други крај базена, а затим на миру појео свој оброк. Изгледало је да је експеримент успео.

Али, када се пред Сајмом појавила ајкула-људоджер, сирото морско прасе у паници се повукло у најмрачнији угао базена и није хтело ни да мрдне из скровишта. Како је успео да направи разлику између опасног људоджера и по њега безопасне ајкуле, које се по изгледу готово и нису разликовале, остала је тајна.

ЧАРОБНИ ПАКЕТИЋ

Друга група научника покушала је са постављањем одбрамбене завесе направљене од мехурића ваздуха. За избацивање ваздуха послужило је широко гумено црево које је на једној од плажа Њу Џерсија укопано у морско дно у дужини од 100 метара. Црево је претходно избушено и повезано са механизмом који је аутоматски пумпао ваздух кроз отворе. Дванаест ајкула, употребљених у овом експерименту, избегавало је читав сат ваздушну брану. А онда су почеле, као да их мехурићи изненада забављају, једна за другом, у цик-цак линијама да пресецају ваздушну баријеру.

Пре две године изведен је и експеримент са завесом од електричних импулса, али брана која је успешно застрашила неке по човека безопасне врсте ајкула, није могла да заустави белу ајкулу-људоджера. Она се опрезно приближила баријери, испитала је целом дужином, заобишла и мирно ушла у забрањену зону.

Једино хемијско средство за које се поуздано зна да одбија неке врсте ајкула је бакарни ацетат. Ова јака хемикалија већ годинама се употребљава у америчкој авијацији као саставни део војне опреме. Увија се у посебан пакетић и може лако да се закачи за појас за спасавање или падобран. Ипак, и овај изум има недостатака.

Дугогодишња истраживања подводних риболоваца показала су да су се научници преварили у тврдњи да бакарни ацетат одбија ајкулу због неподношљивог мириса. Истина је да ајкула не прилази када осети јак мирис хемикалије, али не зато што јој је непријатан, него што јој је потпуно непознат. „Чаробни“ пакетић може да заштити неозлеђене бродоломнике, али не и особе које имају неку отворену рану. Мирис крви привлачи ајкулу као магнет и ономе на кога се устреми нема спаса. Без обзира да ли је опремљен бакарним ацетатом или не.

М. Ш.

ЗАО ДАН БРЗЕ ПОШТЕ

НЕКАДА ЈЕДНА ОД НАЈПОПУЛАРНИЈИХ ПЕСАМА У СЈЕДИЊЕНИМ АМЕРИЧКИМ ДРЖАВАМА — БАЛАДА „ПРОПАСТ ВОЗА 01-97“ — НЕ САМО ДА ЈЕ ЈЕДИНА У СВЕТУ НА ТУ ТЕМУ, ВЕЋ ПРЕДСТАВЉА И ДОКУМЕНТ О СТВАРНОМ ДОГАЂАЈУ.

Био је то теретњак обичан по свему осим по имену. А назив „Брза пошта“ није добио случајно. Његов власник, Јужна железничка компанија, склопила је уговор са америчком владом да за суму од 140 хиљада долара годишње превози пошту од Вашингтона до Атланте и савесно се држала споразума. У томе је била чак толико уредна да воз „01-97“, како је гласила званична ознака теретњака, није имао ни минут закашњења у току читаве године.

часом закашњења. Углед компаније озбиљно је доведен у питање.

НЕМА СТАЈАЊА

Представници фирме наредили су машиновођи да надокнади изгубљено време. Машиновођа је учинио што је могао, али у границама разумне вожње. Није постигао готово ништа. Тако је воз стигао у Монро са истим закашњењем.

У Монроу се изменило возно особље. Нешто раније телеграмом је обавеште-

телеграмом је хитно јављено у Монро да се места нађе Броуди и да му се ставе на располагање два уместо једног ложача. Настала је трка. Срећом, Броуди је био код куће.

Следећа станица воза „01-97“ био је град Спенсер удаљен 166 километара од Монроа. У нормалним околностима „Брза пошта“ је тај пут прелазила за четири часа и петнаест минута. Надокнадити 60 минута закашњења за тако кратко време било је немогуће, готово лудост.

још! — немилосрдно их је гонио Броуди.

Изгледало је да ће катао експлодирати.

СУЛУДА БРЗИНА

Парна локомотива цедила је из себе последње капи снаге. Ложачи су једва долазили до даха. Ипак, одмора није било.

Воз је јурио као помаханитала животиња отргнута с ланца. У саставу композиције налазила су се два поштанска и један путнички вагон са укупно двадесет пет људи. Када је воз прошао поред малог места Френклин Џанкин и прозори на поштанским вагонима се од силеине јурњаве затресли, службеници су се тргали као опарени и погледали напоље. По великој брзини којом су телеграфски стубови промицали поред њих схватили су

којег пише: „Успори вожњу — пруга на скели“, али инстинкт му је говорио да се са овим возом дешава нешто необично. Надао се да ће стићи на време да упозори машиновођу.

Један фармер који је радио у пољу недалеко од кланца са запрепаштењем је зурио у воз. Није му ишло у главу зашто машиновођа не успорава. Када је теретњак лудачком брзином пролетео поред сигнала упозорења, ухватио се за главу.

Девојчица Оми Гибс брала је цвеће поред потока у клисури. Све је видела. И кад је воз дотутњао, и кад је улетео на скелу и... кад је настао лом.

Пруга на скели имала је облик благог завоја. Од велике брзине последња три вагона занела су се и исклизнула из шина. Њихова тежина повукла је читаву композицију. Воз је начас застао, затим се тргао попут рањене звери, заклатио и суновратио у бездан.

ЛОМ У КЛАНЦУ

Још док је летео кроз ваздух, вагони су почели да се одвајају један од другог. Уз тресак и ломљаву падали су и разбијали се о каменито дно кланца, ударали о његове стрме стране. Грмљавину је допунила страшна експлозија парног котла локомотиве.

Убрзо се све утишало. Седморо је погинуло. Погинуо је и машиновођа Стив Броуди и оба ложача. Остали, њих једанаест, преживели су, али са тешким повредама. Тако је завршио воз „01-97“.

Како железничка несрећа није била велика ни по размерама ни по броју жртава, брзо би пала у заборав да није било полицајца Дејвида Гревса Џорџа који је стигао упрво у тренутку када је „Брза пошта“ пала у амбис, био очевидца и о томе написао песму! Стихови су постали јединствени јер нико ни пре ни после њега није унео железнички удес у поезију. И не само то — пошто песма описује стварни догађај, она је и документ.

После извесног времена један Џорџов пријатељ предложио је да се песма пева на арију Хенрија Ворка „Брод који се никада неће вратити“. Полицајац је прихватио, од њега суграђани, од њих други, и балада је убрзо прешла границе Вирџиније и постала једна од најпопуларнијих песама Америке!

Ни ту није крај приче о возу „01-97“. Извесни Виктор Токин пријавио се као аутор баладе и покупио новац од ауторских права. Полицајац га је тужио. Процес се повлачио годинама. Коначно, 1938, тридесет пет година после удеса „Брзе поште“, суд је досудио да лажни аутор исплати правом — полицајцу Дејвиду Гревсу Џорџу — одштету. Она је износила 65.295 долара и 56 центи.

М. Т.

17

Становници малих места дуж пруге навијали су часовнике по времену његовог проласка, а спадала правила вицове на рачун његове тачности. Иако по саставу композиције није припадао путничком возу, теретњак „01-97“ имао је путничку брзину.

И све би остало у границама доброг трговачког посла и мало вредно помена да није догађаја који се одиграо 27. септембра 1903. године. Тог недељног јутра воз је, из никад разјашњеног разлога, кренуо из Вашингтона са читавим

на дирекција да воз касни и да ће, вероватно, каснити још више. У дирекцији су се узмували: зар да се изгуби тешко стечен углед, можда и посао. Шта учинити? Минуту су пролазили, а воз само што није приспео у Монро. Најзад, некоме је пао на ум Џозеф Стив Броуди.

— Људи, само Броуди има петљу да загреје катао до краја! Од Монроа до Спенсера су кривине, планински крај, и, ако неко може да надокнади закашњење, онда је то тај момак!

Броуди није тако мислио. Важио је за неустрашивог машиновођу. У Јужну железничку компанију прешао је месец дана раније из конкурентског предузећа „Западна Вирџинија“. Примљен је оберучке баш због одважности коју је показивао у вожњи. На терену новог послодавца тешко се сналазио, поготово није познавао пругу за Спенсер која је вијугала кроз планине Вирџиније. Ложачи Клеп и Доц бацали су без престанка угаљ у пећ.

— Још! Нема стајања,

да нешто није није у реду. Препали су се.

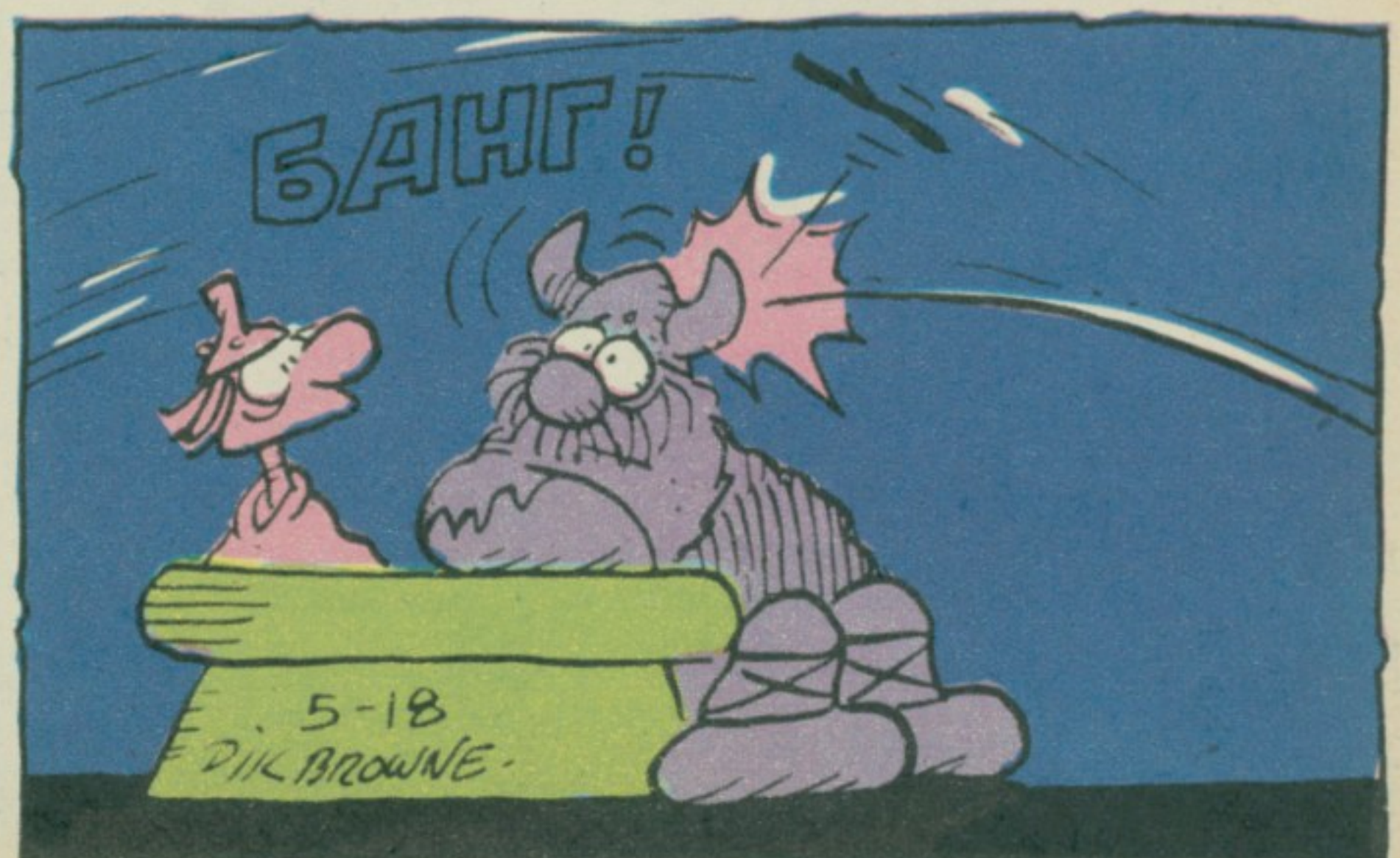
Пресекао се и месни полицајац Дејвид Гревс Џорџ који се тог часа налазио поред железничког насипа. Узјахао је коња и пречицом похитао до обилжњег кланца. Ту је пруга премошћивала амбис на још недовршеном мосту, боље рећи јакој скели, па су возови успоравали и прекрње прелазили милећи.

Полицајац је знао да „мост“ неће издржати буде ли воз наставио таквом брзином. Сетио се да је пред скелом сигнал испод

Dik
BROWNE

ХОТАР

СТРАШНИ

ИЗБОР ИЗ

Библиотека ДОМ И ШКОЛА

У овој библиотеци, намењеној првенствено средњошколској омладини и студентима као лектура уз наставу књижевности, објављују се дела најистакнутијих писаца југословенске и стране књижевности.

ЈУГОСЛОВЕНСКА КЊИЖЕВНОСТ

1. Иво Андрић: О ВУКУ	30.—
2. Милан Богдановић: КРИТИКЕ И ОГЛЕДИ	70.—
3. Душан Васиљев: ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ	15.—
4. Чедо Вуковић: МРТВО ДУБОКО	28.—
5. Карел Кајух Дестовник: ПЕСМЕ	25.—
6. x x x БУГАРШТИЦЕ	33.—
7. Иван Дончевић: БЕЗИМЕНИ	28.—
8. Јован Дучић: ПЕСМЕ	45.—
9. Антоније Исаковић: ЦРВЕНИ ШАЛ	60.—
10. x x x ЈУГОСЛОВЕНСКЕ НАРОДНЕ БАЈКЕ	40.—
11. x x x ДВОРИ САМОТВОРИ — ТУЖБАЛИЦЕ	40.—
12. Јуре Каштелан: ИЗАБРАНЕ ПЈЕСМЕ	35.—
13. Иван Горан Ковачић: ЈАМА И ДРУГЕ ПЕСМЕ	35.—
14. Анте Ковачић: У РЕГИСТРАТУРИ	60.—
15. Сречко Косовел: ПЕСМЕ	20.—
16. Лаза Лазаревић: ПРИПОВЕТКЕ	70.—
17. Стефан Митров Љубиша: ОДАБРАНА ДЕЛА	38.—
18. Иван Мажуранић: СМРТ СМАИЛ АГЕ ЧЕНГИЋА	26.—
19. x x x НАРОДНЕ ЗАГОНЕТКЕ	49.—
20. Светозар Марковић: ИДЕЈЕ О ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ	50.—
21. Марко Миљанов: ПРИМЈЕРИ ЧОЈСТВА И ЈУНАШТВА	28.—
22. Браћа Миладинов: ИЗАБРАНА ДЕЛА	25.—
23. Густав Матош: ОДАБРАНА ДЕЛА	38.—
24. П. П. Његош: ЛУЧА МИКРОКОЗМА	49.—
25. Сима Пандуровић: ПЕСМЕ	24.—
26. П. П. Његош: ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ	55.—
27. Франце Прешерн: ПЕСМЕ	70.—
28. Јован Стерија Поповић: ПЕСМЕ	20.—
29. Богдан Поповић: ИЗАБРАНИ ОГЛЕДИ	28.—
30. Милан Ракић: ПЕСМЕ	35.—
31. x x x ПЕСНИЧЕ, ЗНАШ СВОЈ ДУГ (Патриотска и револуционарна поезија народноослободилачког рата	30.—
32. Бранко Радичевић: ПЕСМЕ	40.—
33. Исидора Секулић: ОДАБРАНА ДЕЛА	35.—
34. Јован Скерлић: ОГЛЕДИ И КРИТИКЕ	30.—
35. Владислав Петковић Дис: ПЕСМЕ	35.—
36. Стеван Сремац: ПРИПОВЕТКЕ	48.—
37. Стеван Сремац: ВУКАДИН	30.—
38. Борисав Станковић: КОШТАНА, ГАЗДА МЛАДЕН, УВЕЛА РУЖА	55.—
39. Иван Студен: ВОЈД	18.—
40. Бранимир Ћосић: ПОКОШЕНО ПОЉЕ III	60.—
41. Владимир Назор: ПЕСМЕ	50.—
42. Иван Цанкар: НА КЛАНЦУ	60.—
43. Борислав Радовић: ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ	48.—
44. x x x ШАЉИВЕ НАРОДНЕ ПРИЧЕ	40.—
45. Мирко Бањевић: СТРАШНО ПЛЕМЕ	50.—
46. Сретен Асановић: ОПОЈНО ПИЋЕ	40.—
47. x x x МУСЛИМАНСКЕ НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ	55.—
48. x x x ЈУНАЧКЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ	69.—
49. Милисав Мијушковић: ЉУБАВ, БРАК И ПОРОДИЦА У ПОСЛОВИЦАМА ДРУГИХ НАРОДА	125.—
50. Кочо Рацин: БЕЛА ПРАСКОЗОРЈА	65.—

СТРАНА КЊИЖЕВНОСТ

51. Оноре де Балзак: ЧИЧА ГОРИО	59.—
52. Шарл Бодлер: ЦВЕЋЕ ЗЛА	35.—
53. Иван Буњин: ЖИВОТ АРСЕНЬЕВА	65.—
54. Данте Алигијери: ПАКАО	38.—
55. Бертолт Брехт: МАЈКА ХРАБРОСТ	50.—

56. Максим Горки: МАТИ	78.—
57. Ф. М. Достојевски: КОЦКАР	51.—
58. Емил Зола: ЖЕРМИНАЛ III	60.—
59. Хенрих Ибсен: НАРОДНИ НЕПРИЈАТЕЉ	20.—
60. Гарсија Лорка: ПЕСМЕ	40.—
61. Владимир Мајаковски: ПЕСМЕ	55.—
62. Николај Островски: КАКО СЕ КАЛИО ЧЕЛИК	70.—
63. Платон: ПИСМА	35.—
64. Џонатан Свифт: ГУЛИВЕРОВА ПУТОВАЊА	25.—
65. Софокле: ЦАР ЕДИП — АНТИГОНА	60.—
66. Иван Тургенјев: ОЧЕВИ И ДЕЦА	30.—
67. Антон Чехов: ИЗАБРАНЕ ПРИЧЕ	30.—
68. Вилем Шекспир: РОМЕО И ЈУЛИЈА	65.—
69. Виктор Иго: ЈАДНИЦИ (1—5)	390.—

Библиотека РЕЧ И МИСАО

Библиотека „Реч и мисао“ обухвата најбоља класична и савремена остварења свјетске и домаће књижевности. У њеним редовним колима заснуђени су дисци свих подручја свјета и књижевна дела свих родова, као и класична дела народној свјерапаштва.

ЈУБИЛАРНО КОЛО

Ово коло представља избор из свих до сада објављених кола „Реч и мисао“. У избор су ушла најчистија дела која су доживела и по неколико издања.

70. Александар Пушкин: КАПЕТАНОВА КЋИ	
71. Волтер: КАНДИД	
72. Едгар Алан По: АВАНТУРЕ ГОРДОНА ПИМА	
73. Сервантес: УЗОРНЕ ПРИЧЕ	
74. Проспер Мериме: КОЛОМБА	
75. Молијер: ТАРТИФ — ДОН ЖУАН	
76. Есхил: ПЕРСИЈАНЦИ — ОКОВАНИ ПРОМЕТЕЈ	
77. Ј. П. Екертман: РАЗГОВОРИ СА ГЕТЕОМ	
78. Рабле: ГАРГАНТУА	
79. x x x ПЕСМА О КРАЉУ НАЛУ	
80. К. Ф. Мајер: МОНАХОВА СВАДБА	
81. Николо Макијавели: ВЛАДАЛАЦ	
82. Омер Хајам: РУБАЈЕ	
83. Вилијам Саројан: ЗОВЕМ СЕ АРАМ	
84. Томас Харди: ЖЕНА С МАШТОМ	
85. x x x НАРОДНЕ ПОСЛОВИЦЕ	
86. Вилијем Фокнер: ДОК ЛЕЖАХ НА САМРТИ	
87. x x x РИМСКА ЛИРИКА	
88. Михаил Шолохов: ЧОВЕКОВА СУДБИНА	
89. Ђакомо Леопарди: ПЕСМЕ И ПРОЗА	
90. Еме Сезер: КРСТАШКИ РАТОВИ ТИШИНЕ	
91. Томас Вулф: ТКАЊЕ ЖИВОТА	

Све књиге су штампане латиницом у брошираном повезу (пластификоване корице)

ЦЕНА ПО ПРИМЕРКУ 18.— ДИНАРА

XIII КОЛО

92. Симо Матавуљ: БЕОГРАДСКЕ ПРИЧЕ	
93. Иво Андрић: ЈЕЛЕНА, ЖЕНА КОЈЕ НЕМА	
94. Милан Кашанин: ИЗАБРАНИ ЕСЕЈИ	
95. Стеван Раичковић: ПЕСМЕ	
96. Димитар Солев: КРУЖНО ПУТОВАЊЕ СЕНКЕ	
97. Ацо Шопов: ДУГО ДОЛАЗЕЊЕ ОГЊА	
98. Иљф и Петров: НОВА ШЕХЕРЕЗАДА	
99. Марина Цветајева: НЕОВДАШЊЕ ВЕЧЕ	
100. Платон: О ЈЕЗИКУ И САЗНАЊУ	
101. Монтењ: ОГЛЕДИ	
102. Едмон Ростан: СИРАНО ДЕ БЕРЖЕРАК	
103. Анри де Монтерлан: МРТВА КРАЉИЦА	
104. Рејмон Кено: СТИЛСКЕ ВЕЖБЕ	
105. Сомерсет Мом: ИЗАБРАНЕ ПРИПОВЕТКЕ	
106. Д. Х. Лоренс: ТАЈНЕ ФЕНИКСА	
107. Т. С. Елиот: ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ	
108. Патрик Вајт: НОЋ ЛУПЕЖА	

109. П. Калдерон де ла Барка: ЖИВОТ ЈЕ САН	
110. Х. Р. Хименес: ЈА НИСАМ ЈА	
111. Чезаре Павезе: ДОЋИ ЋЕ СМРТ И ИМАЋЕ ТВОЈЕ ОЧИ	
112. Дино Буцати: ПРОДАВНИЦА ТАЈНИ	
113. Рабиндранат Тагоре: ХИМНА ЧОВЕКУ	
114. Амрита Притам: ТАЈ ЧОВЕК	
115. x x x АРАПСКА ПОЕЗИЈА	
116. Исмаил Кадаре: ГЕНЕРАЛ МРТВЕ ВОЈСКЕ	

Све књиге су штампане латиницом у брошираном повезу (пластификоване корице)

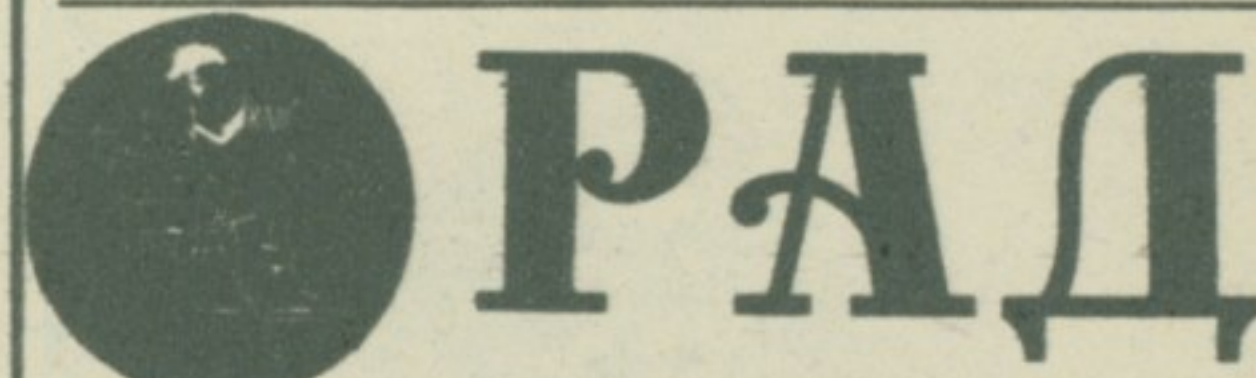
ЦЕНА ПО ПРИМЕРКУ 20.— ДИНАРА

XIV КОЛО

117. Владан Десница: ПРОЉЕЋА ИВАНА ГАЛЕБА	
118. Ерих Кош: САТИРЕ	
119. Миодраг Павловић: ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ	
120. Руди Шелиго: ДА ЛИ ДА ТЕ ПОСПЕМ ЛИШЋЕМ	
121. В. И. Лењин: МАРКСИСТИЧКО-ДИЈАЛЕКТИЧКА ФИЛОЗОФИЈА	
122. Ф. М. Достојевски: КРОТКА	
123. Константин Паустовски: НОВЕЛА О ШУМАМА	
124. Александар Грин: ПАЦОЛОВАЦ	
125. Осип Манделштам: РАЗГОВОР О ДАНТЕУ	
126. Славомир Мрожек: ПРОЛЕЋЕ У ПОЉСКОЈ	
127. Николај Хајтов: ДИВЉЕ ПРИЧЕ	
128. Виђапати: ПЕСМЕ О ЉУБАВИ	
129. Константин Кавафи: ПЕСМЕ	
130. Фридрих Ниче: ОСВИТ	
131. Селинџер: ЛОВАЦ У РАЖИ	
132. Џон Апдајк: РАЗУЗДАНИ ЕРОС	
133. В. С. Мервин: ВАШКЕ	
134. Х. Л. Борхес: КРАТКЕ ПРИЧЕ	
135. Маркес: ОЧИ ПЛАВОГ ПСА	
136. Еуђенио Монтале: ЛЕПТИР ИЗ ДИНАРА	
137. Октавио Пас: ЛУКОВИ	
138. Жан Пол Сартр: НОВИ ЕСЕЈИ	
139. Марсел Пруст: ЈЕДНА СВАНОВА ЉУБАВ	

Све књиге су штампане латиницом у брошираном повезу (пластификоване корице)

ЦЕНА ПО ПРИМЕРКУ 40.— ДИНАРА, А ЗА КЊИГЕ ПРОЉЕЋА ИВАНА ГАЛЕБА И ЛОВАЦ У РАЖИ 80.— ДИНАРА.

„РАД“ — ИЗДАВАЧКА РАДНА ОРГАНИЗАЦИЈА
11000 БЕОГРАД, Моше Пијаде 12, тел. 422-517 и 404-765

НАРУЧЕНИЦА — ПЗ/107

Овим неопозиво наручујем (упишите бројеве књиге које наручујете):

ЗА ГОТОВО — Вредност наручених књига уплатићу поужећем (приликом преузимања од поште), или
НА ОТПЛАТУ — Вредност наручених књига уз годишњу камату од 8% отплатићу у _____ редовних месечних рата по пријему књига, рачуна и уплатница, с тим што ћу прву рату уплатити поштару приликом пријема. Књиге се могу отплаћивати у највише 12 месечних рата, а најмања рата не може бити нижа од 200.— динара.

Купци који књиге купују на отплату, оверавају нарученицу у организацији где раде, а пензионери уз нарученицу достављају претпоследњи чек од пензије.

У случају спора надлежан је Први општински суд у Београду.

(Презиме и име)

(Занимање)

(Број личне карте и место издавања)

(Број поште, место и адреса стана)

(Радна организација и место где је купац запослен)

(Датум)

(М.П.)

(Овера о запослењу и потпис овл. лица)

(Потпис купца)

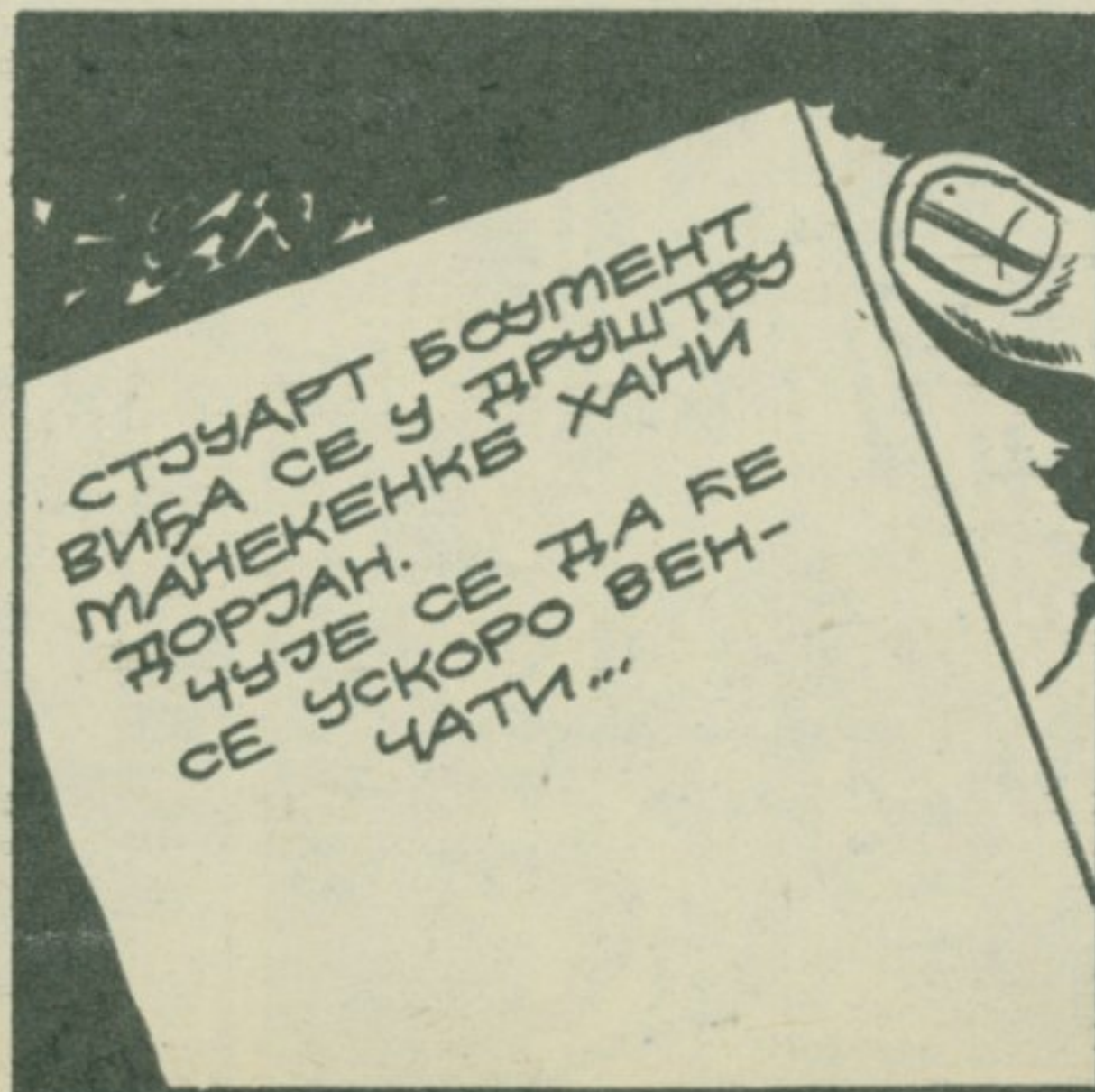
ШКОЛСКЕ ЛЕКТИРЕ

МИР МЕЂУ ЖИВОТИЊАМА

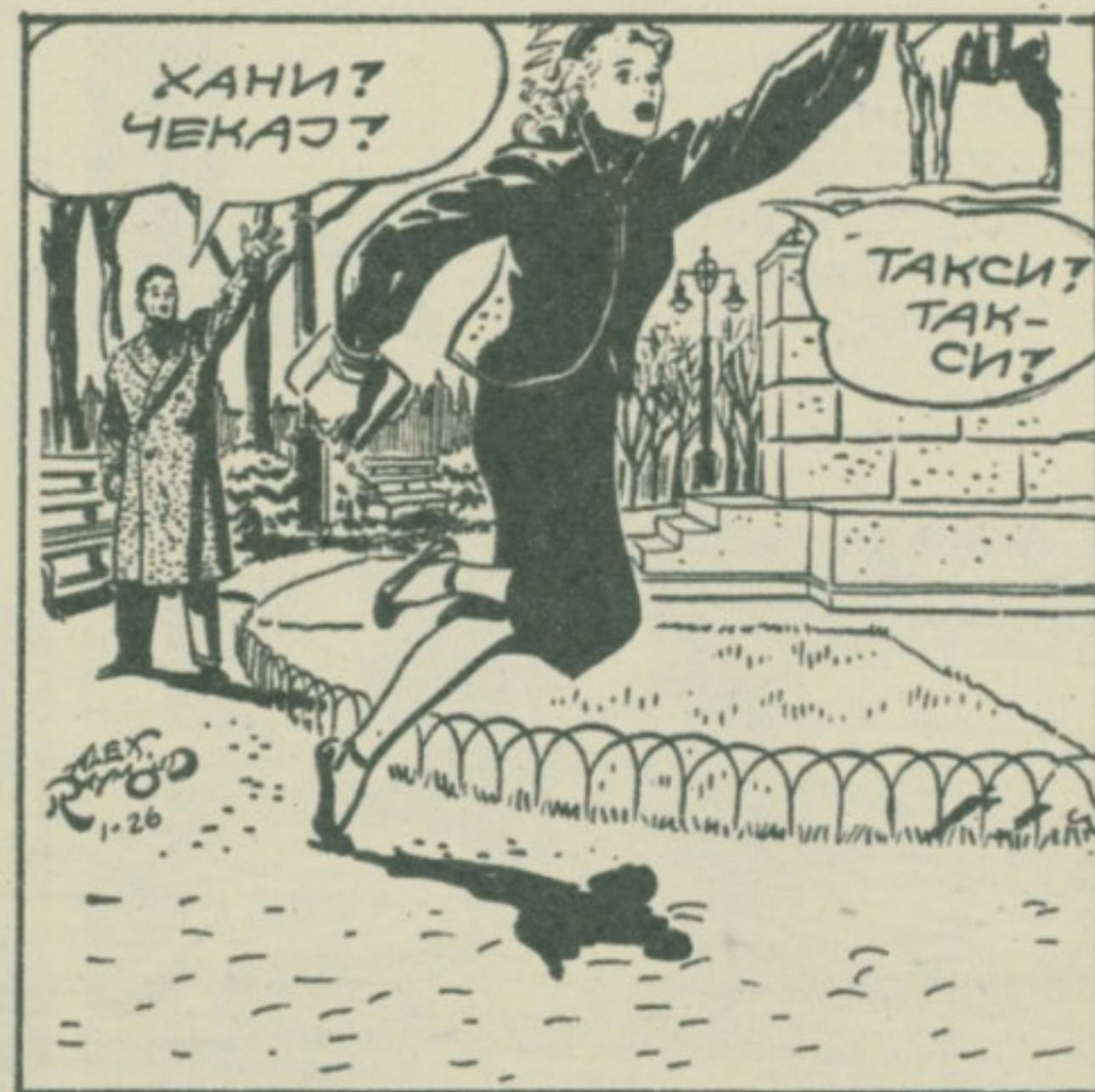

РИТ КИРБИ: ИНДИЈАНСКА СТЕНА

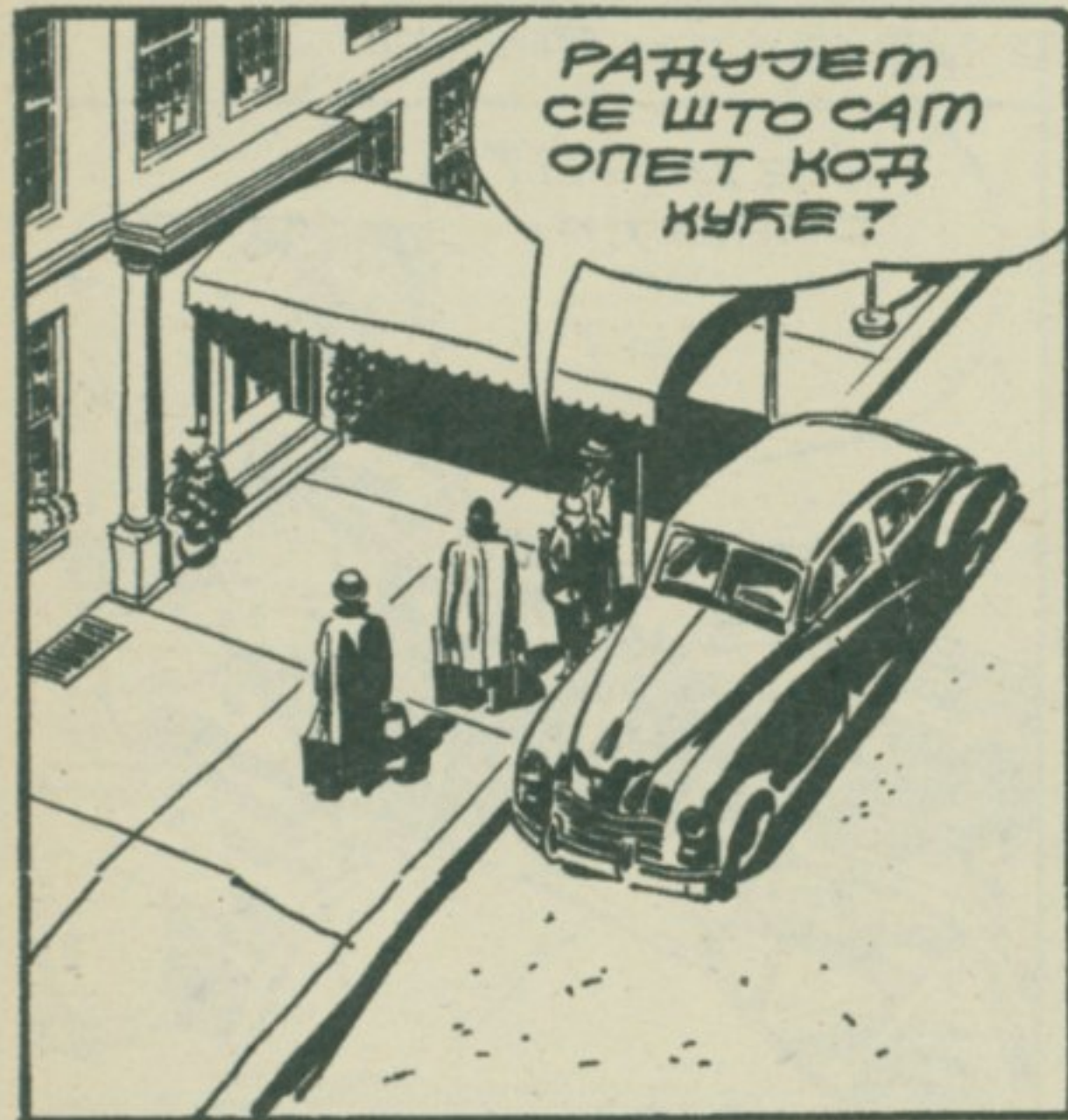

#

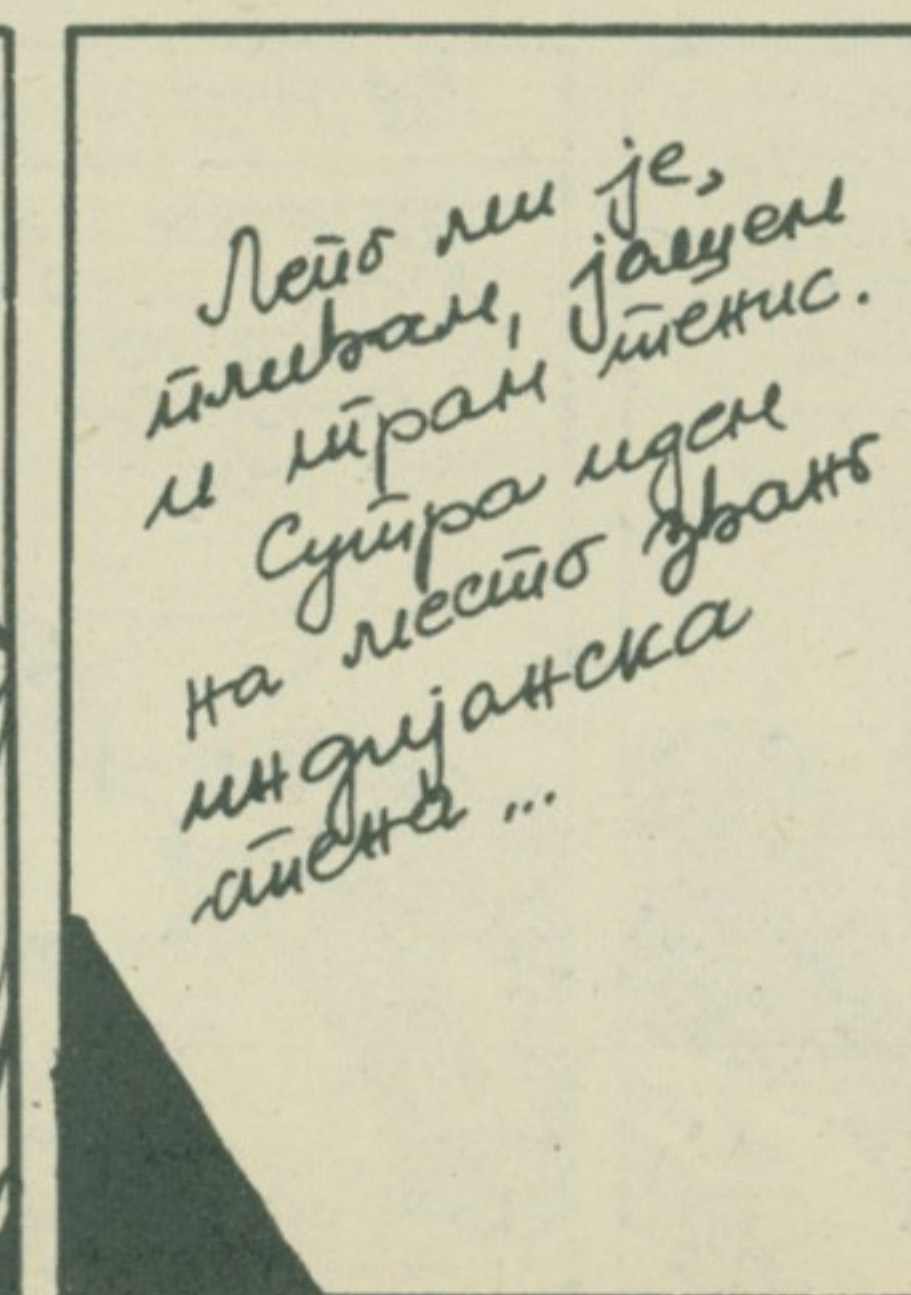

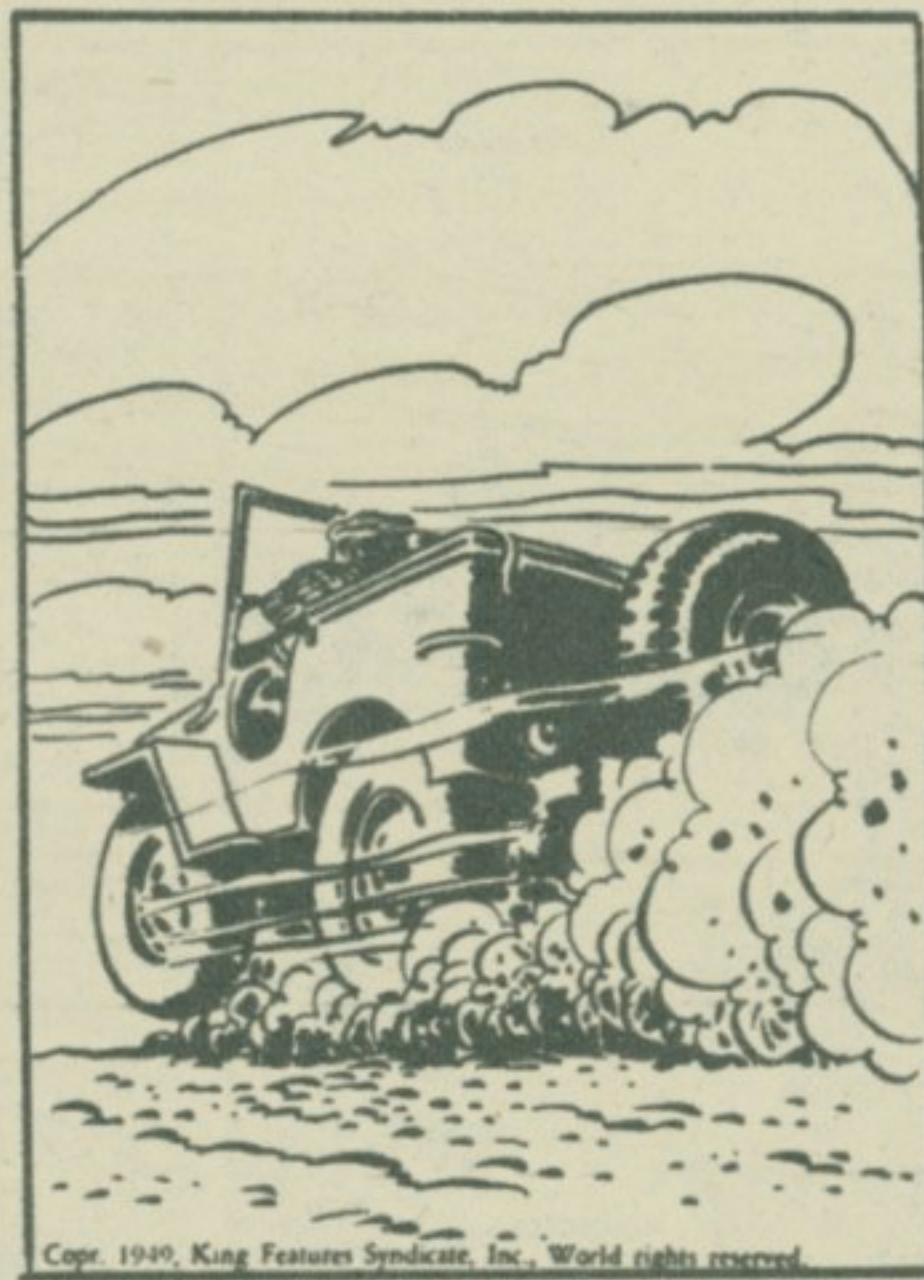

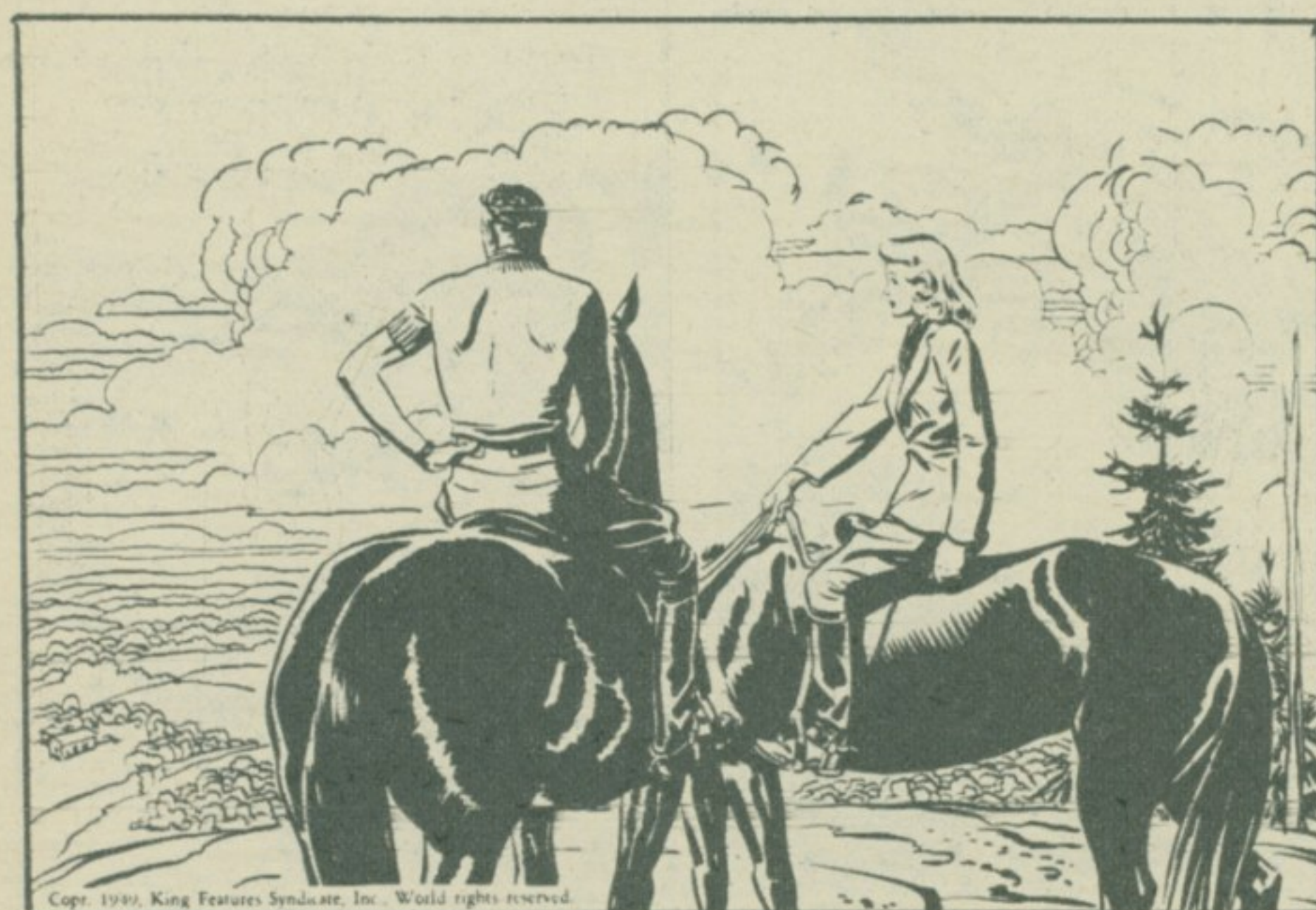

И дању и ноћу, већ двадесет година, Енглез Ален Стјуарт опседнут је једном једином жељом — да се у летелици сопствене конструкције вине небу под облаке. Не брине га што су пре њега вековима други покушавали и пропадали, па ни сопствени неуспеси.

Ален је уверен да ће полетети и то онако како никоме до сада није пошло за руком — машући крилима као птица.

Када је прошле године Американац Брајан Ален ушао у историју ваздухопловства као први човек који је успео да прелети Ламанш у летелици покретаној искључиво снагом мишића, био је то тријумф не само једног храброг и истрајног појединца, већ и читавог тима стручњака. На конструкцији Брајановог „ваздушног бицикла“ радила је екипа инжењера, консултован је чак и компјутер, у летелицу су уграђени „свемирски“ материјали који представљају последњу реч технике, потрошена су велика материјална средства.

УЗОР ЛИЛИЈЕНТАЛ

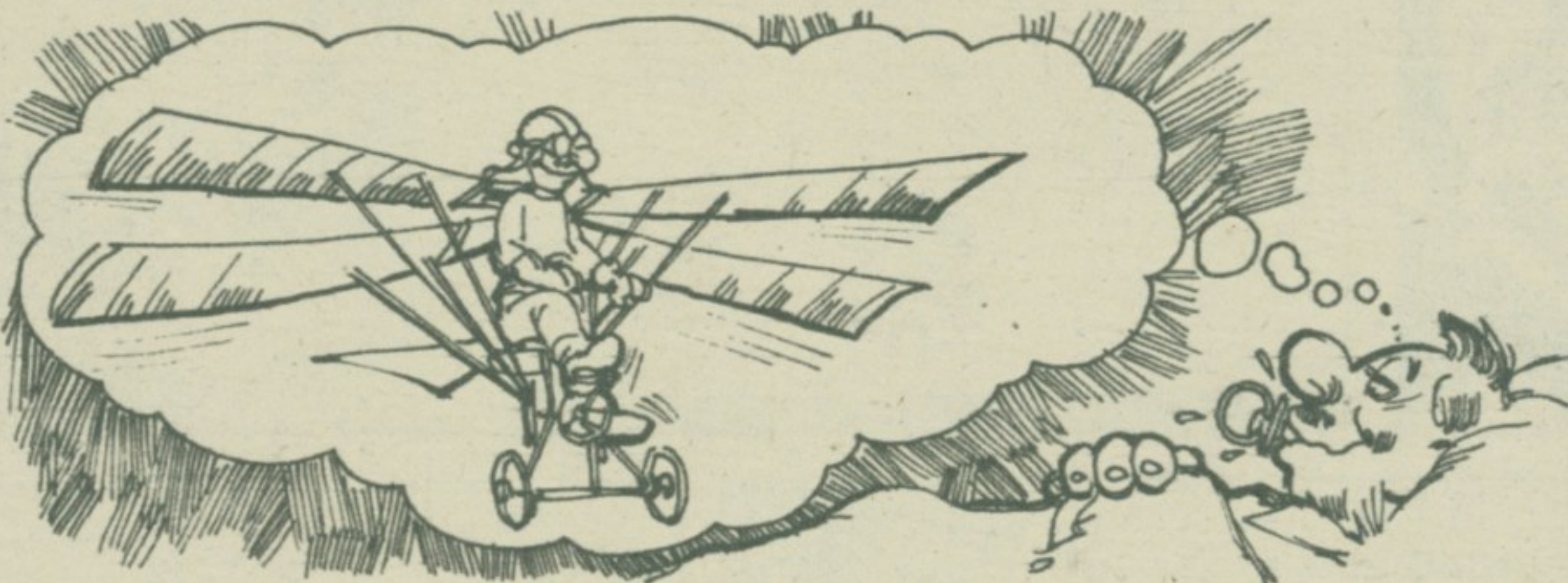
Ален Стјуарт нема ни стручних саветника, ни пара. Три детеће машине које је до сада направио склопио је од онога што му се нашло при руци: панел-плоча, металних отпадака, а на једноме од модела могли су се чак видети и точкови скинути са обичних дечјих колика, делови машине за шивење и шрафови направљени од старинских игала за плетење. Трошну барак у дворишту своје куће у селу Саут Рестону у Линколнширу претворио је у „ваздушни тунел“ у коме, баш као што се чини и у конструкторском бироу неке праве авио-компаније, тестира своје летеће направе.

Истина, све до сада крилати плодови његовог мајсторисања прерано су завршавали на земљи. Разбијали су се у парампарчад наочиглед цинично расположених представника штампе и шачице радозналаца који по правилу прате овакве догађаје.

Алена мало ко схвата озбиљно. Друге би то вероватно обесхрабрило, њега не. Тренутно ради на четвртој летелици са покретним крилима која би, по његовом прорачуну, требало да га понесе у плаве висине најкасније за пет година.

Пође ли му то за руком, оствариће се сан свих његових знаних и незнатих претходника, оне армије људи-птица, скакача са градских торњева и кула, сањара што су се од давнина са врха неког брега или брда неустрашиво отискивали у бездан под со-

ПОЛЕТИ И

бом и своју жељу да прекораче границе могућег плаћали животом.

Аленов узор је немачки инжењер и пионир авијације Ото Лилијентал који је 1896. године погинуо при покушају да полети у двокрилцу сопствене конструкције. Мада му се безгранично диве, Ален у нечему никако не жели да му буде сличан:

— Већина мојих претходника, па и Лилијентал, прерано су завршили у гробу. Немам намеру да их у томе следим.

ЗАШТО НЕ ХАО ИНСЕКТИ?

Можда Ален Стјуарт заиста није херој и можда су у праву они који мисле да је помало лудкаст. Применимо ли на њега уобичајене „аршине“ за мерење успеха у животу, он доиста нема чиме да се похвали.

Школу у родном Гринхилу напустио је када му је било петнаест година. Уместо дипломе, родитељима је могао да покаже само отпусни лист на коме је директор црвеном оловком исписао две речи „тврдоглава упорност“. Ни данас, након 34 године, четрдесет деветогодишњи Ален нема ни једно значајно одличје неке школе или факултета — одрекао их се одавно у име жеље да полети онако како то нико пре њега није успео.

На шале и подсмехе који прате сваки његов покушај одговара доброћудним осмехом човека убеђеног да ће једнога дана, упркос свему, он бити тај који ће се последњи и најслађе смејати.

А тај дан успеха, како Ален верује, данас је ближи него икад раније:

„Мислим да сам дошао до значајног открића. Намеравао сам да га држим у тајности, али ћу вам га ипак открити и то зато што сам уверен да ћу ускоро отворити ново поглавље у

области летова на „људски погон“.

Видите, све до сада људи су покушавали да имитирају птице и употребљавали су само један пар крила. И сам сам свих ових година понављао исту грешку. А онда сам пре неколико месеци ушао у своју собу и случајно погледао на цртеж лептира на зиду поред врата. Дуго сам гледао у крила тог инсекта, док ми одједном није синило: грешимо што покушавамо да будемо људи-птице, требало би да будемо људи-инсекти!

Одувек сам осећао да сам на правом путу и да ми за успех недостаје неко сасвим мало, али важно сазнање. Сада знам и које — пре ћемо полетети копирајући инсекте него птице. Зашто: птице имају необично снажне мишиће којима могу да подижу терете неупоредиво веће од сопствене тежине. Нама таква снага недостаје.

Кад год сам покретао крила неке од моје прве три летелице, морао сам при том да се борим са тежином неких 46 м² платна и дрвеног рама које је сила гравитације, разумљиво, вукла надоле. Покушавао сам да то решим тако што сам их најлонским конопцима подизао навише, али ми ни то није помогло. Терет је и даље био превелик и ја никако нисам могао ритмично да машем крилима.

Просто је невероватно колико дуго ми је требало да уочим нешто тако једноставно: баш као и ми, ни велики инсекти нису обдарени снажним мишићима па ипак лете: чине то захваљујући томе што имају четири мала, у неким случајевима чак и закржљала крила.

Ето, у том правцу треба покушавати. Колико ће се лакше управљати машином која уместо два гломазна има четири мала крила, нарочито ако читава конструкција буде израђена од изузетно лаким али чврстих материјала као што су алуминијум и тита-

нијум. Под условом да обезбедим нечију финансијску помоћ, успећу. Овога пута сам у то сигуран!”

ЗАМЕНА ЗА АУТОМОБИЛ

Мада се за сада назире само костур Аленовог најновијег модела, такозване „Зампе“, он је већ разрадио принципе на којима ће летелица радити. Као и код претходне летеће машине „Копелије“, и овде ће пилот, стојећи у трупу, ногама покретати педалу сличну онима какве се могу видети на старинским машинама за шивење и на тај начин снагу својих мишића преносити на крила.

То је корак напред у односу на прва два модела „Белберд I“ и „Белберд II“ чији су трупови били далеко мањи, па је Ален на једвите јаде успевао у њих да се увуче, а затим је лежећи потрушк покретао педале. Судећи по крају који су обе летелице доживеле, положај пилота не само да је био неудобан, већ и неефикасан. Ма колико се трудио да у њима полети, Ален је на крају, ошамућен и на ивици плача због разочарења, морао да се извлачи из њихових крхотина.

Уколико „Зампа“ заиста полети, Ален верује да ће њен успех означити наставак новог спорта коме ће се одати стотине обичних људи као што је он. Јер, како каже, летење змајем које је толико популарно има своје озбиљне недостатке — тражи одговарајуће временске услове и врх неког брда за узлетиште. Насупрот томе, у летелицама као што је „Зампа“ људи ће моћи да узлете и са најобичније пољане.

— Можда ће ове моје крилате машине на људски погон заменити чак и аутомобиле. Њихова велика предност била би у томе што уопште не би трошиле

гориво, биле би далеко једноставније и сигурније. Стотине „Зампи“ преплавиле би небо. Људи би у њима одлазили на посао, у куповину, у посете... — каже Ален.

Могуће је да последњи Аленов модел заиста неће доживети тужну судбину својих претходника: „Белберд II“ је сада само један од експоната Музеја авијације у Линколнширу, а „Копелија“ је већ подуже паркирана у гаражи без изгледа да икада више полети.

Разлога за њихово „пензионисање“ има напретек: обе крхке летелице преживеле су бар десетак удела при пробним летовима и толико су пута криљене да је њихов конструктор коначно морао да призна да су одслужиле своје — лепак на шавовима је пропао, а материјал од којих су изграђене до те мере истрожио да више сигурно не би поднео нове напоре.

МАШИНЕ СУ ПОЕЗИЈА

У ретким тренуцима када му мисли одлутају од аеродинамичких проблема, Ален Стјуарт се враћа својој другој великој љубави — музици:

— Обожавам музику. Слушајући је, осећам се као да су се моји снови обистинили.

Па ипак, Ален никада није научио да свира неки инструмент. Чак ни онда када је као дечак узимао часове клавира. Уместо да вежба проводио је сате завирујући у кутију инструмента како би одгонетнуо његову тајну. Како сам каже, машине су за њега увек имале неку своју поезију, будиле радозналост која га је терала да их раставља, чепрка по њима, одгонета намену сваког дела.

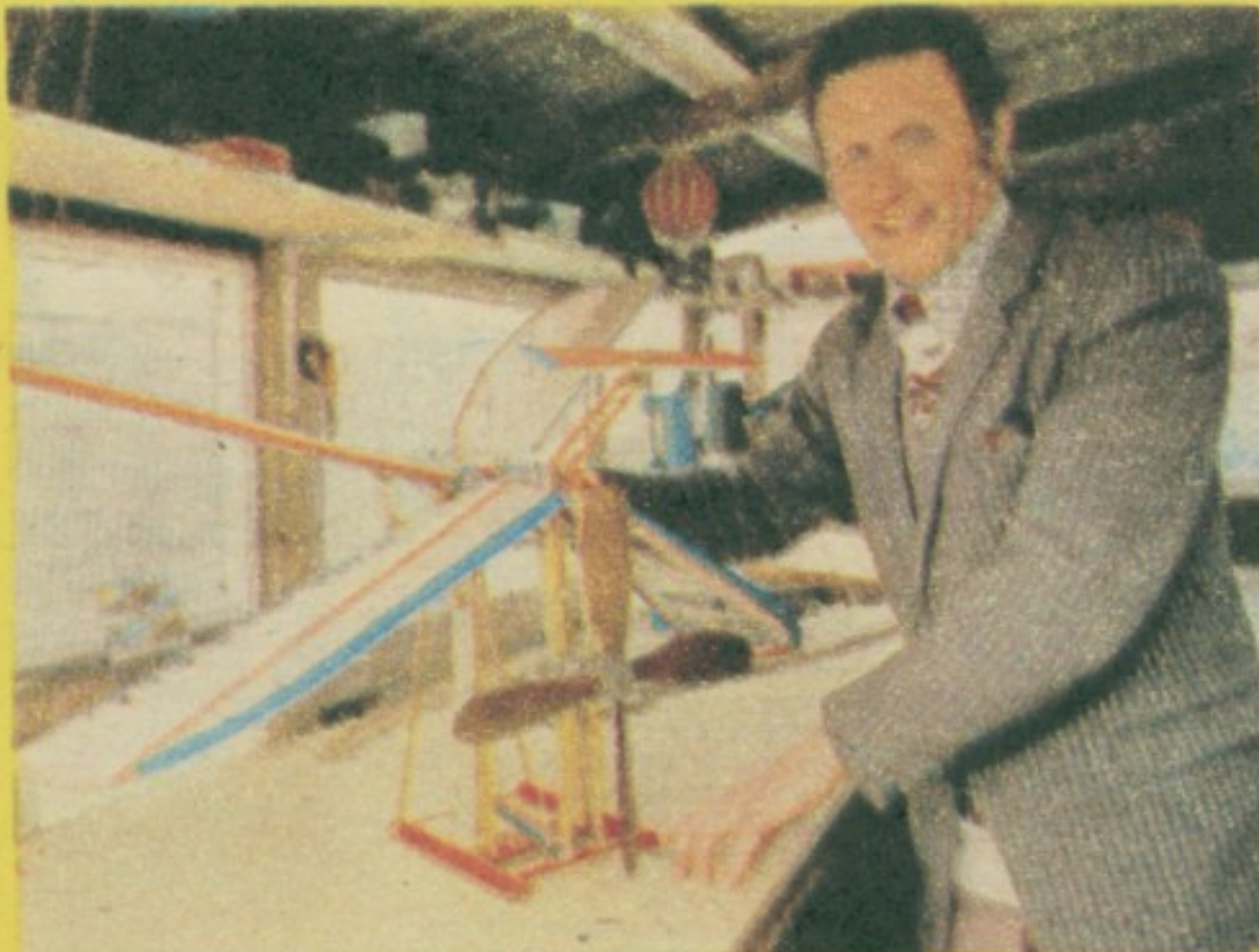
— Али сам увек знао да их поново склопим, па тако од оца нисам извукао батине које обично прате овакве дечачке несташлуке — каже Ален.

Опчињеност механичким справама могла је и живота да га кошта. Рецимо онда када је као шестогодишњак у родном Гринхилу сваки слободан тренутак користио да у потрази за неексплодираним бомбама или ручним гранатама отрчи у околна вресишта. Кријући свој плен од укућана, предвече се увлачио у шупу иза куће и, не слутећи каквом се опасношћу поиграва, мирно би расклапао бомбу.

10 ГИНИ

АМЕРИКАНАЦ БРААН АЛЕН ПРЕЛЕТЕО ЈЕ ПРОШЛЕ ГОДИНЕ ЛАМАНШ СНАГОМ СОПСТВЕНИХ МИШИЋА. САН БРИТАНЦА АЛЕНА СТУАРТА ЈЕ ДА, ПОСЛЕ МНОГИХ НЕУСПЕЛИХ ПОКУШАЈА, ПРВИ НА СВЕТУ ПОЛЕТИ МАШУЋИ КРИЛИМА.

ЧОВЕК НИЈЕ ПТИЦА

Можда је на Аленово животно опредељење утицало и занимање оца алатничара. У сваком случају, за њега је везан догађај који је посејао прво семе Аленове данашње опсесије.

Једнога дана отац га је повео да види аеро-циркус тада веома популарног Алена Кобама. Вратоломије овог искусног пилота заувек су заробиле дечакову машту. Од тог тренутка жеља да једнога дана и сам овлада висинама није га напуштала.

Свој први покушај да полети извео је на изврнутом кухињском столу. У пратњи најбољег друга попео се на врх оближњег брежуљка и храбро отиснуо:

— Требало је само да ме видите. Поштено сам се угувао и неколико дана био љутит на читав свет. Родитељима ни за живу

главу нисам хтео да признам где сам зарадио те маснице и огреботине.

Ален и данас плаћа цену своје љубави према летећим машинама. Кад год осети да га радне обавезе одвлаче од његових летелица, он напушта посао. Тренутно ради у једном ауто-кампу.

ЖЕНЕ БОЉЕ ОД МУШКАРАЦА

Једног правила конструктор се тврдоглаво придржава. Породицу — жену Ирену, двадесетогодишњег Малколма, осамнаестогодишњег Ендрјуа и двадесет двогодишњу Џенет — не меша у своје експерименте.

— Свако од њих има сопствена интересовања. Не желим да их излажем

опасностима, порузи и разочарењима које сам принуђен да подносим.

Осамљенички живот Алена је сам изабрао, па се зато и не буни што стотине сати проводи сам у радионици. Понекад, каже, ипак пожели да се неко заинтересује за његове идеје, да га посаветује и подржи.

— Знате ли да су жене много радозналије од мушкараца? Колико пута ми се дешавало да мушкарац после једног литимичног погледа на неки од мојих модела само неповерљиво одмахне главом и оде. Жене нису такве. Иако тога нису свесне, оне су далеко талентованије за механику. Управо сам од њих купио неке од идеја које сам касније применио на својим летелицама...

— Кад год радим на неком моделу чини ми се као

да на моје очи расте дете. Са сваким новим експериментом његов карактер све више долази до изражаја, имам осећај да баратам нечим живим, неким чудовиштем које не допушта да га укротим.

Зато, ваљда, Алена има обичај да каткад прођаска са својим машинама. До разговара обично долази када му неки новинар најави посету.

— Молим те да будеш данас добар. Поштеди ме својих несташлука — има обичај тада да каже овај занесењак.

— Кадгод је и другима требало да докажем да сам на добром путу, дешавао ми се пех. Прво су обично отказивала крила. Изгледало ми је као да ми се подсмевају. Пошто бих се извукао из олупине, неки пут не бих могао да се уздржим — прилазио сам

јој и неколико пута је снажно шутнуо. Тек тада бих приметио да ме људи гледају и да ми се смеју. Окретао сам им леђа и покуњено одлазио.

Ален верује да је рођен у погрешно време: чини му се да би се боље снашао у 19 веку. Можда је и у праву. Данас је мало оних који су као он способни да живе од сна који никако да се оствари.

— Никада нисам хтео да будем једна од оних особа које проводе читав живот обузете неком замисли коју немају смелости да остваре. Ако „Зампа“ не испуни моја очекивања, ако ни овога пута не успем — моћи ћу бар да кажем себи да сам покушао.

А можда ће „Зампа“ и полетети? Можда ће се стварно на крају најслађе смејати Алена?

Ена Кендал

ЗНАШ ЛИ КО ЈЕ ОВО

ЗАХВАЉУЈУЋИ ЈЕДНОЈ СМРТИ ЈЕДАН ЖИВОТ ЈЕ ПОНОВО ПОЧЕО. АЛИ ТО НИЈЕ СВЕ!

Линда Бјурич је утледала свет 1945. године у Стејтон Ајленду, у једном од пет великих квартова Њујорка. Две године касније, њена породица преселила се у Ривијера Бич, Мериленд. Линда је рођена са срчаном мањом, али је то није спречавало да живи пуним животом — да плива, пеца, игра тенис, забавља се. Као мала сањала је да постане наставница физичког васпитања. Касније је заволела музику и сликарство, а повремено је у студентској штампи објављивала поезију и прозу. Живела је као и остали њени вршњаци, са свим својим малим и великим тајнама.

Једног поподнева 1963. године, одмах по завршетку средње школе, нацртала је и први портрет у животу — младића који није лично ни на једног од њених пријатеља или познаника.

— Одкуд то? — питала је знатижељна мајка Поли.

— Не знам ни сама, нешто ме је подстакло да нацртам овај лик. Мама, ово је мој младић из снова! — објаснила је Линда и похитала у своју собу где је једну стару фотографију извадила из рама и заменила цртежом.

ОВО ЈЕ КРАЈ!

Линда је студирала књижевност и већ 1967. постала веома цењен професор

енглеског језика у Анаполису. Међутим, још док је била на студијама жалила се на честе главобоље. Пошто су болови најјачи у периоду испита, лекари су закључили да се ради о мигрени проузрокованој напетостима. То је привремено умирило и њу и њене родитеље.

Почетком 1967. провела је одмор у Порторику, уживала са пријатељима у Новој Енглеској и блистала на свадби свог брата Кита. У јуну, кад је дошас распуст, скоро сваке вечери излазила је са друштвом. Била је стално у покрету; радила је, писала и помагала у кућним пословима.

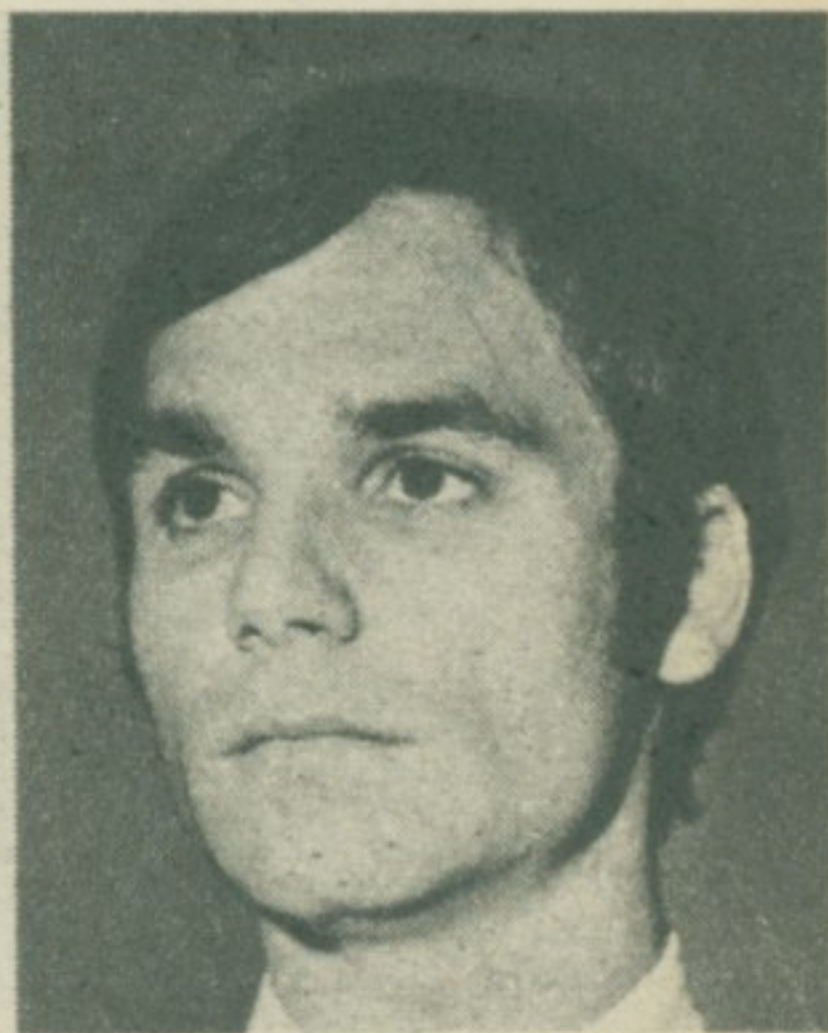
Једном приликом, у току великог спремања собе, побацала је све сувишне ствари, сва своја писма али и сваку другу ствар која се могла назвати успоменом. Сачувала је једино портрет „младића из снова“. И њега је, међутим, извадила из рама и склонила међу осталим цртежима.

И даље је патила од честих и јаких главобоља, а

ли је то није спречавало да обавља свој свакодневни посао. Није се жалила и другима је изгледало да је доброг здравља.

Крај је дошао изненада. Једне недеље у јулу Линда се са излета вратила веома нерасположена. Жалила се на неубичајено јаку главобољу и болове у стомаку. Лекар је претпоставио да је алергична на кодеин, па јој је преписао други лек. То јој је помогло да некако преспава ноћ. У четвртак јој је већ било толико лоше да није могла да оде на посао. Из стомака је избацивала крв. Док су журили ка болници, бацила се мајци у загрљај и кроз сузе промуцала: „Мама, осећам да је ово крај!“

Скоро у исто време у Чарлстону удаљеном 65 километара младић њених година по имену Вуди Џонсон доживљавао је своју драму — услед деформације рожњаче губио је вид. У почетку је користио контактна сочива али, како је болест напредовала, све више нису била довољна. Био је у таквом стању да

Линдин цртеж из 1963, пет година пре њене смрти, и фотографија Вудија Џонсона из 1968. године.

је познати стручњак за очну хирургију Вилем Волотон предложио пресађивање рожњаче као једину могућност да се младићу спасе вид.

Вуди је такође желео да постане наставник физичког васпитања али се касније — баш као и Линда — посветио литератури, сликарству и музици. Кад је почео да губи вид, није се обесхрабрио. Неко чудно предосећање бодрило му је дух и говорило да су и чудна могућа.

Пристао је на операцију. Међутим, требало је наћи даваоца. Полнесен је захтев Банци за очи у Мериленду...

ПРВИ НА ЛИСТИ

А у јуну, када су завршена предавања на универзитету, вратио се кући где је проводио дане чекајући позив лекара. Наиме, у оваквим случајевима све се брзо ради. Операција мора бити обављена у року од 72 часа.

Линда је у веома тешком стању стигла у болницу и одмах сперисана. Међутим од тумора на мозгу није било спаса. Линда је умрла.

У кошмару који је уследио њена мајка се присетила да јој је неко из „Банке“ затражио дозволу за трансплантацију. Пожурива је да да свој пристајак јер је знала да би се и

Линда с овим сложила.

На листи чекања захтев Вудијевог лекара био је први. Болесна рожњача Вудијевог десног ока замењена је Линдином.

Док се опорављао, Вуди је стално размишљао о особи која му је вратила вид. Питао се ко је, како је изгледала и ко су јој родитељи, желећи истовремено да их упозна и лично им захвали. Иако је знао да идентитет даваоца мора остати тајна, Вуди је августа 1968. упутио једно писмо у Мериленд у којем је, поред осталог, написао да има 22 године и да студира психологију на универзитету у Тенесију. Завршио је речима: „Операција је успела и ја се изврсно осећам. Желео бих да ову своју радост поделим са свима који су ми помогли“.

Дирнут Вудијевим поступком, директор Фредерик Грифит телефонирао је породици Бјурич и прочитао им писмо. Затим их је упитао да ли желе да упознају Вудија. Пристали су.

У суботу 6. октобра Вуди је већ био пред вратима куће Бјуричевих.

ОВО ЈЕ НЕВЕРОВАТНО

Сусрет је био више него срдачан. Причали су као да су се пре тога годинама познавали. Поли је дуго

0?

говорила о својој кћерки и Вудију показала њене фотографије.

Те ноћи младић је спавао у Линдиној соби где је све било као два месеца пре, кад је девојка последњи пут изашла из куће. На полицама је приметио дела Хемингвеја, Хегела, Емили Дикинсон, Шелија, Лоренса... књиге које је и сам имао и волес да чита.

За доручком се Вуди одлучио за шољицу кафе, али се предомислио чим је угледао прженице које је Поли припремила. И Линде је имала исти обичај. Поли је запазила и друге сличности између младића и њене кћери: смејали су се подједнако заразно и сликовито се изражавали.

Пре него што су се оспростили, Вуди је поклатио Бјуричевима своју фотографију коју је Поли одмах сместила у један од рамова на столу дневне собе. Гледајући фотографију често се питала шта је то што је код овог младића толико привлачи и збуњује. Није ли, можда, у питању сличност у карактерима Вудија и Линде? Или су то необичне околности које су повезале њихова два живота? Не, то је нешто што се односи баш на фотографију, понављала је. Где сам је већ видела?

Шест месеци после Вудијеве посете, у пролеће 1969, Бјуричеви су решили да, у знак сећања на своју кћерку, о свом трошку објаве њену поезију и цртеже. Премећући по Линдиним стварима Поли је наишла на цртеж који је готово заборавила — портрет младића.

— Па ово је невероватно! — изненађено је повикала.

— Шта мислиш, ко је ово? — питала је супруга показујући му цртеж.

— То је Вуди! — обоје су готово истовремено са запрепашћењем констатовали.

Потрчали су у дневну собу. Сличност са фотографијом била је запањујућа.

Линда је насликала овај портрет пет година пре своје смрти. Поред цртежа били су исписани редови:

„Од свих узбуђења најјаче је оно које се рађа при додиру двају срца која се никад нису упознала“.

Д. В.

Г ај Цилније Мецена (Gaius Cilnius Maecenas) био је богат и угледни Римљанин из I века пре наше ере, потомак етрурског племства и припадник витешког staleжа, блиски пријатељ цара Августа. У његовој раскошној кући становао је Август кад год је био болестан.

Богати Мецена, изгледа, није био нарочито храбар човек. Стоици су се касније згржали над његовим стиховима у којима каже да пристаје да му се одузму руке и ноге, да му израсте грба и губа и да му зуби поиспадају — само да буде жив. „Нека ми само живот остане, па макар седео и на коцу“ — писао је Мецена. „Шта треба да значе ови срамни, малодушни стихови? — питао се Сенека — Да ли му је Вергилије икад прочитао свој стих: Зар је толико тешко умрети?“

Али потомство је заборавило Меценину малодушност а запамтило је неке његове лепше особине. Мецена је волео уметност, па је окупљао око себе талентоване песнике: Вергилија, Хорација, Проперција. Вергилије му је посветио своје Георгике, а Хораци-

је Сатире. Неке уметнике Мецена је и материјално помагао.

По овом богатом и књигољубивом Римљанину реч „мецена“ остала је да значи човека који морално и материјално подупире уметнике, заштитника уметности.

Од антике наоვაмо, и муњни и моњни појединци трудили су се да уметницима осигурају безбрижан материјални живот. Француски „краљ сунце“ Луј XIV био је мецена многих књижевника; пруски владар Фридрих II био је неко време мецена великог француског књижевника Волтера; Гетеов мецена био је владар вајмарске државице војвода Карл Август; Шилер је три године примао меценатску новчану помоћ од свог поштоваоца данског принца.

Али, ма колико да је меценатство вековима сведочило о томе каква се важност придавала уметничком стваралштву, оно је уметника стављало у понижавајући положај: уметник је, наравно, био зависан од свог „доброг духа“.

Данас је меценатство готово нестало.

МЕЦЕНА

САЛОМА

Салом је била — каже Библија — јеврејска принцеза, кћи Херода Филипа и принцезе Херодијаде. Била је лепа девојка и умела је лепо да игра. Једном је својим плесом толико задивила овога очуха, тетрарха Херода Антипу, да јој је дозволио да за награду тражи шта год жели. По наговору мајке, Саломе је тражила — главу Јована Крститеља. Очух је одржао обећање, и Саломе је донела Јованова главу на послужавнику...

Заводљива и сурова Саломе инспирисала је многе уметнике. О њој су писали, рецимо, Оскар Вајлд и Мирослав Крлежа; Штраус је компоновао једну оперу; сликали су је Ђото, Крах, Рубенс...

Саломе и данас инспириса ствараоце. Пре две године, рецимо, у Београду, у Атељеу 212, гостовала је група Линдзија Кемпа из Лондона са својом балетском верзијом Саломе; у њиховој поставци Саломе је играо мушкарац — Линдзи Кемп лично!

ВЛАШИЋИ

Кад су Плејаде — седам кћери краља Атланта — сазнале да ће њихов отац морати да држи на леђима читав небески свод, очајне због његове патње извршиле су самоубиство. Зевс их је касније претворио у звезде.

То је хеленска прича о настанку једне групе звезда у сазвежђу Бица, удаљене око 50 светлосних година од Сунца. Ова група, гледана голим оком, заиста изгле-

да као да има седам звезда — мада се телескопом види око пет спотина.

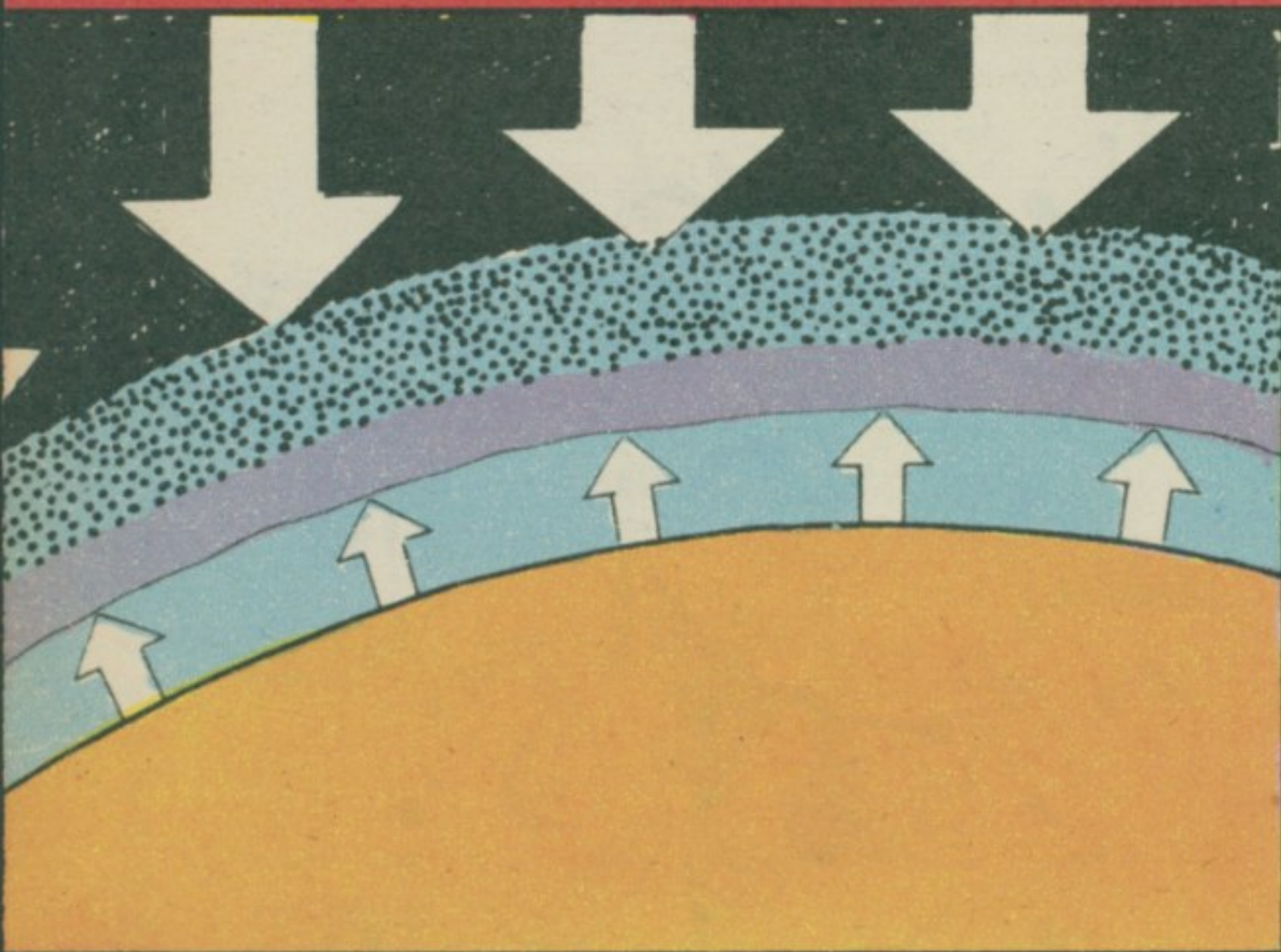
У нашем народу ова звездана група назива се Влашићи, а чине је — према нашим легендама — седморица браће или шесторица браће и једна сестра. Свака звезда има и своје име: Мика и Миока, Рака и Раока, Орисав и Борисав и седми Милисав; или Воле и Волета, Рале и Ралеа, Миле и Милета и мали Пржпжак.

Прича се да се Влашићи не виде од Ђурђевдана до Петровдана, а од Видовдана до Велике Госпојине, каже се, Влашићи путују дању па се од Сунца не могу видети.

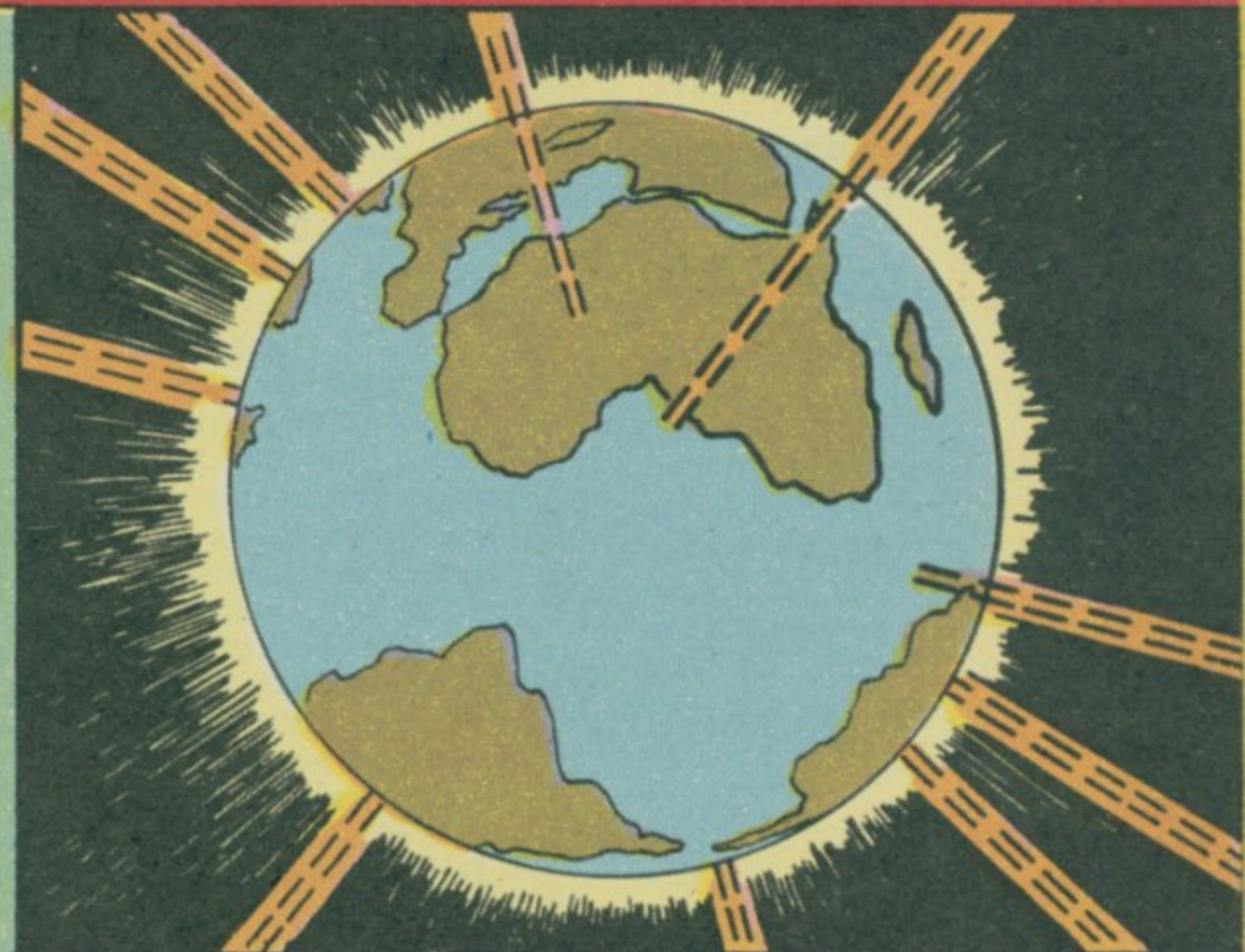

ДА ЛИ ЈЕ
НА ПОМОЛУ
НОВО
ЛЕДЕНО ДОБА?

И ЗЕМЉАНИ ЗЕМЉУ

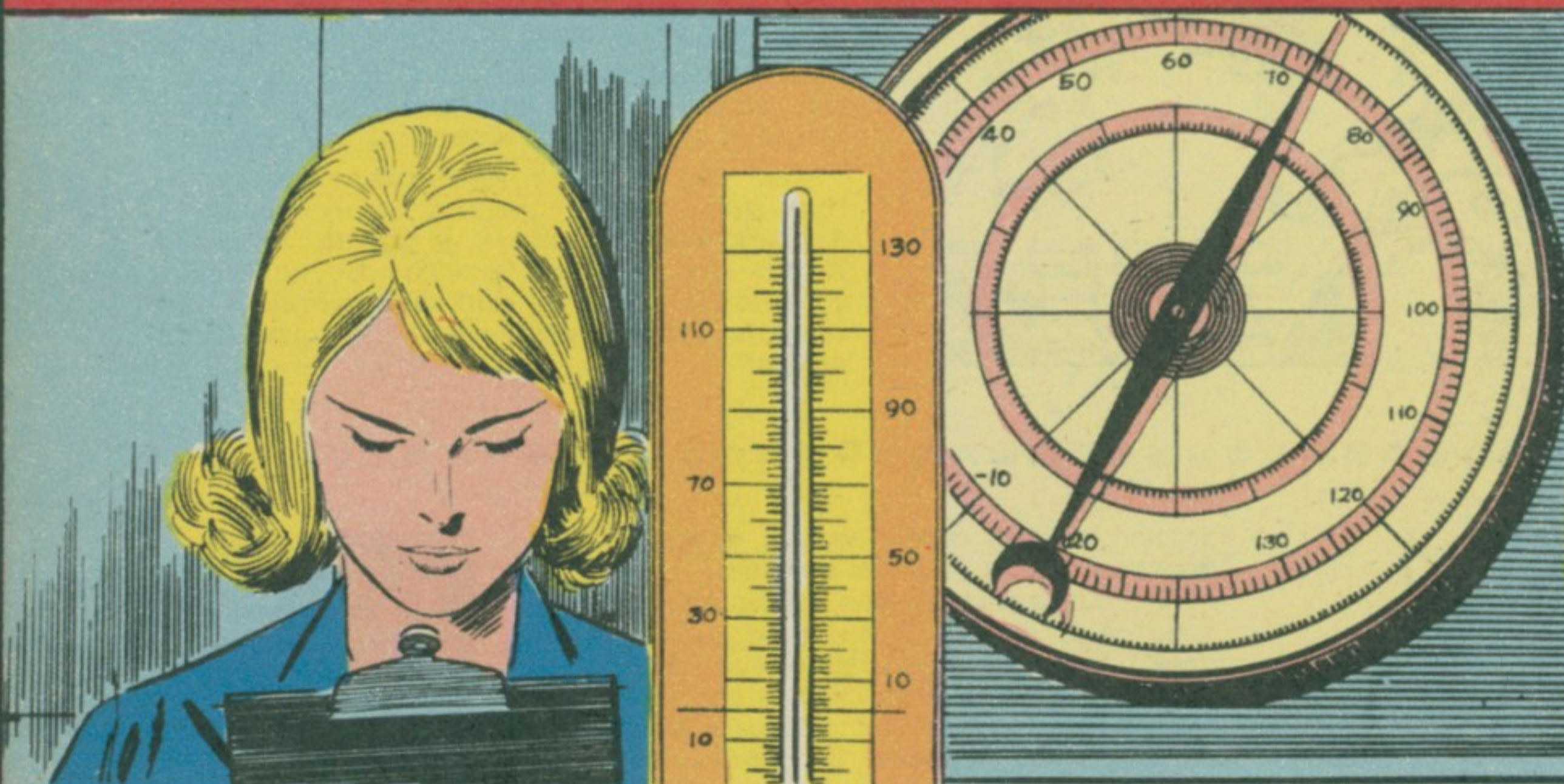

Клима на Земљи зависи од Сунца, односно енергије коју оно зрачи, снега и ледених наслага на планинама и половима и од температуре воде на површини мора и океана. Читаву „климатску машину“ покреће Сунце. Његову енергију Земља делимично одашиље натраг у простор — одбијају је облаци, снег, лед, мора и чистине на копну или се она у виду инфрацрвених зрака претвара у топлотно зрачење. Енергија која одлази и она која долази морају да се допуњују, јер би се у противном наша планета непрестано за гревала или хладила.

Нема сумње да се клима на Земљи мења и да се баш у овом нашем времену одигравају одређене промене. Људи се све чешће питају да ли с уистину то Земља хлади и прети ли јој ново ледено доба? Ако је тако, расхлађујемо ли је можда ми сами индустријализацијом и сталном сечом шума? Какву ће климу имати наша деца и наши уну-

ци? Од одговора на сва питања могла би да зависи судбина читавог човечанства. Тренутно преовладава мишљење да све већа концентрација гасова који се стварају сагоревањем угља и нафте и разне честице које човек избацује у атмосферу расхлађују Земљу рефлектујући, у још већој мери, долазећу сунчеву енергију.

Срећом, данас располажемо инструментима (сателитима и моћним компјутерима) и многим неопходним подацима који ће свакако помоћи да се установе методи за праћење климатских промена и формира теорија климе. Узорци гла откривају климатске промене а фосилни остаци говоре о биљном и животињском свету у одређеним зонама и периодима. Концентрични кругови у пресеку стабла могу такође да дају податке о времену у одређеном временском раздобљу

и одређеној области — из године у годину. Нагомилани остаци глечера говоре о њиховој старости а узорци узети бушењем леда на половима показују дебелину снежног покривача, из године у годину. Мајушне шкољке и скелети морских животиња пронађени у наслагама на дну мора указују на промене температуре воде што је један од кључева за утврђивање климатских процеса на Земљи.

ХЛАДЕ

За последњих милијарду година, што одговара четвртини века наше планете, лед је најмање четири пута прекривао велики део Земљине површине. Ми управо живимо у том четвртном интервалу који такође има своје температурне разлике. Климатолози су утврдили да је од почетка овог временског периода до 1940. године температура на Земљи износила у просеку 22 степена и да у неким раздобљима на половима уопште није било леда. Од 1940. године забележено је годишње опадање просечне температуре за трећину стотог дела Целзијусовог степена. Изгледа безначајно, али је баш ова појава изазвала одређене промене. Годишња пољопривредна сезона у неким земљама Европе скраћена је за 9 до 10 дана. У северним деловима централних и западних држава Америке неубичајена летња захлађења сваке године наносе велике штете усевама. Лед се вратио на исландске обале док се ледници Аљаске и Скандинавије све спорије повлаче. Снег на високим планинама све се више таложи и шири.

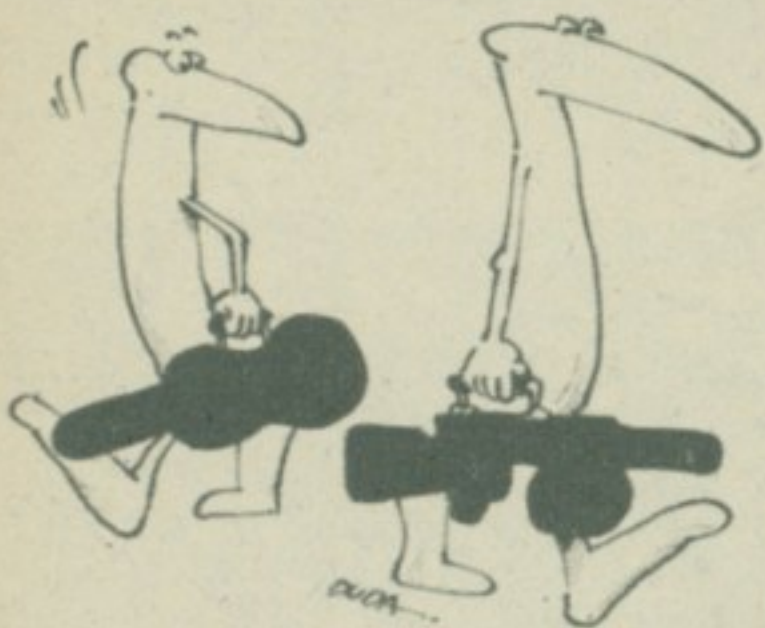
Клима се још једном променила средином 19. века. У северним областима постала је нешто умеренија. Период између 1875. и 1975. сматра се најтоплијим у последњих 4 хиљаде година и у овом периоду индустрија је доживела бум а број становништва на Земљи се више него удвостручио. Услед потребе за храном изузетно су се развили пољопривреда и рибарство. Али, баш овај период којег наши преци сматрају нормалним историјски гледано сасвим је неубичајан. Шта ће бити са производњом хране ако се врати хладноћа? Можда се налазимо при крају циклуса који је донео отопљење?

Цивилизација, оваква какву је знамо, у потпуности се развила пре 10 хиљада година када су се ледници последњи пут отопили, задржавајући се само на Антарктику и Гренланду. Температура је тада нагло порасла. Пре 8 хиљада година просечна температура северне хемисфере само је за пола до једног степена била виша од данашње. Између Нила и Персијског залива човек је у овом топлом периоду научио да обрађује земљу, да живи у заједници, да пише, плови, припитомљује животиње. Између 3000. и 2200. године пре нове ере светом је завладала суша и плодне области северне Африке и Арабије претворене су у пустиње. Затим се поново вратила клима са више влаге и задржала се до 400. године нове ере кад је опет уследила жега и суша која је уништила ливаде и бујне шуме Либије, на пример. Онда је још једном наступило освежење. Балтичко море се у зиму 1422/23. потпуно заледило и од тада до почетка 1800. године тајало је такозвано „мало ледено доба“.

Мерења сунчеве радијације коју Земља „узвраћа“ двадесетих година овог века обавио је наш земљак Милутин Миланковић. Ова мерења су открила неке детаље везане за промену Земљине орбите око Сунца и нагиба њене осе. Миланковић је установио више климатских циклуса укључујући и један у трајању од око 95 хиљада година који се приближава стохиладитој години хладног периода у којем живимо. Ова теорија подржана је са више страна. Сигурно је да се у променама Земљине орбите садрже главни разлози настанка леденог доба. Научници се слажу и у томе да је један нови чинилац заузео своје место у процесу климатских промена. То је човек. Уколико Земља поново улази у ледено доба, може се слободно рећи да је до тога у великој мери дошло његовом „заслугом“.

ХИТ☆☆☆ СТРАНА

ДРАЖЕН ЖАНКО

Млади певач из Сиња ДРАЖЕН ЖАНКО најзад је дочекао својих пет минута. Запањен још нас вокални солиста групе ПОСЕБНО ПАКОВАЊЕ. Дражен је тен ове године добио прво веће признање. Реч је о награди за интерпретацију на фестивалу у Сплиту која ће му вероватно послужити и као подстрек за будући рад. Његова композиција „Камена с рамена“ представљала је право освежење јер је у конкуренцији готово истоветних мелодија својим стилем, изразом, а пре свега нвалитетом и савременим приступом далеко надмашила све остале.

Дражен Жанко је рођен пре 25 година у Сињу, градићу алнара и витешних надметања. Каријеру је почео још као дечак на такмичењу певача аматера, да би са 16 година наступио с АЛКАРИМА, у то време веома популарном групом. Са АЛКАРИМА је снимио две плоче које представљају и Драженове прве ауторске понушаје. После одслуженог војног рона оснива групу ПОСЕБНО ПАКОВАЊЕ која је стекла популарност, а песма „Дај ми, дај“, са сингл-плоче, дуго се напала на југословенским листама популарности. Ова перспективна група се распала, а Дражен је почео да гради самосталну каријеру. Године 1977. снимио је сингл „Крај мора“, а истог лета наступио је на сплитском фестивалу са песмом „Серенада“. Следеће две године Дражен је провео углавном на турнејама по Совјетском Савезу са групом Саше Суботе. Рад у иностранству му је вишеструко нористио, пре свега да стекне неопходно искуство музичара (Дражен свира неколико инструмената и компонује) и певача, а дао му је довољно времена да трага за стилем који му највише одговара. Композиција „Камена с рамена“ показује да је Дражен тај стил успео и да пронађе.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

КАМЕНА С РАМЕНА

Музика: Дражен Жанко
Текст: Ивица Флеш
Пева: Дражен Жанко

Има једна стара игра у мом
родном крају,
заборавише је и они што је
добро знају.
Камена с рамена игра се је звала,
играла се играла, у заборав пала.

Најбољи сам у свом селу,
никог јачег нема.
Најдаље сам бацио
камена с рамена.

Тако је пива дида мој,
тако је пива и ћаћа
каменом се мјерило
чија је рука јача.

А данас је друго време:
нико не баца више стине,
нико не пасе више козе,
а аутима сви се возе.

Камена с рамена
некада је било!
Камена с рамена,
имај снажно тило!
Зашто више нема тога,
тако ти бога?

Ди је она стара писма
а зове се рера?
Пивала се сваке ноћи,
мала моја, из којег си села.

А данас је друго доба,
модерна се носи роба.
Више камен се не дира,
пусти нека цубокс свира.

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ СМЕДЕРЕВА

Једна од млађих група која ради у Смедереву и ниже успехе је ПЧУ. Основана је 1979. године од музичара који су већ радили у неколико смедеревских група. У мају прошле године победили су на „Средњошколској гитаријади Смедерева“, а октобра су били најбољи у првом колу „Смедеревске рок-лиге“.

Чланови групе су: Марио Маринковић (вокал), Слободан Лазаревић (соло-гитара, вокал), Драгутин Станковић (соло-гитара, вокал), Зоран Нешић (бас-гитара, вокал) и Лазар Џамић (бубњеви). Група углавном свира своје композиције и има свих изгледа да постане популарна и изван Смедерева.

Гордан Ђорђевић,
Горичка 16,
Смедерево
(хonorар 150 дин.)

ЗАГРЕБ 80

Двадесет и шести фестивал забавне музике ЗАГРЕБ 80, најстарија смотра ове врсте у земљи, одржаће се 14. и 15. новембра. Ова манифестација већ четврт столећа привлачи пажњу најшире јавности, али је исто тако и важан тренутак културног живота Загреба. Непрестаним иновацијама мењала се форма и садржај фестивалских приредби. На овогодишњем загребачком фестивалу, поред концерта забавне музике, биће организовано и „Вече револуционарне и родољубиве гласбе“ које је тако осмишљено да садржајем посебно нагласи изрази историјски и друштвени значај личности и дела друга Тита. Ове године је уведено и вече озбиљне музике.

ЛУКС

Постоје групе које никада не направе велики успех, али када се помене њихово име сви се сложе да су одлични. Да би једна група данас постигла нешто више, потребна су велика одрицања: обилазити прагове дискографских кућа, свирати од места до места и гуљвати се у комбију заједно с инструментима. Зато су и у подређеном положају оне групе ко-

је свирају далеко од дискографских кућа. Можда је већ дошло време да сваки град има своју квалитетну групу која ће забављати младе. Једна од одличних група која, за сада, не жели да напусти свој град је ЛУКС из Краљева. Чине је четири другара који заједно наступају још од 1973. године: ДРАГАН ЈАЊИЋ, бубњеви и ударалке, некада члан групе БЕЗИМЕНИ. Неколико југословенских састава желело је да га види у својим редовима. Чврст ритам и бриљантна техника одлике су овог бубњара. МИРОЉУБ ВРЊДИЋ ужива глас доброг музичара на инструментима за клавијатурама. Коректан и маштовит свирач, Милољуб даје посебну боју и тон саставу. СВЕТИСЛАВ ТОМИЋ је музичар у чијим рукама соло-гитара има душу. Његов стил је мешави-

ЗДРАВКО ЧОЛИЋ

По повратку са одслужења војног рока и краћег одсутовања са топ-листа, ЗДРАВКО ЧОЛИЋ се враћа на место које му у току паузе од једне године нико није успео да преотме. Поново је један од најпопуларнијих домаћих вокалних солиста чије песме са најновијег албума „Пјесмо моја“ свакодневно слушамо на програмима радио-станица. Најтраженији сингл у последњих неколико месеци „Друже Тито, ми ти се кунемо“ такође је

сам, чини ми се, и стекао одређени реноме. Због тога не желим да на брзину припремљеним на ступима угрозим свој статус“. Још један разлог неорганизовања турнеје је и сарадња са групом из Енглеске. Наиме, у жељи да на турнеји има одличну пратећу групу, Здравко је склопио договор са петочланом енглеском групом K-2 која је за сада још непозната, али са великим изгледима да у најскорије време стекне светску популарност. Оснивач гру-

Здравков. Ова нумера аутора Ђорђа Новковића, на текст Мира Алечковића, изведена је још 1977. године у Загребу на Фестивалу родољубиве поезије.

После успеха са албумом и синглом, очекивало се да ће уследити промоциона турнеја. Међутим, Здравко се није појавио на концертним подијумима у току лета. О томе нам је и сам рекао: „Увијек сам се трудио да моји концерти буду разрађени до танчина. Зато

не је Корнелије Ковач који, на планираној турнеји на јесен, треба да се појави са својим саставом и изведе први део програма, док би се у другом делу тог концерта појавио Здравко. Песме са новог албума и неке композиције из ранијег периода биле би представљене том приликом. Здравкови концерти овог пута неће имати пратећу балетску групу, превише светлосних ефеката и дија. На првом месту је садржај и чистота стила.

на чврстог и енергичног Хендрикса и маштовитог Ерика Клептона. Блауз композиције су његов омиљен музички израз. Четврти члан је бас-гитариста РАТКО ГРУБОР. Заљубљен у гитару, Ратко их у својој колекцији има двадесет и пет. Жеља за новим звуком (панк, њу вејв, ска) и квалитетом довели су до овог малог рекорда.

После пробних снимања за емисије „Поп-паралеле“ и „Вече уз радио“, ЛУКС припрема један сингл са диско-музиком који ће бити снимљен у студију ВЕМ — удружења естрадних уметника са снимиатељем Радетом Ерцеговцем, а излазак се може очекивати крајем године. Тада ће и уследити промоциони концерти у Краљеву, Крагујевцу и околини. ЛУКС ће и даље остати веран свом граду и својој публици.

БЕРЗА ПЛОЧА

Купујем све ЛП плоче од група DEEP PURPLE и LED ZEPPELIN, затим „Fresh Cream“ (CREAM), „Firefly“ (URIAH HEPP), „Performance“ и „Rockin' at the Fillmore“ (HUMBLE PIE), „Pearl“ (Joni Joplin), „Live Dead“ (GRATEFUL DEAD) и „Bringing It All

Back Home“ (Bob Dylan). Такође купујем сингл-плоче: „Tornero“ (SANTO CALIFORNIA), „Layla“ (Eric Clapton), „Satisfaction“ (ROLLING STONES) и „Hush“ (DEEP PURPLE). Цена по договору.

Зоран Гајић,
Бркић Цветина 13/1,
15000 Шабац

Продајем слиједеће ЛП плоче: „Love for Sale“ (BONEY M), „With the Beatles“ (THE BEATLES), „Ти и ја“ (Здравко Чолић), „Indexi“ (INDEXI), „Кад би био бијело дугме“ (БИЈЕЛО ДУГМЕ), „The Greatest Hits of the World 3“ (SANTANA THE BYRDS, CHRIS MONTEZ, THE SHUFFLES...), „Greatest Hits vol. 2“ (ABBA) и слиједеће синглове: „How Deep Is Your Love“ (BEE

GEES), „Mull of Kintyre“ и „Daytime Nighttime Suffering“ (WINGS), „Нови штот“ (COD), „Моја прва љубав“ (РАНИ МРАЗ), „Уморан од свега“ (ГЕНЕРАЦИЈА 5) и друге. Уз сваку ЛП плочу дајем слику или постер пјевача или групе.

Предраг Калкан,
Петра Прерадовића 2/1,
54500 Нашице

Продајем добро очуване ЛП плоче: „Ако приђеш ближе“ (Здравко Чолић), „Night Flight to Venus“ (BONEY M), „Animals“ (PINK FLOYD), „In Concert“ (Joni Joplin), „Greatest“ (John Travolta) и Olivia Newton John), „Saturday Night Fever“ (BEE GEES), „Singing in the Rain“ (Sheila & DEVOTION) и „Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band“ (Peter Frampton and BEE GEES), а желела бих да купим добро очуван ЛП „Tommy“ са музиком из истоименог филма.

Снежана Јовановић,
Благоја Паровића 2/5,
35230 Ђуприја

МОЈ ИЗБОР

МИЛОВАН ИЛИЋ — МИНИМАКС, познати радио и ТВ водитељ, стварајући своје емисије посебну пажњу посвећује музици. У својој дискотеци Минимакс има неколико стотина најпознатијих светских хитова, па му је зато и било тешко да направи избор од десет композиција које су му најдраге.

ДОМАЋЕ

- ОПРОСТИ МИ, ПАПЕ — Оливер Драгојевић
- КУЋА ПОРЕД МОРА — Арсен Дедић
- ПРВА ЉУБАВ — Ђорђе Балашевић
- ЗАГРЛИ МЕ — Здравко Чолић
- НИЈЕ ХТЈЕЛА — Кемал Монтено

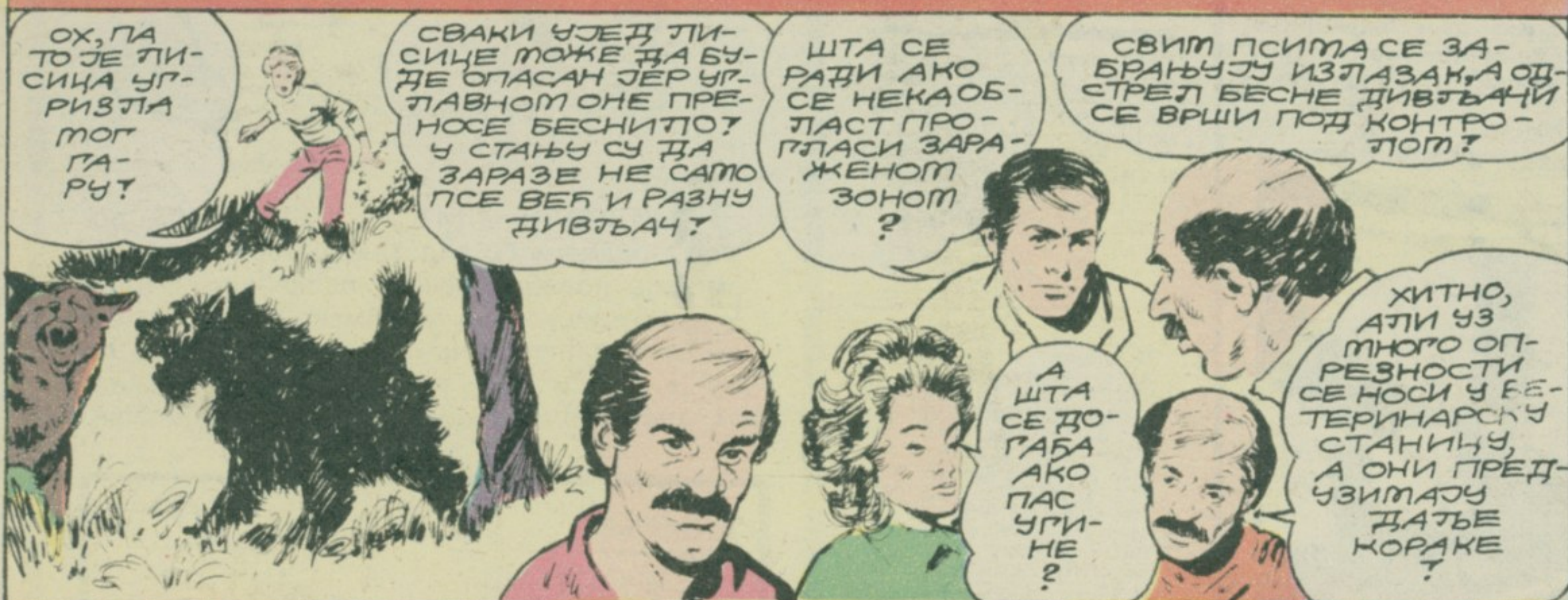
STRANE

- I CAN'T STOP LOVING YOU — Ray Charles
- YESTERDAY — The Beatles
- DIANA — Paul Anka
- ONLY YOU — Pletters
- SHE — Sharl Aznavour

КАКО СЕ ШИРИ БЕСНИЛО

ОПАСНОСТ ОД УЈЕДА

ЗАКОН ПРОТИВ БЕСНИЛА

**ПАС,
МОЈ Д**

СЛУЖБЕНИ ПСИ

У другом светском рату човек је свог највернијег пријатеља слао у смрт да би спасао — своју кожу.

Пси који обављају неки посао за човека називају се **радни пси**. Ловачки пси помажу ловцима, а пастирски или овчарски чувају стада оваца, коња, крава или свиња. Постоји и трећа група коју називамо **група службених паса**.

Најпознатији службени пси су **граничарски пси**. Заједно са нашим војницима они чувају границе наше стабине и не дозвољавају „нежељеним гостима“ илегалан улазак у Југославију. Наши граничарски пси су шарпланици и немачки овчари (код нас их, погрешно, називају вучјацима).

Шарпланинци су одлични чувари војних објеката, фабрика и кућа, па припадају и тзв. **чуварској служби**. Доказано је да један пас чувар замењује три човека — стражара. И још нешто: пас никад не заспи на стражи.

Полицијски пси познати су широм света и они су најчешће немачки овчари. Међутим, и добермани, боксери, ротвајлери, велики шнауцери, есдел-теријери и други пси одлични су сарадници милиционера и полицајаца. На жалост, наисти су обучавали добермане да чувају заточенике у концентрационим логорима, па су они постали злочинци као и њихови господари.

Службени пси се лако обучавају да проналазе људе затрпане у рушевинама или рудницима. После тежких земљотреса у нашој земљи многи људи спасени су захваљујући управо њима. У земљама где има мочварних предела псе обучавају да проналазе изгубљене људе и да их извлаче из воде.

Лавински пси оспособље-
ни су да у планинама про-
налазе људе завејане у
снегу. Најпознатији су
бернардинци, крупни пси
из манастира Св. Бернард.

које су калуђери припремали за лавинску службу још пре 300 година. Данас се у Словенији за лавинско-горску службу обучавају крашки овчари, шарпланинци и немачки овчари.

Пси лабрадори из групе ретривера изванредни су ловачки пси, али са великим успехом откривају другу. За 15 минута један пас може да прегледа 200 аутомобила и сигурно „утврди“ где је сакривен опијум. Наши граничари поседују лабрадоре, откриваче дрога, али изгледа да ће и далматински пси моћи да се обучавају за тај племенити задатак.

Многи слепи људи могу да се крећу само захваљујући псима који су научени да буду водичи слепих.

У поларним крајевима пси служе за вучу санки, јединог превозног средства у овим суровим крајевима. Тегљачи санки су поларни пси шпицеви.

У рату пси извршавају различите задатке: као чувари аеродрома, наоружања, штабова, као трагачи за изгубљеним војницима и одбеглим непријатељским шпијунима, као откривачи минских поља, непријатељских телеграфских водова, као извиђачи који испитују одређене делове ратишта, као курири који преносе поруке кад затаји техника.

У другом светском рату у појединим армијама пси су обучавани за борбу против тенкова. На жалост, приликом експлозије су гинули.

Пси су помагали људима и приликом првих истраживања свемира. Две мале руске лајке — Белка и Стрелка — летеле су око Земље у совјетском сателиту и никада се нису аратиле.

Службени пси полажу испите на којима се проверавају њихове урођене особине и степен обучености. Први најлакши испит је „А — испит“, а затим долазе Исп — 1, Исп — 2, Исп — 3. Постоје и специјални испити за одређене „псеће дужности“.

Припремили:
Душан Мијатовић
и Миле Живић

УСПАВЉИВАЊЕ

ЕВО ВАКЦИНЕ ПРОТИВ БЕСНИЦА КОЈУ ПАС МОРА ДА ПРИМИ СВАКЕ ГОДИНЕ? ЗА НЕДЕЉУ ДАНА БУТИ ДАТИ ЈОШ ЈЕДНУ ВАКЦИНУ?

ПРОТИВ ЧЕГА?

ТО ЋЕ БИТИ КОКТЕЛ ПРОТИВ ХЕПАТИТИСА И ЛЕПТОСПИРОЈЕ КОЈИ СЕ ДАЈЕ СВАКЕ ГОДИНЕ, АЛИ ОДВОЈЕНО ОД ОВЕ ВАКЦИНЕ ПРОТИВ БЕСНИЦА?

СУНЧАНИЦА

МАМА, БРИНЕ МЕ ТЕСА? ДА НИЈЕ ДОБИЛА БЕСНИЦО КАД ЈЕ ДАНАС ЈУРИЛА ПО ШУМИ?

ЗНАЧИ, НИЈЕ ТРЕБАЛО ДА ЈЕ ПУСТИМ ДА ТАКО БУДНО ТЕЖИ НА СУНЦУ?

НЕ БРИНИ, ВЕРА, ТО ЈЕ САМО СУНЧАНИЦА ЈЕР НЕМА НИКАКВИХ ТРАГОВА ЧЕДРА? ТЕБЕ СУ ТЕ ВЕСТИ О БЕСНИЦУ ЗАСТА УПЛАШИЛЕ?

АКО СЕ СУМЊА ДА ЈЕ ПАС ДОБИО СУНЧАНИЦУ, ТРЕБА ГА ОДМАХ ПОЛИТИ ВОДОМ А КАД ДОБЕ К СВЕСТИ ДАТИ МУ ДА ПИЈЕ ВОДЕ?

НЕСРЕЋА

ДА ЛИ ЈЕ ТО ВЕТЕРИНАРСКА АМБУЛАНТА? АУТОМОБИЛ ЈЕ УДАРИО МОГ ПСА? ШТА ДА РАДИМ?

ДОНЕСИТЕ ГА ШТО ПРЕ?

АКО ЈЕ ПАС ОНЕСВЕШЋЕН, ИМПРОВИЗИРАЈТЕ НОСИЛА И ПОКРИТЕ ГА

УКОЛИКО ДОБЕ КУРИ БЕЗ ПОВРЕДЕ НЕ ЗНАЧИ ДА ЈЕ СВЕ У РЕДУ, ЈЕР И КАСИЈЕ МОЖЕ ДА ДОБЕ ДО УНУТРАШЊЕГ КРВАРЕЊА ИЛИ ДО НЕСВЕСТИЦЕ.

ВАКЦИНАЦИЈА

ОВАЈ ПАС ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ БЕОМА ПОВРЕЂЕН?

УДАРИО ГА ЈЕ АУТОМОБИЛ?

ХМ, БОЈИМ СЕ ДА МУ НЕМА ПОМОГИ? СТРАДАТЕ СУ МУ ЗАДЊЕ НОГЕ И ДОШТО ЈЕ ДО УНУТРАШЊЕГ КРВАРЕЊА?

НАЖАЛОСТ МОРАМ ДА ВАМ ПРЕДЛОЖИМ ДА ГА УСПАВАМО? УКОЛИКО БЕ ВАС ТО УТЕШИТИ, РЕБИ БУ ВАМ ДА СЕ НЕРЕ МУЧИТИ?

ХУМОР
БЕЗ
РЕЧИ

1.

2.

3.

4.

БАБАЛУ

ВЕЛИКА НАГРАДНА ИГРА

KOLOYS'S

7x7

Драги читаоци,
Ваша жвакаћа гума „БАБАЛУ“,
пружа вам двоструко задовољ-
ство:
— освежава и релаксира и у најуз-
будљивијим тренуцима
— пружа вам могућност да поста-
нете један од добитника наградног
путовања за Њујорк или неке дру-
ге вредне награде.
За учествовање у наградној игри
потребно је да скупите три наград-
на купона из пакетића „БАБАЛУ
7 x 7“ и да их пошаљете на адресу
— АГЕНЦИЈА БОРБА, 11000
Београд, Трг Маркса и Енгелса бр.
7, са знаком „БАБАЛУ“. Ко-
верте са купонима можете слати
одмах или најкасније до 1. 09.
1980. Имена добитника објавиће
се у Ревизији за жене НАДА, у пос-
ледњем септембарском броју.
Свим учесницима желимо пуно
среће!

НАГРАДНИ ФОНД

- 5 путовања
за по две особе у
ЊУЈОРК И ВАШИНГТОН
- 50 БАБАЛУ
КОЛЕКЦИЈА ТРИКОВА
- 500 БАБАЛУ
СПОРТ КАПА

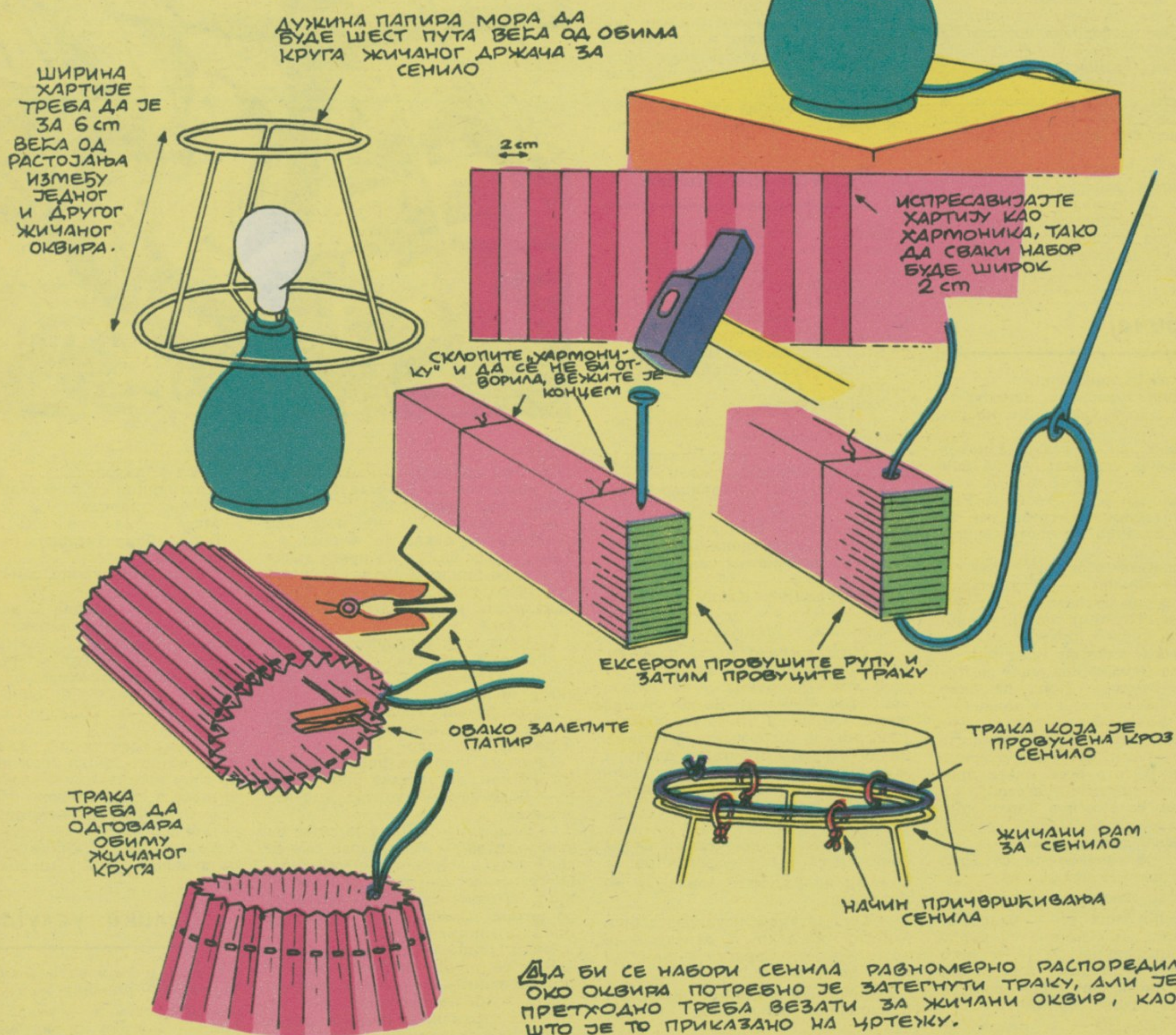

Kolinska

СЕНИЛО ЗА ЛАМПУ

Ако вам је потрајало сенило на вашој стоној лампи или вам се не слаже са намештајем, можете га лако променити и направити ново од хартије.

ТРОФЕЈ

Гувернеру Рејмонду бучало је у глави. Отворио је очи.

Јорл, који је сигурно већ сат клечао крај његове постеље, ставио му је у испружену шаку спремну чашу асперцина.

Гувернер Рејмонд сасуо је течност у себе.

— Боро јутро, гувернера — рекао је мали плавокожац. Поклонивши се, додао је Рејмонду одећу.

Рејмонд се питао колико би се још дуго овај Јорл клањао да је знао да долази нови гувернер. Ускоро ће Рејмонд натраг у лепу цивилизацију.

Ипак, било му је жао што напушта Јорлу и њене становнике. За пет година боравка постали су му блиски.

Стењући, Рејмонд се угурао у униформу.

— Слети брод! — узвикнуо је други Јорл улетевши у собу, као и обично, без куцања. — Дошо бели!

„Бели“ — тако су Јорли звали људе. Значи, заменик је ту.

— Ето ме одмах! — рекао је Рејмонд. Гласник се повукао а други Јорл обрисао је Рејмонда, очистио му ципеле и дао још једну чашу асперцина.

Обичај

Када је Рејмонд сишао да дочека новог гувернера, затекао га је наред хола како стоји на рукама.

— Добар дан — рекао је човек не мењајући положај. — Ја сам Филип.

— Мило ми је — рекао је Рејмонд питајући се треба ли да приђе и срдечно му протресе столу.

— Извините због ове позе — рекао је Филип. — Размрдавам крв. Дуго сам путовао...

Лако је скочио на ноге и, насмејавши се, пружио руку.

— Узгред, капетан Ранд вам се избињава. Имали смо малу незгоду при слетању. Брод ће бити спрељен тек за недељу дана.

— За недељу дана?

— Знам како вам је — рекао је Филип. — Али, да будем себичан, мило ми је што ћете имати времена да ме упутите у посао.

Рејмонд се окренуо Јорлу који је чекао.

— Донеси два асперцина.

Филип је сачекао да се Јорл удаљи а онда је рекао:

— Чудна створења, зар не?

— Навићи ћете се — одвратио је Рејмонд. — Одличне су кућне помоћнице. Лакије им је то него да тегле у рудницима. Кад се навикнете на њихову плаву кожу и језик, на њихове обичаје...

— На обичаје... — поново је забринут Филип. — Знате ли како су ме дочекали кад смо слетели. Дотрчали су машући копљима. На свако копље била је натакнута по једна глава.

— Хтели су да вам укажу по част својим трофејима.

— Трофејима? Откуда им трофеји?

— Па, као што знате, Јорли већином раде у нашим рудницима. Посао је тежак и не прија им, али воле робу којом их плаћамо — чак толико да су себи поставили норму. Рудару који норму не испуни, или га ухвате како забушава, једноставно — одсеку главу.

— Онда треба спровести некакав надзор!

— Можда сам и ја тако мислио кад сам дошао овамо пре пет година — рекао је Рејмонд с уздицом. — Отада сам много научио. Они имају своје законе. Не заборавите да смо ми послати овамо да управљамо а не да планети намећемо своје идеје и обичаје. Осим тога, све функционише. Ми желимо руду, Јорли нас њоме снабдевају. Сами чисте своје редове од забушаната и злочинаца.

У том часу у собу је ушао Јорл.

— Дођеш вечер, гувернера? Има куду, ваша част.

— Позива нас на куду — сеоску свечаност — објаснио је Рејмонд.

Рејмондов сћил

Куду је можда била одлична забава за укус Јорла, па чак и за Рејмондов, али се Филипу нимало није допала.

Седео је у спарној ноћи и усиљеног смеха посматрао играче. Њихова насмејана лица изгледала су утолико ужасније што су им се са копља кезиле главе убијених Јорла.

Филип је устао.

— Идем у резиденцију — рекао је. — Доста ми је.

Средсвечни Рејмонд стигао је тек пред управном зградом.

— Вратите се! — повикао је задихано. — Увредићете их!

— Увредити? Бојим се да су извештаји били тачни. Дат ми је налог да рашчистим ову ситуацију...

— Ситуацију? Какву ситуацију?

Филип је уздахнуо.

— Није требало то да поменем, али можда је боље да знате на чему сте. Шефовима се не допада ваш стил, Рејмонде. За пет година нисте покушали ни да их образложите, ни да спроведете реформе, ни да им дате пристојну владу и животни стандард. Уместо свега тога, спустили сте се на њихов ниво.

— Чекајте тренутак...

— Ништа ја не чекам! Сутра почињем са радом — званично!

— Ви не разумете Јорле. Ја их познајем...

— Ох, разумем исувише добро: управни послови и асперцин не могу заједно. Саветујем вам да одете на спавање.

Рекавши то Филип се окренуо и одмарширао низ ходник.

Убићеш ја!

Рејмонд је био донекле пријатно изненађен кад му се Филип наредног јутра придружио за доруч-

Нико неће сурогат све док има оно право

ком. Још се више изненадио кад је приметио да је млади човек помирљиво расположен.

— Не желим да ме погрешно схватите — рекао је Филип. — Знаш, као и ви, да не вреди газити по осећањима Јорла. Решење је у психолошком приступу. Треба каналисати њихову агресивност.

— Како?

— Чекајте и видећете — рекао је Филип с осмехом.

Рејмонд је чекао. Три дана касније, видео је.

Тачно речено, треће вечери Филип је ушао у његову канцеларију и позвао га у село.

Тамо, на чистини међу колибама, Рејмонд је угледао ринг.

— Бокс-меч? — упитао је с неверицом.

— Баш то! — Филип је сијао од задовољства. — Разговарао сам са сељанима и идеја их је узбудила. Одмах су се понудили да подигну ринг, а жене су ткале рукавице од ритана. Изабрао сам двојицу и лично их истренирао.

Мали плавокожни хуманоиди већ су се окупљали на све четири стране ринга и, клечећи, посматрали пуни ишчекивања док су двојица противника поскакивала у супротним угловима ринга. Филип, одевен у мајицу и кратке панталоне, размакао је коноцпе и ушао унутра. Око врата му је висила пиштаљка. Дао је знак за почетак.

Јорли су појурили из својих углова.

Маса је заурлала.

Противници су изменили по пар стручних удараца.

Маса је била ван себе.

Виши Јорл ударио је нижег испод појаса.

Филип је прикочио, машући рукама.

Мањи Јорл ударио је вишег ко-

— Самоодбрана — рекао је Филипом у браду.

Филип је дунуо у пиштаљку али Јорли нису обраћали пажњу. Можда га нису ни чули од урлања публике. Одбацили су рукавице.

У том тренутку, у клинчу су пали на под. Мањи Јорл нашао се на свом противнику. Ухватио га је за врат и стегао шаке.

— Стани! — крикнуо је Филип.

— Убићеш га!

Мали Јорл је клигнуо главом, развукавши уста у широк осмех.

Велика услуга

Филип и Рејмонд враћали су се го мраку у управну зграду.

— Не разумем — рекао је Филип. — Дао сам им могућност субимације...

— Можда нису способни за субимацију — приметио је Рејмонд.

— Али, психолошки закони...

— ... односе се на људска бића.

Не толико и на Јорле.

— Још нисам побеђен — рекао

је Филип. — Знам да је идеја добра. Спорт је најбоља замена за борбу.

Ушли су у канцеларију. — Зар не схватате — рекао је Рејмонд — да Јорли не верују у сурогате? Зашто би, кад имају оно право?

— Оно право... — мрмљао је Филип. — Дабоме! Нико неће замену ако има оно право. Али, ако им се то „право“ одузме...

— Немојте се заносити — опоменио га је Рејмонд.

— Не, не брините — одговорио је Филип. — Велику сте ми услугу учинили вечерас. Нећу вам заборавити...

Два сата касније, само што је Рејмонд задремао, у његову собу улетео је један Јорл.

— Шта је? — упитао је Рејмонд, скочивши из кревета.

— Брзо дођи! Нова гувернера пали главе!

— До врага!

Рејмонд се брзо обукао уз Јорлову помоћ и извадио из фиоке енергетски пиштољ који иначе никада није носио. Кренули су.

Јорл је говорио истину. Филип је сачекао да се мало смири а онда, шуњајући се од колибе до колибе, покупио главе, набацао их као лубенице наспред чистине и запалио. Сада су већ буктале.

Филип је стајао поред ватре са пиштољем у руци, пред масом Јорла који су урлили и махали коњима.

— Ово је за ваше добро! — вицао је Филип — Не ваља убијати! Једно коње пролетело му је поред главе. Филип се није ни макао. Само је притиснуо обарач свог пиштоља и Јорл који је бацио коње пао је, погођен сребрним зраком. Сместа је поцрнео.

Маса ја заграјала, подигло се на стотине копаља.

А онда су сви стали. Ватра се уз шиштање угасила и са гомиле глава подигао се стуб црног дима.

То је Рејмонд бацио воду на пламен.

Праћен очима Јорла, пришао је Филипу, узео му из руке пиштољ и хитнуо га на гомилу глава. Затим је исто учинио са својим.

— Жао ми је — викнуо је Рејмонд. — Ово се више неће поновити. Растанемо се у миру.

У потпуној тишини узео је Филипа под руку и повео га.

Сутрадан је већ било по подне када се Филип појавио у канцеларији. Рејмонд га је погледао упитно.

— Јесте ли почели да се пакујете?

— Мислите да ли сам дигао руке? Зашто бих?

— Смртно сте увредили Јорле. Убили сте им једног од вођа.

— Самосудбрана — рекао је Филип. — Уосталом, нисам погрешно. Погледајте овога!

Један од слугу клечао је згребљен у углу собе, лица посивелог и очију избуљених од страха.

— Зар не видите како ме се плаши? — упитао је Филип с осмехом. — Сви ме се плаше после синоћњег догађаја. Доказао сам да је човек јачи од читаве једне варварске културе.

— Али, сада вас мрзе...

— Којешта! Мрзели су ме синоћ. Јутрос нико није смео ни да ме пишне.

— Ишли сте опет у село?

— Само што сам се вратио. Окупио сам их и објавио им закон. Одсад више нема сече глава.

Била је то Филипова глава.

У рудницима ће се радити сходно мојим наређењима, а казне ћу изрицати такође ја.

Рејмонд се почешао по глави.

— А шта је са спортом? Ваљда више није важан у новом режиму?

— Поштедите ме вашег сарказма, Рејмонде — рекао је надмоћно Филип. — Нисам на то заборавио. Док ми седе разговарамо, сељани према мојим упутствима праве фудбалско игралиште.

— Фудбалско игралиште?

— Наравно. Требало је одмах тога да се сетим уместо оног глупог бокс-меча. Фудбал је прави спорт: изискује удруживање и даје одушка великом броју људи одједном, да и не говоримо о гледаоцима.

— Филип, мислим да грешите — рекао је Рејмонд.

У идућа два дана Рејмонд опште није видео Филипа. Није се ни потрудио да оде до села и погледа ново игралиште.

Вече уочи поласка васионског брода, Рејмонд се осећао уморан од паковања. Али, тек што је прилегао, у собу упаде Јорл.

— Боро вече, гучвенера. Дође сада?

— Да дођем — где?

— Види игру.

— Игру? Нећеш рећи да сте већ спремни за фудбал?

— Јесте. Фу Бал сада, ваша част.

— Добро, само тренутак.

Рејмонд се с муком подигао. Нимало му се није ишло, али била му је то последња ноћ и Јорли би се увредили. А можда је ионако био ред да ода заслужено признање Филипу. Ако је успео за три дана да организује фудбалску утакмицу...

Свуда око игралишта Јорли су просули моторно гориво и запалили га тако да је ватра савршено осветљавала терен. Бубњевци су мукло одзвањали, узбуђење публике је расло. Игра је већ били у току.

Рејмонд је уздахнуо. Филип је, значи, био у праву — савршен доказ за то је приказ пред његовим очима. Чим је стварност замењена игром, Јорли су се прилагодили баш као и људска бића. Остало ће тећи лако: за пет година сви ће плаћати Филипу порез. Постаће цивилизована заједница са затворима, сиротиштима и болницама.

Рејмонд се питао зашто му се то досад чинило немогућим.

Један играч спремао се да удари лопту. Рејмонд је погледом потражио Филипа који је вероватно судио утакмицу.

Видео је лопту како прелеће преко гола. Публика је уррала.

Рејмонд је опет уздахнуо. Устао је и уморним кораком кренуо натраг у управну зграду.

Мораће, дакле, да саопшти претпостављенима како је ипак он био у праву. Мораће да напише извештај и у њему објасни да напредак није могућ на Јорли, бар не на начин који је човек замислио. Јорли не разумеју сублимацију, не схватају зашто би се борили око безначајног предмета какав је фудбалска лопта.

Јорли неће да играју фудбал, али за прави трофеј — попут онога који је видео како прелеће преко гола.

Била је то Филипова глава.

укрштене речи

ШКОЛСКИ ПРИБОР

Школска година се неумољиво примакла, а са њом бриге, ђачке и родитељске. Треба набавити уџбенике и остале немале потрепштине за наставу која предстоји. Реформа школства штошта је променила али је зато већина школског прибора остала онаква каква је одвајкада била. У ншој укрштеници, испод и поред бројева 1, 2, 3, 4 и 5, оставили смо места за нека од ђачких оруђа.

АУТОР СЕ ПЛАК	1	2	ОСОБИ- НА ОНО- МА ШТО ЈЕ ОТ- РОВОНО	ИТАЛИ- ЈАНСКИ КОМПО- ЗИТОР РАБЕРО	ИВАН РАОС	МОЊУ- ГА- ЊИЗА	НЕУПО- ТРЕБ- ЉАВА- НО	ЦРНА КРЕ- ДА	НАШ ПИСАН- ПЕ- ТАР
БИТКА ИЗ ПО- ГОДИНЕ ГЛАВО- ЧИКА									
СПОРТ НА ВОДИ									
РЕКА У ШПА- НИЈИ					ВРСТА СПОР- ТИС- ТЕ				
НАЗВЕ- РИ КОПЕ- НИ СИ- САР					Б.О. ПРАЗ У ФРАН- КУСКОЈ			3	
ПЛА- НИНСКИ СИСТЕМ У СССР-У							ПОСЛЕД- ЊЕ И 23. СПО- РТО КИ- РИТИЈЕ		
ЗНАК ЗА АМПЕР		НАПАДИ ЗНАК ЗА РА- ДИЈУМ							4
ДАВА- ЊЕ СВОГ ПЛАС- НА ИЗ- БОРИМА	ГРАД У ИСТРИЈИ ГРАД ЗАМЕНЕ						„СТИЧ- НО“		
							ЗНАК ЗА ТЕТУР ПРЕСТОЈ БАКИОЈ		
ЗНАК ЗА УРАН		ЗЕМЉИ- ПРЕ- РАНО ШТЕД- ЉИВ				ВРСТА РИ- БЕ			
ДВА СУСТА НА СПО- ВА ПРЕДНО			ТИЧНА ЗАМЕНА ШВАЈ- ЦУНАК ВИТЕН			ЈЕЗЕ- РО У СЕВЕР- НОЈ АМ- ЕРИЦИ			
СЛИС				СЛОВО ЛАТИ- НИЈЕ	ПРВАК МОЊ			ЗНАК ЗА МАРПО- БАЦ	
5						ВРСТА ПЕРИ- НА			„РА- ДИ- ЈУС“
ВРСТА СПОР- ТИСТЕ									

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО, С, п, амплитуда, малолетан, екипа, ако, ратар, јад, ир, р, пара, кси, пр, бакорезац, а, домети, „З“, ШИБЕНИК, асесори, а, дора-
дити, апетит, во, прати, Иран.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд, Директор НО „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Раде Шошкић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 10 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	110,00 динара
6 месеци	220,00 динара
1 година	440,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	220,00 динара
6 месеци	440,00 динара
1 година	880,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29/28 уз обавезу из-
знаку — НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР
„Продаја“ претплата на лист „По-
ликиин забавник“

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$	47 —
СР НЕМАЧКА	DM	83 —
ШВЕДСКА	Skr	195 —
ФРАНЦУСКА	Ffr	193 —
ШВАЈЦАРСКА	Sfr	77 —

Уплате из иностранства слати на
девизни рачун НО „ПОЛИТИКА“
код ИНВЕСТ БАНКЕ — БЕОГРАД,
на рачун број 60811-620-63-257300-00031,
са обавезом назнаком, претплата
на „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

родитељи !
ученици !

Библиотека АТЛАСИ ЗНАЊА

Јединствена врста ђачке енциклопедије која обухвата 10 илустрованих књига из свих области науке.

Библиотека „АТЛАСИ ЗНАЊА“ прилагођена је наставним плановима и програмима основних школа.

Слике изванредно допуњују занимљиво писан текст који се лако памти. Свих десет књига Библиотеке „АТЛАСИ ЗНАЊА“ штампано је ћирилицом на квалитетној хартији. Свака књига има око 100 страна од којих 50 пуних страна са илустрацијама у боји, формат 21 x 14 cm.

„АТЛАСИ ЗНАЊА“ доживљавају велики успех широм Европе.

Књиге се могу купити само у комплекту.

ЦЕНА КОМПЛЕТА од 10 књига износи 750 динара.

Књиге можете подићи сваког радног дана до 15 часова у ИРО „ВУК КАРАЏИЋ“, Краљевића Марка 9, тел. 620-371, а можете их купити и у нашим представништвима у Новом Саду — Лазе Костића 22, тел. 20-339; Сарајеву — Симе Милутиновића 10, тел. 22-773; Светозареву — Славке Ђурђевић б. б. зграда Б-3, тел. 23-313; и у Загребу — Николе Тесле 14/III, тел. 410-525.

ИРО „ВУК КАРАЏИЋ“, Београд, Краљевића Марка 9

НАРУЧБЕНИЦА

ПЗ 29. 8. 1980

Овим неопозиво наручујем комплет од 10 књига библиотеке „АТЛАСИ ЗНАЊА“ по цени од 750 динара.

ЗА ГОТОВО — плаћање поштару приликом пријема књига.

НА ОТПЛАТУ — у 5 редовних месечних рата по 150 динара, по пријему рачуна и одговарајућег броја уплатница „Вук Караџић“. Камата ће ми се обрачунавати према броју рата и важећим законским прописима.

(Непотребно прецртати)

У случају спора признајем надлежност Општинског суда у Београду.

Презиме, очево име и име

Место и година рођења

Занимање Пошт. број и место становања

Улица и број телефон:

Назив и адреса радне организације

Потпис купца Бр. л. карте издате од СУП-а

Овера запослења за купце на отплату: М. П.

Пензионери уместо овере прилажу претпоследњи чек од пензије.

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

ВЕЛИКИ КАН ТЕМУЦИН

Реци ми право име Цингис-кана?

Александар Топаловић,
Кумбавачка 31
Кијево

Право име монголског освајача Цингис-кана било је Темучин. Као вођа племена Тајдуита, Темучин је довршио процес уједињавања Монгола и успео да овлада турским племенима све до Алтаја и пустиње Гоби. На истоку је потчинио Татаре. Цингис-каном, односно Великим, Општим каном Темучин се прогласио 1206. године. При уређењу државе највећу пажњу поклањао је војсци коју је организовао по старој хијерархији. Само годину дана пошто се прогласио Великим каном, Темучин је отпочео са великим пљачкашким и освајачким походима на суседне земље. Први велики ударац који је задао суседима, погодио је богату али слабу северну Кину. Пошто је поробио и опљачкао, Цингис-кан је 1215. године наредио да се спали Пекинг. Опустошеној Кини оставио је кас управљача свог војсковођу Мукулија, а он се са огромним пленом вратио у Монголију. Следећа мета била је држава Хорезм (данашњи Туркестан, северозападни део Авганистана, Иран северозападни део Ирака и северна Индија) на коју је кренуо 1218. године. Ни Хорезм није прошао боље од Кине: за само три године био је приморан да пред Великим каном клекне на колена. Учврстивши власт у средњој Азији, вратио се у Монголију да би се ту припремио за следећу војну. Овог пута на удару је била тангутска држава Си Сја. Годину дана било је довољно да и њу покори.

Велики монголски освајач коме историчари не споре војнички таленат умро је при повратку из Си Сјаа, 1227. године.

НАЈМАЊА ЦВЕТНИЦА

Молио бих вас да ми одговорите која је биљка најмања?

Ђорђе Дапчевић,
Љуботињ

Најмања биљка цветница је *Wolffia arisa*. Дугачка је свега неколико милиметара и живи у води.

НОВАЦ ЗА ПАЛЕСТИНЦЕ

Пишем ти у име групе која сакупља старе новине али не зна коме да их понуди. До сада смо прикупили 100 килограма па нас интересује колико новца можемо добити? Пошто смо одлучили да један дио „зараде“ пошаљемо нашим вршњацима у Палестину, молимо те да нам што прије одговораш?

Индира Жилић,
Сарајево

У Београду се килограм старог папира откупљује по цени од једног динара. Да ли та цена „важи“ и у Сарајеву, није нам познато, али то ћете брзо сазнати ако позовете број 41-148 или се прошетате до Халиловићеве улице 66, где се налази „Папир сервис“, радна организација која се бави откупом старе хартије.

ПЛИТВИЧКА ЈЕЗЕРА

Ја тврдим да се већи део Плитвичких језера налази у Босни и Херцеговини а мој друг у Хрватској. Ко је у праву?

Тихомир Ожеговић,
Омољница

Плитвичка језера налазе се у Хрватској, у области Личке висине, између планина Пљешевце и Мале Капеле. Јасно је ко је у праву.

МОРСКИ ПАС НИЈЕ СИСАР

Да ли су морски пси сисари?
Дејан Љубинковић,
Смедеревски пут 24
Болеч

Ни морски пси, као усталом ни друге врсте ајкула, не спадају у сисаре. По својим карактеристикама они се сврставају у класу хрскавичавих риба, односно Chondrichthyes. Претпостављамо да те је у забуну довело то што ајкуле, за разлику од већине риба, рађају живе младунце. То исто чине и остале припаднице класе Chondrichthyes — раже и химере — све у свему, неких 600 врста.

ДРАМЕ НЕМА И — ИМА

Завршила сам осми разред основне школе и желела бих да се упишем на драмски одсек позоришне школе у Новом Саду. Интересују ме услови уписа и да ли је неопходно да имам завршену средњу школу? Молим те да ми одговориш да ли у Југославији постоји нека школа у коју могу да се упишем после основне и где се налази? Да ли можда постоји и у Новом Саду?

Јованка Ферковић,
Маршала Тита 10
Мошорин

Драмски одсек Позоришне школе у Новом Саду укинут је пре десетак година. Уместо њега можеш, кад завршиш средњу школу усмереног образовања, да конкуришеш на драмски одсек Академије уметности која се налази у Улици Ђуре Јакшића 7 у Новом Саду. Што се тиче твог другог питања, оно није баш најјасније. Наиме, не знамо на какву школу мислиш: средњу или високу? Уобичајеним током школовања предвиђено је да се после основне уписује средња школа. Међутим, постоји могућност да се после завршене основне или незавршене средње школе упишеш на факултет само што у том случају мораш да положиш пријемни испит из одређене групе предмета, зависно од факултета који желиш да упишеш.

ИПАК, БЕЗ НАС!

Желео бих да ми објасниш како могу да хипнотишем људе? Не бих волио да користим никаква помагала?

Ивица из Дубровника

Ми бисмо ти врло радо објаснили како се хипнотише, али ниједан наш сарадник још није савладао ту вештину. Зато ти предлажемо да набавиш књигу „Сугестија и хипноза“, кошта 120 динара, а можеш да је поручиш код „Спортске књиге“, Београд, Македонска 19, жиро рачун број 30801-601-817.

ЛУКАВСТВОМ ПРОТИВ СТРАХА

Живим у малом мјесту гдје је обраћање лекару ради психичких сметњи готово немогуће, јер се то врло брзо прочује а онда је крај сваког угледа. Ево у чему се састоји мој проблем: осјећам безразложан али паничан страх кад

треба да говорим на јавном скупу. Глас ми се потпуно измијени а дисање убрза. Присиљен сам да прибјегавам разноразним лукавствима само да се не бих на-

шао у ситуацији да негдје нешто говорим. Пошто то неће моћи да иде унедоголед, молим вас да ми помогнете. Надам се да вам то неће бити тешко јер сте прије годину или двије објавили чланак о једном професору универзитета кога је мучио сличан проблем, а помоћ неуропсихијатра. Тај чланак, на жалост, нисам сачувао па тако и не знам о којем се неуропсихијатру ради а његово име ми је врло важно јер желим да му се обратим. Можете ли ми помоћи и објавити његово име?

Читалац из Дрвара

Сви људи осећају изврстан страх, неко мањи неко већи, при јавним наступима било које врсте. У великом броју случајева он је умерен и лако савладљив. Међутим, понекад страх може да узме веће размере и поприми неуротске облике: у том случају неопходна је помоћ неуропсихијатра. Саветујемо ти да се обратиш Институту за ментално здравље, Палмотићева 37, у Београду, где ће ти помоћи на најбољи могући начин.

ПИШЕМ ПРИЧЕ

Мислим се да ћеш ми помоћи да решим један проблем: написала сам неке приче на албанском језику али не знам коме да их пошаљем да би биле објављене?

Сахадете Дервиши,
Пех

Приче које имаш можеш да пошаљеш редакцији „Рилиндје“, Дом штампе, Приштина, само на коверти назначи да ли су то приче за децу, омладину или одрасле.

БОГАТ И ЧУДАН

Молим те да ми нешто опширније кажеш о томе ко је био Хауард Хјуз?

Миленко Петровић,
Јурија Гагарина 197
Београд

Хауард Хјуз је био амерички милијардер о коме је штампа често писала. Разлог његовом помињању није било само огромно богатство већ и особен начин живота који је водио, а о чему је и наш лист више пута писао, последњи пут пре непуних годину дана.

СВЕТ У МАЛОМ

Хтјела бих да знам колико је од југословенско-аустријске границе удаљен минијатурни град и како се зове?

Тања Шимундић,
Сплит

Минијатурни град који би желела да видиш зове се Минимундус (Свет у малом) и налази се на обали језера Вертерзе у непосредној близини Целовца (Клагенфурга). Од југословенско-аустријске границе до Целовца има око 29 километара.

ПАКАО ИЗГУБЉЕНИХ

Више пута сам слушао и читао о Бавољем троуглу па бих те молио да ми објасниш у чему се састоји тај феномен.

Младен Папић,
Пут Плокита 27
Сплит

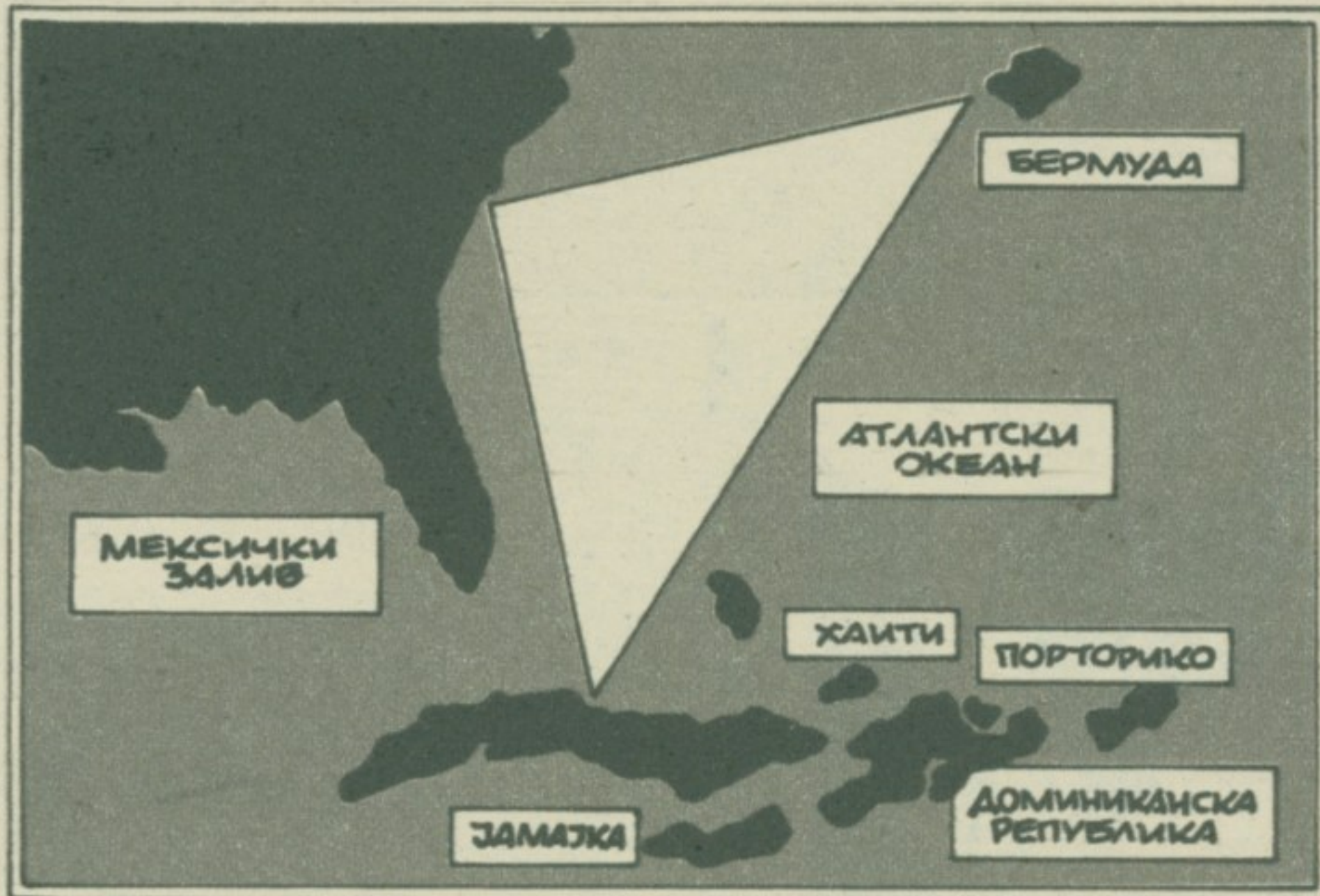
Бермудски или, како га још називају, Бавољи троугао у ствари и није троугао већ — трапез. Његове крајње тачке су Мајами на Флориди, Порторико у Доминиканској Републици и Бермуди у Саргаском мору.

Прва већа трагедија у овом подручју догодила се 23. августа 1730. године када је код Педра Банке, стотинак километара од западне Јамајке, потонула галија „Беновезе“ пуна злата и сребра. Од тада у мистериозном троуглу нестало је на стотине бродова а у новије време и авиона. Тако је забележено да је почетком децембра 1945. са писте морнаричке базе у Форт Лодердејлу узлетело пет бомбардера типа ТМБ-3 еванџер. Само сат и 25 минута по узлећању радио-торањ у бази примио је узнемиравајућу поруку вође ескадриле: није могао да одреди да ли је изнад Атлантике или Мексичког залива. После неколико секунди ћутања, вођа се поново јавио да би рекао како има утисак као да улази у неку белу воду. Било је то све што је рекао: веза са радио-торњем у бази и са свих пет авиона је прекинута. Наравно, одмах је дигнута у збуна. За неколико минута из базе је кренуо велики спасилачки авион ПБМ са 13 чланова посаде. Веза са контролним торњем одржавана је, са прекидима, све до 19.30 часова а онда је и ПБМ ућутао.

Током ноћи, уз помоћ патролних чамаца и авиона из околних база, организована је велика потрага. У једном тренутку за несталим бомбардерима и спасиоцима трагало је 400 авиона и неколико стотина бродова и чамаца. Међутим, резултата није било.

Нестанак ових 6 авиона коришћен је касније као омиљена тема у свим књигама које су, са мањим или већим научним претензијама, покушавале да разјасне тајну „троугла смрти“. По Чарлсу Берлицу, америчком писцу научне фантастике, решење мистерије лежи у несталој континенту Атлантиди. Служећи се неким мишљењима да је Атлантида имала високо развијену технологију, изнео је теорију да је она сву потребну енергију

Подстакнут овим и сличним мишљењима, амерички научник Лоренс Куше објавио је књигу „Мистерија Бермудског троугла — решена“ у којој аналитичком методом успева да објасни околности под којима су се догодиле неке несреће. Куше тврди да за читавих 99 одсто нестанака може да се да логично објашњење али признаје да за преостали 1 проценат не постоји баш никакво разјашњење, тим више што се још ни-

добила преко циновског сунчевог кристала. Када је у некој неразјашњивој катастрофи тајанствени континент нестало са лица Земље, кристал је пао на дно океана, тачно између Флориде, Бермуда и Порторика. Тај фантастични енергетски генератор се, по Берлицу, активира сваки пут када изнад њега прође неки брод или авион и једноставно их одвлачи на дно. Маштовити писац чврсто је уверен да ни њихове посаде ни путници нису мртви већ да се налазе у „другој димензији магнетског феномена“. Шта би била та „друга димензија“, Берлиц не објашњава.

једном није догодило да било ко преживи удес у овом делу Атлантике.

Занимљиво је да се 1963. године у Бавољем троуглу догодило више несрећа него икада раније. Између осталих, нестало је и танкер „Марина сулпур квин“ који је превозио сумпор. Девет година раније исту судбину доживео је још један брод натоварен сумпором. Неки сензационалистички расположени новинари тврде да није у питању пука случајност.

Постоји приличан број људи који трагедије у Бермудском троуглу повезује са појавама неидентификованих летећих објеката.

Међутим, то тумачење научници не прихватају. Своје, пак, још нису у стању да дају.

Пре три године у „троугао смрти“ упутила се и научна експедиција коју је предводио магистар географских наука Јевгениј Баранов. Поред совјетских, екипу су сачињавали и амерички, канадски, француски и енглески научници па је целокупна светска јавност од ње очекивала коначно решење мистерије. Одмах по повратку у Совјетски Савез, Баранов је изјавио да се у зони Бермуда не догађају баш никаква чуда. Једина необичност коју је експедиција уочила била је зелена светлост, а за њу не би могло да се каже да спада у чуда. Реч је о оптичкој појави, реткој додуше, до које долази приликом изласка и заласка Сунца када се светло у високом стубу прелама изнад воде и ствара прекрасну зелену светлост која се шири према зениту.

Упркос томе што је дошла до закључка да ничег чудног у троуглу нема, експедиција није успела да одгонетне шта се заправо догодило са око 1700 објеката. Тумачење је понудио један други совјетски научник — доктор Владимир Азиз, стручњак за океанографију. Он је изнео теорију да бродове и авионе уништавају звучни таласи нечујни за човека. У питању је инфразвук разорне моћи. Емитовање ових таласа, тврди Азиз, у стању је да изазове тренутну експлозију брода, ма како велик био. На људе делује тако што проузрокује распадање кардиоваскуларног система. Доказе за ову теорију совјетски научник налази у сталним променама температуре у Бермудском троуглу и реци која, по њему, тече по дну овог дела Атлантике а има ток супротан смеру океанске струје. Све то доводи до стварања инфразвучних таласа који могу и километрима да путују док у одређеном тренутку не „пронађу“ жртву. Да ли је и колико доктор Азиз у праву још није утврђено. Тако феномен Бермудског троугла и даље остаје неразјашњен.

У ПОЛИТИКЈА НОВОМ БРОЈУ ОБЈАВЉУЈЕ: **МОЗАИК**

ПРЕКО 40 ЕНИГМАТСКИХ РАДОВА НАШИХ
ВРХУНСКИХ САСТАВЉАЧА ЗАГОНЕТКИ

МУЗИЧКИ МОЗАИК И ДРУГЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

НА НОВОМ
ПОСТЕРУ **СЛОБОДАН КАЧАР**

